ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\F\FLOS František_Flos František - Lovci orchidejí 1.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

FRANTIŠEK FLOS

LOVCI ORCHIDEJÍ

PRVNÍ DÍL

ALBATROS PRAHA
D E L T A

Památce mé drahé ženy ELY

I.
V ranči na yucatánské řece Calderii

"Jendo! Jeníku! Jene! Kde už se zas touláš?"

Po tři neděle se ozývaly české výkřiky v zapadlé houštině mexického Yucatanu. A když volání vyznívalo dlouho nadarmo, rozletovaly se na všechny strany tak lákavé sliby, že kdyby je byl zatoulaný Jeník slyšel, raději by nabídl věčné přátelství některému kajmanovi, než by se byl vrátil.

Nejmírnější nabídkou bylo, že mu bude zaživa sedřena kůže nebo že bude posazen do hnízda červených mravenců, kteří ho za půl hodiny ohlodají na kost.

"Jendo, Jeníku, ty kluku prachmiliónská!"

Z ranče, nízkého, ale prostranného stavení s verandou obrácenou k jihu, vystoupil mladý, asi dvacetiletý muž, štíhlý, a přece dosti statný, okrouhlého obličeje; jasných hnědých očí a pěkných usměvavých úst, ozdobených knírkem. Bohužel, tuto ozdoba bylo vidět jen zblízka, neboť jeho knírky se dosud pevně nerozhodly pro nějakou barvu - byly zatím běložluté, ačkoli Václav Veverka, jejich majitel, tvrdil, že jsou rusé jako vlasy, o dva tóny tmavší.

Václav Veverka byl na své mládí jistě člověk špatné povahy a tvrdého srdce, neboť sotva uslyšel výhružky, smál se, až se mu zuby leskly mezi svěžími rty, a utvořiv z dlaní hlásnou troubu, rozkřikl se: "Jeníku, uteč!"

Na nedalekém návrší stáli dva muži a Václav Veverka se k nim blížil pomalu a líně jako člověk, který se právě dosyta vyspal. Věděl, že tam stojí rančer, majitel dvorce, hostitel don Fernando Alvares a jeho přítel František Doležal, onen krutý muž, který nyní nezvěstnému Jeníkovi sliboval žhavou smůlu a vařící olej, jestliže se hned nevrátí.

Denní vedro zvolna ustávalo a slunce se sklonilo nad nevysoké lesnaté hory. Bylo půl šesté odpoledne, tedy dost pro tuláka v krajině, kde brzy po šesté hodině slunce zapadá a nastává noc.

Muži na pahorku spolu živě rozmlouvali. František Doležal, asi třicetiletý statný muž, se vyptával a ochotný rančer odpovídal. Doležalovy tváře, bystré černé oči, orlí nos a vystouplá brada dokazovaly, že je to chlapík rázné povahy, smělý a bystrý, černé, krátce přistřižené vlasy a svislé kníry dodávaly mu přísného vzezření a nebylo divu, že se tento vznětlivec rozhněval na toulavého chlapce.

Pátravě se rozhlížel po chlumech a kopcích, vyptával se na druhy stromů v lesích i na to, zdali dosud nevnikli do lesů dřevaři nebo "dojiči" stromů, sbírající drahocennou šťávu z kaučukovníků.

Věděl ze zkušenosti, že chtivost zisku nerozvážně hubí mexické lesy a že ani vláda nemůže zabránit loupeživému ničení; bylo v tom vskutku něco zločinného, neboť kdo kácí lesy a nestará se o nový dorost, je lupičem přírody. Don Fernando odpovídal uspokojivě:

"Ne, až sem dosud nevnikla hrabivost obchodníků. Nejbližší město San Felipe je vzdáleno čtrnáct leguí na východ, do Bolancanu na západ je ještě dále a San Juan v Guatemale je za lesy na jihu."

Don Fernando Alvares, mastic, brzy zvěděl, po čem jeho nenadálí, avšak milí hosté pátrají a co hledají. Štědře hostil jejich čtyřčlennou družinu již druhý den a bude se mu stýskat, až odejdou zítra do lesů. Kdož ví, vrátí-li se ještě sem na sever, zvláště když se don František zmínil, že míří k Petenskému jezeru v Guatemale a odtamtud do Britského Hondurasu.

Včera večer zpívali cizinci v ranči tak podivné písničky, že se sběhli všichni pastevci a chtivě naslouchali až do pozdní noci.

Je ovšem pravda, že když tato malá karavana s předvojem dvou mužů a s jedním chlapcem přijížděla na oslech a za ní se pak bídnou cestou vlekla kára, tažená párem mezků a provázená černochem a třemi Indiány, tu jí obezřetný don Fernando vyjel raději koňmo vstříc, třímaje pušku v ruce. Brzy se však domluvili. Vůdce výpravy, don František Doležal, mluvil plynně španělsky, žádal pohostinství, sliboval plat pomocníkům a na otázku, kam cestuje a proč, řekl upřímně, že sbírá jenom rostliny, ukládá je do beden na svou káru a posílá pak do daleké Anglie.

Rančer se tím vysvětlením zatím spokojil, ale velmi se pak doma podivil; když si cizinci odpočinuli, sedl si vůdce výpravy se svými přáteli v kruhu jeho rodiny a vypravoval, že hledá rostliny rostoucí ve vzduchu, vysoko v korunách stromu nebo v bažinách na starých zpuchřelých kořenech nebo že trhá na skálách ony trsy, které svými kořeny volně vlají ve vzduchu.

Don Fernando vše rychle pochopil, obzvláště když nejmladší z těch cizinců, chlapec asi patnáctiletý, přinesl na rozkaz dona Františka ze zavazadel knihu, v které byly obrázky květin s tuhými oddenky, širokými celokrajnými listy a překrásnými květy.

Všichni domácí se sběhli a paní domu s dvěma dcerkami snadno uvěřily, že se těmi rozkošnými květy rády zdobí bohaté anglické dámy, neboť květ zůstává svěží nejen několik hodin, ale i řadu dní; stačí, když se ráno dá do chladné vodní lázně, a může ženu zdobit ve společnosti, na plese nebo v divadle ještě po další večery. Někteří služebníci se pamatovali, že po bouřích nalezli v lese podobné květy, sražené nejspíš větrem z vrcholků stromů; lovci pak a pastýři se jen usmívali, neboť o nich také věděli. I domácí lidé je znali, ale příliš o ně nedbali, vždyť celé okolí byla jediná nádherná kvetoucí zahrada; všichni se jen divili, když uslyšeli, že tahle výprava není jediná a že se tyto květiny v Evropě velmi draze kupují a prodávají.

"Ale přece jen vám zvadnou," namítla seňorita Iza, mladší dcerka hostitelčina, "vždyť do Evropy je daleko, jistě dál než do Veracruzu nebo do Méridy."

Všichni se srdečně zasmáli, a když jí řekli, že je do Anglie stokrát dále než do jejich hlavního města Méridy, vrtěla jen hlavou.

"To není možné, svět není tak veliký, z kopce přece dohlédnu až na konec! Tam, kde jde obloha dolů, je konec světa."

Škoda že Jeník Satrapa neuměl španělsky. Jak rád by byl tu dívku, která byla asi stejného věku s ním, poučil! Jeník by jí byl mohl říci, jak je svět veliký. Do Anglie je ze Střední Ameriky vskutku daleko, ale ani v Anglii není konec světa, z Anglie se musí dlouho jet, než se přijede do Čech, a ještě kus je pak z Chrudimi do Lhotky. A kdyby se jelo ještě dále a dále na východ, bylo by to teprve daleko. Tam je Rusko a Sibiř a bůhvíjaké země ještě, nikde není honec světa.

Když se Jeník dověděl, proč se všichni smáli, neposmíval se nevědomosti dívky, která vyrůstala v pustině; vzpomněl si na vlastní nevelké vědomosti, které měl, dokud ještě žil ve Lhotce. Ve škole sice slýchal o velikosti světa, jenže jak máš pochopit ty ohromné vzdálenosti, když jsi nikdy nebyl dále než v Chrudimi. Cesta do Anglie se mu zdála jako malá procházka, když ji přirovnával k cestě z Anglie přes moře do Střední Ameriky.

"Tahle americká dívka toho ještě neví mnoho, ale když se to tak vezme, mnohdy ani vědomosti nepomohou tolik jako zkušenost. člověk nejlíp pochopí jen to, co sám zkusí na své kůži." Tak později už na lůžku vykládal Jeník bratru Václavovi, ještě než přišel strýc František. Všichni si pak ve tmě ložnice dlouho povídali, než jim spánek sklížil víčka.

Byla to podivná rodina, tento strýc a ti dva bratři, z nichž každý měl jiné jméno; však se brzy dovíme, jak ta jména vznikla.

II.

POHLEDY DO NEDÁVNÉ MINULOSTI

Píše se rok 1890. V jedné čtvrti na západním kraji města Londýna jsou veliké zahrady, z kterých činí dlouhé a četné zubaté střechy, takže se z dálky jeví jako zuby obrovitých pil. Přijdeme-li však blíže, uvidíme nízké budovy, které jsou svou šikmou střechou ze skla vesměs obráceny k jihovýchodu. Jejich konstrukce jsou z větší části sestrojeny pouze ze železného sloupoví a z tyčí, takže jen spodek je vyzděn červenými cihlami. Jsou to skleníky, které však nepatří zahradníkům, ale londýnským boháčům a obchodníkům. Pěstují se v nich cizokrajné rostliny, vzácné ovocné pochoutky, vinná réva, melouny, okurky, ananasy a dole ve stínu a vlhku dlouhých podzemních chodeb vyskakuje na statisíce bělounkých krupek, které v krátké době měchatějí, nadýmají se a zavánějí silně po houbách - pečárky neboli žampióny.

V mnohých z těchto skleníků pěstují se jen orchideje, a každý majitel je pyšný, zdobí-li jeho skleník nějaká zvláštnost nebo vzácnost. Ceny takových neobyčejných rostlin jsou velmi značné; některé trsy stojí několik set korun a mnohé i celé jmění!

Podnikavci z této obliby cizokrajných rostlin velmi těží; pěstují ve sklenících orchideje a milovníkům těchto rostlinných skvostů prodávají buď celé rostliny, nebo jen jejich květy.

Mnohé druhy orchidejí žijí na kmenech a větvích stromů; jsou ovšem také jiné druhy, jejichž kořeny vlají ve vzduchu a odtud přijímají potravu, zvláště kysličník uhličitý; jiné druhy se usazují na kořenech stromů, ale mnohé též vyrůstají přímo z hlízy, usazené v půdě. Orchideje nejsou příživníci. Na stromech si žádají jen místo. Husté kořeny, připínající se k větvím, zachycují lístky, částečky kůry i větvičky. Ty pak zahnívají a tvoří humus, z kterého orchideje žijí.

Také u nás v Čechách žije na čtyřicet druhů vstavačovitých rostlin, tedy orchidejí, ale horká zemská pásma jich hostí na tisíce odrůd. A jaký je rozdíl mezi orchidejemi evropskými a tropickými!

To všechno už Jeník Satrapa dávno ví, neboť býval častým hostem ve sklenících pana Howea, kde byli jako pěstitelé orchidejí zaměstnáni dva Češi: František Doležal a Václav Veverka.

Jak přišel Jeník Satrapa do skleníků pana Howea, do Londýna a do Anglie vůbec? Vždyť ten malý světoběžník přece jen nejraději vzpomíná na malou českou Lhotku u Chrudimi!

Jeník je rodák lhotecký, rodem Čech. Když před pěti lety poznal Satrapův tatínek, že se v Čechách šitím neuživí a že jeho krejčovské umění se lépe uplatní v Londýně, kde pracoval za svobodna jako dělník, Jeník jeho rozhodnutí uvítal s

jásotem. Maminka s dcerkou Terezkou se sice lekaly té dlouhé cesty, Jeník se však nebál.

Tatínek Satrapa se dlouho nerozmýšlel; napsal přátelům do Londýna, a když přišla příznivá odpověď, prodal v Čechách domek s kouskem pole a vydal se za hranice s celou rodinou. Usadil se v londýnském předměstí, ale denně dojížděl do velikého oděvnického obchodu ve středu města, kde kreslil jen střihy, stříhal látky a byl za to dosti slušně placen.

S tím se ovšem Jeníkova matka smiřovala mnohem snadněji než s okolím. Také jiný způsob života a cizí, nesrozumitelná řeč vyvolávaly v ní dosti často touhu po domově, a přestože někdy krajané přicházívali na besedu, chtělo se jí stále více domů.

I zlatá cizina je cizina, a proto se Jeníkova maminka uspokojovala jen sliby, že se tatínek Satrapa, jakmile jen něco zahospodaří, vrátí zase do Čech.

Terezka také nesnadno zvykala, zato Jeník, tehdy desetiletý, byl v okrajové londýnské čtvrti brzy doma.

Všecko ho pudilo z bytu ven. Cizí kraj, veliké město; noví lidé a všecko zvláštní ho neodolatelně vábilo a poutalo. Všechno chtěl vidět a všecko zkusit. S panem Doležalem se náhodou seznámil na ulici, když jednou zaslechl český hovor. A tak vzniklo Jeníkovo přátelství nejen s panem Doležalem, ale i s Václavem Veverkou, kterého Doležal uvedl jako přítele do Satrapovy rodiny.

Téměř pět let uplynulo v klidu a míru, až pan Howe náhle jednou projevil přání, aby se František Doležal zas vydal na lov novinek, hledat nové druhy orchidejí. Měl projít jižní Yucatan a Guatemalu, neboť bylo třeba doplnit mezery vzniklé mezi známými druhy; potom měl ještě zamířit do Jižní Ameriky k řece Amazonce a do brazilského ráje, kde jsou dosud orchideje neznámých a vzácných druhů.

Nákladů na cestu se pan Howe nelekal a svolil, aby Doležala provázel jeho krajan a přítel Veverka. Dobře věděl, že na jejich cestě ještě mnoho vydělá.

Výprava nezůstala utajena. František Doležal musel vykonat mnohé přípravy, které si vyžádaly doby dvou měsíců, ale Jeník si umínil už od prvního dne, sotva tu novinku uslyšel, že se téhle výpravy musí stůj co stůj zúčastnit a vůbec - že uteče z domova!

František Doležal se vydával do tropů již potřetí; měl vzácné zkušenosti, mnoho odvahy a byl vyzbrojen mnoha vědomostmi. Sám se nazval lovcem orchidejí, neboť to není jen pouhé sběratelství, musí-li sám hledat nové druhy těchto rostlin, zápasit se zvěří i s lidmi, s mořem a bouřemi, s vedrem a nemocemi, nepočítaje v to ani ty tisíce různých obtíží a nepředvídaných překážek.

A protože miloval mladšího druha Veverku a naprosto mu důvěřoval, zvolil si ho svým společníkem.

"Dva jsou rada," pravil, když se jednou v době příprav rozhovořil v Satrapově rodině o nesnázích cesty.

"A tři?" nelenil se tenkrát rychle zeptat Jeník.

"Tři jsou zrada," odpověděl klidně, ale vážně František Doležal a bystře pohlédl na zardělého hocha, který seděl na podnožce u matčiných nohou a pozorně naslouchal hovoru dospělých.

Tentokráte si nikdo nepomyslil, že Jeník už kuje zradu.

Byl již rok zaměstnán v závodě, kde otec kreslil střihy. Ačkoli vědomosti, které závod Jeníkovi nabízel, byly užitečné a rozmanité, přece se mladý větroplach cítil nešťasten i v tom krásném paláci, jemuž se obchodní dům pana Brindsona podobal; byl to palác ze železa, bronzu, skla a mramoru.

Jeník měl před rokem na vybranou; buď se mohl učit dámské krejčovině, nebo kdyby se mu řemeslo nelíbilo, mohl se věnovat obchodu.

Všechny tyto vábné vyhlídky Jeníka valně nelákaly; hoch toužil jen po cizině a záviděl panu Doležalovi a Veverkovi, co všechno uvidí. U Satrapů přesně věděli, kdy a kterým vlakem odjedou jejich krajané do přístavu Southamptonu a kdy nastoupí na palubu Vulcanu, obchodní lodi, směřující k Velkým Antilám a odtamtud do veracruzského přístavu.

Musili to vědět přesně na hodinu, bylo přece nutno uspořádat hostinu na rozloučenou, a paní Satrapová si neodpustila po českém způsobu a zvyku napéci milým přátelům na cestu buchet, buchet krásných a kulatých, jen kulatých, aby se opět šťastně vrátili domů. Nepřenesla by přes srdce, kdyby někdo proti té malé pozornosti měl námitky.

Krajané se srdečně rozloučili a odjeli. Druhého dne večer se otec Satrapa vrátil domů a ptal se po Jeníkovi, který toho dne nebyl v závodě. Matka se ulekla, neboť doma také nebyl; ráno odjel do práce jako obyčejně. Manželé Satrapovi prožili hroznou noc a Terezka tak naříkala, že ji nikdo nemohl upokojit.

Hned ráno pátral otec po synkovi v celém okolí a požádal o pomoc i policii a úřady. Vše marno. Chlapec se ztratil, jako když kámen do vody hodí; nikdo ho neviděl, nikdo o něm neslyšel.

Ohromné město je pro zbloudilého chlapce hroznější než les.

V lese můžeme střílet, volat, rozdělat oheň - vše, abychom zbloudilce přilákali, ale město je hluché, hlučí jako úl, lhostejné, necitelné, a zabloudí-li někdo v síti jeho ulic, zapadne a nikdo ho už nikdy nenajde, zvláště pak nechce-li být nalezen. A nebezpečí číhá v městě víc než v lese, víc než na poušti.

Náhle Terezka vykřikla domněnku, že Jeník snad uprchl s krajany.

Opatrný Jeník, který se po dva měsíce tajně připravoval k útěku, se nikdy nepodřekl, jen jednou, když se ptal, čím jsou na cestě tři.

Zmučený otec Satrapa telegrafoval hned do přístavu, volal policejní stanici. Téměř současně mu přišly dvě zprávy: Policejní úřad o chlapci nic nevěděl, zato druhý telegram již objasňoval celou záhadu a všecko pověděl.

František Doležal a Václav Veverka oznamovali již z paluby Vulcanu, že našli Jeníka na parníku jako cestujícího, který si jízdné odpracovává vlastníma rukama. Dal se najmout za kuchtíka.

"Pojedu za ním a vytáhnu mu uši na sto šedesát tři centimetry," vykřikl otec Satrapa. Bůhvíproč mu v hlavě vyskočilo právě tohle číslo.

"Jen dočti telegram!" prosila paní plačíc.

"Jeník ovšem nyní musí s námi a radíme vám, abyste se už smířili s osudem. Vynasnažíme se, abychom vám ho přivezli zpět zdravého. Vaši přátelé František a Václav."

Otci Satrapovi klesly ruce a hle, Terezka přestala plakat; objala matku kolem krku a těšila ji:

"Maminko, neplačte, Jeník se vrátí zdráv, vždyť je s ním pan Václav, a pan Doležal se nikoho na světě nebojí." A pak povzdychla: "Co nám asi přivezou krásného!"

"Rákosku - rá-kos-ku!" slabikoval důrazné otec Satrapa. "Tam rostou dobré. Až až se vrátí, já mu dám španělského pepře!"

Přece však se pan mistr uklidnil. Vzpomněl si náhle na své vlastní mládí. Také jemu byla kdysi Lhotka u Chrudimi těsná a všechno ho hnalo ven do světa. Jablko nepadne nikdy příliš daleko od stromu, tak to je, skončil své úvahy a vydal se do závodu.

Matka s Terezkou chvílemi plakaly, chvílemi se těšily, ale stále vzpomínaly.

III.

NA POČÁTKU POUTI

Jeník zatím plul na Vulcanu. Představoval si ovšem shledání s přáteli na lodi trochu jinak, veselejší a srdečnější; myslil, že se zaradují, až ho spatří tak najednou na palubě, ale běda! Pan Doležal stále jen vedl svou, že Jeníka pošle z Madeiry zpátky, ale Veverka za chlapce tolik prosil a konečně i správce lodi namítal, že Jeníka správně přijal již čtrnáct dní před odjezdem Vulcanu za kuchtíka, takže všechno je vlastně v pořádku. Posléze se tedy pan Doležal nechal uprosit a rozhodl, že Jeníka vezmou s sebou; vymínil si však, že podrobnosti vyřeší po svém.

Zavolal si chlapce k výslechu a začal velmi přísně:

"To, co jsi udělal, bylo ošklivé a nerozumné. Jsi nevděčný ztřeštěnec, který hluboce zarmoutil své dobré rodiče a milou sestřičku. A vůbec, kolik jsi doma ukradl peněz, mluv, darebáku!"

Jeník se lekl. Takhle s ním pan Doležal ještě nikdy nemluvil, ale když uslyšel poslední otázku, pocítil urážku.

"Nic jsem neukradl. Mám pět liber, které jsem si ušetřil v závodě a z dárků od rodiču."

"Máš, kluku, štěstí, jinak bych tě okamžitě poslal zpátky přes všechny prosby," řekl vážně pan Doležal. "A co máš ještě s sebou?"

"Dvoje šaty, dvoje botky, tři košile, spodky, kapesníky, nůž a - a flobertku, pistoli s deseti patronami."

Jeník se při tom vypočítávání zapotil.

"Ale, ale," divil se přísný pan František.

"Na co ty na všechno nemyslíš! Nu, to je něco pro tebe - flobertka! A co budeš s námi na tom Yucatanu dělat?"

Jeník mlčel. Všecek v obličeji zahořel a prosebně se podíval na Václava Veverku, jako by od něho čekal pomoc.

"Prosím vás, abyste mě vzali s sebou, chci vám pomáhat..." Sotva to ze sebe vypravil.

Pan Doležal se zasmál: "Ty? Vždyť nerozeznáš kopřivu od melounu! Podívejme se, takové house chce být lovcem orchidejí! Kdo to kdy viděl a slyšel! Tak ty chceš s námi do bažin, pralesů, do hor mezi dravou zvěř a mezi neznámé lidi?"

"S vámi a s panem Václavem se nebojím jít třeba na konec světa," řekl chlapec už jistěji; uhodl, že se pan František už tolik nezlobí. "A nemyslete si, já už dobře rozeznávám odontoglosum od oncidia a cattleyu od stanhopey!"

"U všech rohatých!" vykřikl pan Doležal tak vesele, že se kolemjdoucí cestující otáčeli. "Kdes to sebral, kluku jeden prachmiliónská!"

"Copak jsem nebýval dost často u vás ve skleníku? Copak jsem neměl krásné květiny rád jako vy?"

"Co, ty mudrci, ty že je máš rád? Ty máš rád orchideje? Hleďme, on je má rád jako anglický lord, jako londýnský bankéř, jako všechny krásné dámy, které si k nám pro ně posílaly - on, uličník, dezertér z otcovského domu!" horlil jen tak naoko pan Doležal.

Jeník nemohl ani lépe odpovědět, aby panu Františkovi padl do noty. Už bylo rozhodnuto. Jeník má rád orchideje, pojede tedy s nimi, stane se mladým lovcem vzácných rostlin.

Když se Jeník ještě přiznal, že má s sebou také mapy Mexika a Jižní Ameriky, že má španělskou mluvnici a obrázkový přírodopis, byl vzat úplně na milost a tenkrát také ke všeobecné spokojenosti určil pan František i sobě místo v rodině. Sám si vyžádal, aby ho Jeník nazýval strýcem, Václav Veverka měl být také strýc, ale pak se sám prohlásil za Jendova staršího bratra a byl velmi rád, že hoch pojede s nimi a že budou společně prožívat všechno dobré i zlé, co je v cizině potká. Václav Veverka si již dávno Jeníka zamiloval, neboť mu trochu připomínal jeho mladšího bratra Toníka, kterého zanechal tam někde předaleko v Čechách.

Strýc Doležal trval na tom, aby Jeník sloužil na lodi jako kuchtík i nadále. Ať si tedy zvyká tělesné práci a kázni; co bude potom, až všichni opustí loď, doví se chlapec od strýce později.

Ve volných chvílích se oba bratři, Václav s Jeníkem, učili španělsky, a když si nevěděli rady, utíkali k učiteli, k strýci Františkovi, který uměl španělsky, anglicky i francouzsky tak dobře jako česky.

František Doležal se mezi odborníky těšil úctě a pan Howe mu velice důvěřoval, neboť jeho závodu prokázal již mnohé znamenité služby. Nejenže navštívil Mexiko, ale procestoval i celou krajinu podél řeky Tapajós a přivezl mnoho vzácných druhů orchidejí i jiných rostlin, zvláště bahenních. Pan Howe z nich měl vždycky velký zisk.

"Na moři se lidé spřátelí nejdříve," říká se správně, ale je rovněž pravda, že se na přátelství na moři uzavřená brzy na souši zapomíná. S láskou to však bude jinak. Strýc František nyní věnoval mnoho času a pozornosti chlapci i jeho vlastnostem, a čím více hocha poznával, tím ho měl raději. Když pak všichni na mexické půdě opustili loď, byli již jako tři bratři nebo lidé spjatí upřímnou a vřelou láskou.

Jeník brzo poznal, že strýc František není ani trochu zlý, ba ani přísný, a vůbec že je to ten nejlepší strýc na světě; a hrdina, smělý, vševědoucí a všechno bystře posuzující muž.

Bylo dobře, že to chlapec všechno poznal; bylo však již méně dobře, že poznal i to, jak ho má strýc František rád. Jeník brzy pochopil, že strýc jen hrozí, ale netrestá, že užívá silných slov, ale jeho silná ruka, která mohla kosti drtit, jenom stále hladí. Strýc František chlapce těšil, aby se mu nezastesklo po domově; strýc František se staral, je-li hoch vždy syt a spí-li měkce; strýc František věděl všecko, co lze kde spatřit, a neúnavně vysvětlovala poučoval chlapce i Václava. Bylo podivné, že si tento lovec a pěstitel orchidejí zvolil právě toulku světem jako své povolání; mohl být na své vědomosti právě tak dobře profesorem.

Oba bratři, Václav i Jeník, často hovořili o strýci Františkovi, sotva byl chvíli nepřítomen. Oba se shodovali na tom, že je to muž neobyčejně vzdělaný, a jejich úcta nevzrostla časem ve zbožňování jen proto, že si František Doležal sám kazil vzrůst úcty svou nezměrnou dobrotou.

Aby Jeník a Václav mohli zhlédnout Uxmal, přeplavili se z Veracruzu do Progresa, přístavu hlavního města Méridy, odkud se vydali do amerických Théb, Uxmalu. Obdivovali se tam velkolepým zříceninám chrámů, paláců a pyramid z doby rozkvětu kmenu Mayů.

Odtud cestovali vlakem k jihu až do Campeche. Tam strýc František se svými druhy vstoupil na loď, převážející zboží i cestující do marmenského přístavu, vlastně k ústí řeky Candelarie. Přístav zvolil strýc proto, že tam mohl snadněji koupit káru, bedny i tažná zvířata k jízdě a že lovci, postupující proti proudu řeky, mohli vniknout hluboko do nitra poloostrova bez velikých nesnází.

Jižní část Yucatanu je mnohem řidčeji obydlena než část severní. ale podél řek lze přece nalézti vesnice a osamělé ranče, kde jim mesticové nebo kreolové poskytnou vždy rádi a zdarma slušné pohostinství, jak je tu zvykem.

Cesty v Mexiku jsou špatné, ale na Yucatanu, po písčité krajině pobřeží a v krasovém vnitrozemí jsou cesty už skoro neschůdné. Jeskyně, rozsedliny, propasti, ponorné řeky, to vše dovede snad zlákat cestovatele hledajícího zábavu, ale František Doležal a jeho druhové měli jiný cíl a účel cesty. Chtěli vniknout do temných pralesů na hranicích Guatemaly, proto postupovali rychle i s průvodem čtyř najatých lidí, černocha Josého a tří Indiánů, lidí sice nedůvěřivě pohlížejících, ale ochotných a obratných. Život Indiánů tu není zvlášť utěšený a poměr mezi statkářem a služebníky nebo zemědělskými dělníky se mnoho neliší od dávno zavrženého otroctví.

Cestování podél řeky bylo příjemné; nebylo tu neplodných a vyprahlých strání jako na severu, nýbrž krásná udolí, tu široká, jinde zas zúžená, a kde byla hlubší prsť, byla půda obdělávána, neboť stát Campeche je mnohem úrodnější než severní stát Yucatan. Pěstují zde rýži, kukuřici, kávovník, cukrovou třtinu, tabák a téměř všude černé boby, zvané frijoles, které jsou denní potravou chudého lidu. Kolem chýší, zrobených z kmenů upevněných k sobě lýkem místo hřebíky a čepy, a chatrčí oplácaných hlínou stojí zde velmi oblíbené kokosové palmy a ještě hojnější chlebovníky, banány a pomerančovníky.

Výpravě nehrozilo nebezpečí; jen toulavé indiánské tlupy se odvažují loupení, ale naši tři přátelé byli dobře ozbrojeni a cestovali jen ve dne za světla. V noci nacházeli velmi srdečné pohostinství u všech mesticů, kteří touží po styku se vzdělanými lidmi. Strýc František nestačil poučovat své druhy. Zajímalo je, proč zde pěstují tolik sisalových agáv, a velmi se divili, že se z nich vyrábějí hennequenová vlákna, z kterých tu ženy pletou provazy, visuté rohože, sítě a podobné věci. Rovněž tu roste bavlník, ale obyvatelé mu nevěnují tolik péče, kolik by si zasloužil.

Tak den co den nalézali naši přátelé zábavu a poučení a po týdnu dorazili šťastně do ranče dona Fernanda, aby užili delšího pohostinství, než se vydají do lesů.

IV.
POHLEDY DO DÁVNÉ MINULOSTI

"Jendo, Jeníku, ty kluku prachmiliónská!"

"Strýčku, pospíchám, sotva dechu popadám!" ozýval se Jeník z nejhlubšího porostu, a dřív než Václav došel až k pahorku, hle, tu běží chlapec a nese v ruce vysoko zdvižený trs, na kterém se pohupují fialové květy. Za chlapcem se objevil černoch José s Indiánem.

"Kde ses toulal, kluku jeden! Hodinu tě volám a hledám," řekl strýc již mírněji. Okamžitě zapomněl na své hrozné sliby, výhružky a povyk o sedření kůže, o vařící smůle nemluvě.

"Zatímco jste spali," vykládal Jeník, "vyšli jsme si mi tři na zvědy až k lesu. Podívejte se, co jsem našel. Je to tvar mečíku, ale jaká vůně! Ta barva!"

"Je to bahenní rostlina. Jak ses mohl odvážit tak nebezpečně daleko? Počkej, uvážu tě ke káře! Jsme v zemi, která je divoká, jsme v Yucatanu, v zemi hadů a obojživelníků, v zemi žluté a střídavé zimnice a malárie!"

Dobře že don Alvares nerozuměl česky, byl by jistě odporoval tomu hrůzostrašnému líčení své vlasti, neboť mesticové milují Yucatan, ať je jakýkoli, a považují se za pravé a věrné Mexičany. Mimoto má Yucatan zdravé podnebí, i když snad trochu proměnlivé. Mesticové tvoří střední a nejpracovitější třídu obyvatelstva, mnozí studují a zaujímají ve státě důležitá místa v úřadech. Pohodlní a neteční kreolové, potomci přistěhovalých Španělů, bývají lidé bohatí; nejraději přebývají ve městě a své veliké statky svěřují správcům, majordomům. Černochů je na Yucatanu málo a jsou to většinou služebníci, kdežto Indiáni nejrůznějších kmenů tvoří skoro třetinu obyvatelstva; jsou povětšině příslušníky kmene Mayů, kterých je v zemi asi čtvrt miliónu.

Strýc František jen tak pro zajímavost vykládal Jeníkovi celkové rozvrstvení rudých, indiánských kmenů, i těch, které na Yucatanu dnes žijí. Z nejznamenitějších kmenů mexických Indiánů jsou nejčetnější Aztékové, kterých je dnes asi tři čtvrti miliónu, a dále přes tři sta tisíc Otomiů, asi 170 tisíc Mištéků, přes 220 tisíc Zapotéků a pak již jen onen dříve zmíněný čtvrtmilión Mayů, žijících na Yucatanu. Z menších vymírajících kmenů stojí za zmínku Taraskové, kterých je asi 75 tisíc, kmen Totonaků v počtu sto tisíc, 80 tisíc Čontalů a kmen Lima, z něhož je pět set duší v Mexiku a pět tisíc ve Spojených státech. Kmen Seri vymřel na začátku tohoto století a z kmene Opatů zbývá dnes hrstka sotva padesáti osob. Z někdejších sto padesáti indiánských nářečí v Mexiku zůstalo jich nyní pouze dvaapadesát. Indiánským domorodcům však již není třeba vlastních řečí, všechny kmeny umějí dnes množství slov španělských, jimiž se lehce

dorozumějí s ostatním obyvatelstvem.

To všechno vypravoval strýc František Václavovi a Jeníkovi, když se vraceli do ranče, neboť rančer si pospíšil napřed, někým náhle odvolán.

Rychle nastávala noc a ze všech končin širého okolí pospíchali bud pastýři, nebo dělníci a oráči k ranči. Byl měsíc červen, kdy na Yucatanu nastávají jarní polní práce, často přerušované strašnými bouřemi, které přicházejí od severozápadu.

Také dnes se na noc schylovalo k bouři, proto všichni tvorové pospíchali pod ochranné střechy ranče a všech budov kolem, které s hlavní budovou tvořily čtverec, takže celek měl vzhled pevnůstky.

Po večeři, k níž se do velmi prostorné místnosti sešli všichni členové rodiny a služebníci, nepomýšlel nikdo na spánek. Vál již silný vítr, blížila se bouře. Všechna okna a dveře, všechny skuliny na severní i na západní straně byly pečlivě uzavřeny a ucpány, okenice zahákovány, vrata opřena a zavalena, neboť starousedlíci dobře vědí, co tu bouře umějí. Domnívali se, že letos už bouře nebudou, neboť červen se blížil ke konci, ale dnes se přece jen jedna z posledních namračovala.

"Šťastné místo jsem vybral pro náš ranč," řekl don Fernando a zamnul si spokojeně ruce. "Zde nás chrání les a pahrbek před nejhorším. Ostatně už ti před námi znali dobře rozmary zdejšího vrtkavého podnebí, a tak se všechny ranče odjakživa stavívaly v závětří."

Tato zmínka stačila, aby všichni vzpomínali na minulost, a brzy se vyrojilo mnoho pověstí a legend o bývalé slávě této země. "Pravda, Mexiko, které se skládá z dvaceti devíti států a dvou teritorií, plně občanům dopřává svobody, ale časté sváry vlasti neprospívají. Tato země, dokud ji neoloupily Spojené státy, byla mnohem větší." To byl asi obsah řeči dona Fernanda, kdežto Indiáni vzpomínali opět s trpkostí na zašlé doby, kdy jim cizí vetřelci zabírali jejich vlast a z prapůvodních hrdých majetníků krásné přeúrodné země udělali ponížené služebníky, žebráky a otroky.

Strýc František poslouchal s hlubokým zájmem, jakmile však poznal, že z rozmluvy zvolna, ale jistě roste nebezpečný spor, sám jako nestranný cizinec se nabídl, že poví co je zapsáno v dějinách Mexika.

"Jakže, vy, cizinec, zajímáte se o dějiny naší země," divil se rančer, a paní, původem kreolka, složila ruce do klína a zvědavě nachýlila hlavu. I ostatní vyšli tiše z temných koutů a přiblížili se ke skupině cizinců, z nichž ten černovlasý uměl tak pěkně mluvit, že ho bylo radost poslouchat.

Jeník, unavený odpoledním výletem, opíral se zády o Václavovu hruď. Bratr Václav, objímaje chlapce levicí, položil druhou ruku na stůl a pak hleděl na malebnou skupinu pastýřů a sluhů, nedostatečně ozářenou světlem visuté lampy, připevněné pod stropem. Z hlubokých stínů vynikaly osmahlé tváře; bílé zuby, bělma očí a lesklé celky na oděvu; Indiáni a míšenci mají k smrti rádi lesklé ozdoby.

"Indiáni mají pravdu," počal strýc František. "Země patřila původně jim, ale nelze už dnes přesně rozhodnout, kterému kmeni náležela. Už v sedmém století se připomíná příchod vzdělaného kmene Toltéků, který byl po několika staletích přemožen nevzdělanými vetřelci zvanými Čičimek. O kmenu vzdělaných Aztéků, z nichž někteří se nazývali Mexikové, je zmínka teprve ve dvanáctém století. Aztékové si vystavěli město Tenochtitlan, které jim pak po staletích přišel zničit Španěl Hernando Cortéz. Bylo to roku 1526. Na troskách Tenochtitlanu vyrostlo pak nové město, zvané Mexiko."

Strýc František se na okamžik odmlčel. Podepřel si hlavu dlaní a v prostorné síni zavládlo ticho.

Indiáni přistoupili bezděky blíž, ale cizinec už opět zdvihl hlavu, aby pokračoval dále:

"O Yucatanu se Evropané dověděli už roku patnáct set osm, když u jeho břehů prvně zakotvili plavci Solis a Pinzón.

Místodržitel Kuby Velasquez vyslal roku patnáct set sedmnáct Juana de Grijavu na západ na výzkumnou cestu. Don Juan objevil tehdy mexické břehy; po něm se vydal do země ještě téhož roku na podzim na rozkaz Velasquezův pověstný Hernando Cortéz a dokonal své dílo roku patnáct set dvacet šest. Potom se do Mexika hrnuli španělští vystěhovalci a pojmenovali tuto zemi Nuova Espaňa neboli Nové Španělsko. Dnešní kreolové jsou jejich přímými potomky."

Paní domu se hned na počátku vyprávění hrdě rozhlédla kolem, ale hned zas svěsila hlavu, sotva se cizinec zmínil o krutém osídlovacím způsobu a ctižádosti, tvrdostí a lakotě všech Španělů, kteří utiskovali domácí obyvatelstvo a potlačovali vzpoury, jež tu přirozeně propukávaly.

"Ani Španělé si však uchvácenou zemi neudrželi na věčné časy," vypravoval dále strýc František. "Roku osmnáct set deset se Mexičané vzbouřili proti evropskošpanělské vládě. Vedl je pověstný Miguel Hidalgo y Castilla, který velel padesáti tisícům nespokojenců. Přestože byl již o rok později zastřelen, roku osmnáct set patnáct vzplanul odboj znovu a jakýsi José Maria Morelos způsobil španělské vládě nové nesnáze. Vaše vlast potom roku osmnáct set dvacet dva, kdy se velitel vojsk Iturbide prohlásil císařem Augustinem I., byla císařstvím, ale již za rok bylo Mexiko prohlášeno republikou pod správou prvního presidenta, generála Victoria. Také francouzský císař Napoleon III., zasáhl do osudů Mexika. Chtěl tu zřídit protiváhu proti Spojeným státům americkým. Zahynul zde rakouský arcivévoda Maxmilián, který měl dosednout na obnovený císařský trůn, ale Juarez, čistokrevný Indián z kmene Zapotéků a nejslavnější president mexické republiky, zmařil jeho plány."

Všichni se zájmem naslouchali.

"Dnes jste všichni svobodni a marné jsou již vzpomínky na to, komu země původně náležela; střídali se tu různí majetníci - a kde jsou dnes? Každý národ si udrží a obhájí svou vlast jen tenkrát, když ji věrně miluje. Není na světě národa, který by netoužil po svobodě. Bohužel, je stále dosti těch, kdo rozněcují války a utlačují slabší národy."

Ve velké síni bylo ticho. I tito prostí lidé pochopili, že proti téhle pravdě nelze nic namítat, že je to také jejich pravda. Mexiko je země dost veliká, aby mohla uživit desetkrát více lidí; proč tedy lidské pokolení nežije pokojně a proč se nepředstihuje v užitečné práci, v umění a vědě?

Ano, proč? Tak se ptali strýc František s donem Fernandem, sotva osaměli. Bouře zatím přešla a všichni, kdo ve dne

pracovali, šli si odpočinout a posilnit se spánkem.

Vlídný hostitel slíbil, že dá cizincům v lese postavit chýši na kůlech, a nabídl jim povozy i ochotné paže svých služebníků. Nebylo ani pomyšlení, že by naši lovci měli přenocovat delší dobu jen pod stany, neboť země byla vlhká a v noci velmi chladná. Večer a v noci se prales probouzí, šelmy a četní plazi vycházejí na lov a jen velký oheň je udržuje v uctivé vzdálenosti. Oheň však snadno vyhasne a potom jsou spáči bez ochrany. To všechno don Fernando velmi dobře věděl, a protože si mladé cizince zamiloval, znovu opakoval svou nabídku donu Františkovi.

Strýc František nabídku vděčně přijal a spokojen odcházel do ložnice, aby se rovněž posilnil spánkem na zítřejší výpravu do lesů.

Jeník s Václavem už spali.

V.
NA VÝZKUMY

Ráno se výprava hnula teprve po společné snídani. Naši tři přátelé, oděni v pevné plátěné šaty, obuli si boty z měkké kůže; dosahovaly jim vysoko nad kolena, neboť nikde není tolik hadů a obživelníků, žab a ještěrů jako v Mexiku, a zvláště na Yucatanu.

Strýc František varoval Jeníka, aby se ani na krok nevzdaloval od ostatních, protože je v lesích hojně šelem a nebezpeční jsou nejen jaguáři a pumy, ale i divoké kočky.

A poněvadž právě v červnu přilétají ze severu stěhovaví ptáci, sliboval strýc Jeníkovi, že uvidí a uslyší mnoho pěvců a potěší se pohledem na hejna lesklých kolibříků, vznášejících se nad květy jako barevné létající drahokamy nebo veliké jiskry duhových barev.

Černoch José měl vykonávat těžší práce, přinášet a odnášet bedny, hlídat chýši a starat se o jídlo. Indiáni pak, zkušení a obratní lidé, měli srážet rostliny z vrcholků stromů. Nikomu jinému nemohla být tato práce svěřena než lidem, kteří lezli po stromech jako ještěrky, šplhali po větvích jako veverky a houpali se v závratné výši, podobni opicím nebo velkým papouškům.

Rodina dona Fernanda vyprovodila milé cizince značný kus cesty k lesům, ale dělníci určení ke stavbě chýše doprovázeli výpravu až do samého srdce zeleného přítmí.

Všem byl velmi prospěšný pastýř, který výpravu vedl; věděl, v které cčásti lesa rostou nejčastěji rostliny, za nimiž se vydali tito mladí cizí nadšenci.

Evropané si bedlivě všímali obdělávaných polí, na kterých již rostla kukuřice, rýže, tabák a černé boby, zvané frijoles.

Spatřili i pole s cukrovou třtinou, rozkládající se na vlhkých místech úvalu.

"Copak tu nejsou brambory ani obilí?" zeptal se najednou Jeník.

"Nejsou, chlapče. Zdejším lidem je nahrazují batáty, maniok, jam a arum, takže se jim po evropských jídlech nestýská," odpověděl mu hned strýček František. Potom pěkný kousek cesty vysvětloval chlapci, co všechno kolem roste. "Batáty, nebo jak se tu říká také patáty, jsou sladké hlízy svlačcovité rostliny. Maniok nebo také mauihot je pryšcovitý polokeř, který tu pěstují proto, že jeho kořeny obsahují škrob, mouku kasavu a jedlé ságo tapioca. Jam jsou zase jedlé hlízy rostliny, která se jmenuje discorea aluta. A arum, které vidíš tamhle ve stínu palem, jsou rovněž rostliny velmi užitečné. Obsahují škrobovitou moučku, která se hodí téměř do každého jídla."

"Podívejte se, to je krása" vyhrkl najednou Jeník a ukázal na bíle kvetoucí řadu nízkých stromků vedle aleje vysokých stromů. "To jsou asi višňové krsky v květu," hádal Václav.

"Ale kdepak," musel se usmát strýc František. "Jsou to kávovníky. Řada těch vysokých a divokých stromů je ochraňuje před bouří a před sluncem."

"Před sluncem?" divil se Jeník. "Slunce přece potřebují, ne?"

"Sluneční teplo potřebují, to je pravda, ale mohou přitom růst jen ve stínu, přímý sluneční žár jim škodí. Až odkvetou, bude jejich ovoce připomínat naše višně. Uzrají na nich krásné červené, až nafialovělé plody, které by mohly svést naše mlsálky k ochutnání - nejsou však jedlé."

Jeník a Václav se nestačili divit.

"Kdybyste se zeptali zdejších lidí, řekli by vám, jak nepěkná a obtížná je s tím práce, když ty plody uzrají. Dělníci to zvláštní ovoce otrhají a naházejí na hromadu. Po čase začnou dužiny zahnívat. V Kostarice ty plody perou a podle toho nazývají onen druh kávy kávou pranou. Nakonec se bobulky usuší na prudkém slunečním žáru a dělníci z nich pak zvláštními stroji omílají scvrklou dřeň a protrkávají míšky, v kterých leží vždy dvě a dvě zrna, přitisknutá k sobě rovnou ploškou."

"Uvidím to někde?" ptal se Jenda.

"V Kostarice i v Guatemale uvidíš takové haldy kávy, až ti z toho bude úzko."

Tu zas Jeníkovu pozornost upoutal pahorek, kde rostly sivě zelené keře. Teprve zblízka poznal, že jsou to rostliny s tučnými bodlinatými listy.

"To je agáve!" vykřikl. "Ale jiné, než jaké jsme už viděli."

"Správně," pochválil strýc hocha. "Nepěstují se tu však pro okrasu ani pro vlákna, ale pro výrobu zdejšího národního nápoje pulque." Sotva řekl to slovo, už vedoucí dělníků vylovil z brašny plochou láhev a podával ji hned Františkovi; patrně si myslel, že je žádán o občerstvení.

"Vidíte," smál se František, "pulque je pro Yucataňana kouzelné slovo. Pulque tu pije každý rád. Okuste ho, možná že vám zachutná!"

Výprava zatím dospěla k lesu právě včas, aby unikla nejprudšímu vedru. Chladivý stín je vespolek objal, ale strýc František nedovolil ani chvíli odpočinku pod stromy, i když Václav s Jeníkem ho o to prosili.

"Nejste, milí přátelé, ani v Čechách, ani v Anglii; zde si přece bez nebezpečí nemůžete lehnout ani na okamžik do té kypré trávy nebo do měkkého mechu. Nejsme doma! Pamatuji se, že jsem již jako chlapec četl varování básníka J. V.

Sládka před takovým přenáhlením. Především je vždy nutné, abyste bedlivě prozkoumali místo, kde si chcete odpočinout. neskrývá-li se tam had, ještěrka, štír, pavouk nebo jiný nevítaný host. Potom je také důležité, abyste se nevrhali do chladné trávy, jste-li uhnán, neboť je tu domovem zimnice, a jak se zdá, miluje zvlášť prudce a vytrvale právě bělochy."

Moudrý vedoucí výpravy hledal přirozenou mýtinu v lese, kde by dal na kůlech vražených do země postavit chýši. Teprve k druhé hodině odpolední nalezli příhodné místo. Potok, včerejší bouří ještě velmi rozdivočelý, hnal se po svahu do travnatého a křovinatého údolí. Strýc František sc rozhodl pro mírný svah, obrácený k východu, a dělníci se rychle dali do práce. Šlo o to, vysekat křoví a vypudit z něho původní obyvatele, kterých si lidé ve svém sousedství nepřáli. Nejlepším pomocníkem je ovšem oheň. Všichni se rychle dali do díla a snášeli z lesa, co jen mohlo a chtělo hořet. Brzy nanesli množství suchých větví, uschlé trávy a kůry, naházeli vše na hromady a pastýř to potom zapálil.

Hustý dým zahalil údolí; naši přátelé hlavně hlídali oheň, aby se nerozšířil přes vykázané hranice. Ozbrojili se větvemi a šlehali plameny, kdykoli se rozlézaly příliš daleko: Občas zahlédli několik hadů, ještěrek a hlodavců, prchajících z blízkosti ohně do lesa. Pastýř ovšem tvrdil, že bylo mnohem více té havěti, která prchla nepozorovaně.

Sotva ohně uhasly, nastala práce sekerám a kosám. Do večera bylo údolí vymýceno a unavení cestovatelé si vyhledali místa na vozech. Jen Indiáni se sesedli kolem jediného ohně; objali pažemi kolena a tiše dumali a dřímali.

Příštího dne, zatímco lidé dona Fernanda stavěli chýši z kmenů a přivezených prken, vyšli si již tři dobře vyzbrojení Evropané na obhlídku okolí, a bude-li jim přát štěstí, jak řekl don František, tedy už i na lov.

Vůdci výpravy Františku Doležalovi šlo o to, aby nalezl stromy, o kterých věděl, že na sobě hostí vzácné orchideje; proto byl velmi spokojen, když při obhlídce našel ve vyšších polohách pěkné statné duby, olše a jilmy, vavříny a akácie. Doufal, že na výšinách najde i stromy jehličnaté, domácí jedle a borovice.

Zato Jeník se nemohl odloučit od lesních mýtinek; nelákaly ho ani tak divoce rostoucí fuchsie, geránie, veliké violky a cínie, ale vábili ho spíš velcí pestří motýli s lesklými perleťovými křídly a krásní ptáci. Litoval, že je nezná jménem, ale když slyšel, že jich Mexiko hostí přes šest set druhů, pozbyl hned předem naděje, že by si všechna ta jména mohl zapamatovat. Uprostřed nejradostnějšího pátrání však najednou vylekaně uskočil a hnal se k Václavovi a celý se třásl strachem.

"Copak se ti stalo? Viděl jsi něco?"

"Pst, tiše, ať ho nevzbudíš!" šeptal chlapec a ukazoval na lesklý kotouč skvrnitého hada, který nehnutě ležel ve stařině jako tlusté ocelové lano.

Václav se již chystal na hada zalícit, ale don František mu ve výstřelu zabránil.

"Škoda rány. Stejně by neměla žádoucího účinku. Pošleme sem domorodce, ti už si s ním poradí. Ale podívejte," zvolal náhle, a ukazoval na rychle se pohybující hejno zvířátek podobných myším, "to je stádo, co? Jistě tu loví ještě nějaký jiný had, proto prchají. Ano, tamhle je, pozor! Vidíte, jak se leskne v trávě?"

Jeník s Václavem až zatajili dech, když viděli, jak rychle a mrštně pronásleduje had malé plaché hlodavce.

A najednou tu Jeníka už pranic netěšilo. Bylo mu líto bezbranných zvířátek a marné bylo poučování dona Františka, který ho utěšoval, že tohle už je nepsaný zákon pralesa: silnější tu vítězí nad slabším a každému tvoru se chce jíst. Když se pak náhle ozval pronikavý řezavý skřek, přitiskl se Jeník k Václavovi.

"Ty jsi hrdina!" smál se strýc. "Podívej se, vždyť to jenom křikl papoušek! Jistě nás ten pestrý opeřenec takhle vítá ve svém domově."

Vtom již také asi tucet veverek vyběhlo z mýtinky a vrhlo se k mohutnému dubu, po jehož drsné kůře hbitě vyšplhaly do koruny a zvědavě se pak rozhlížely pasekou, ježíce a čechrajíce si zdvižené ocasy. Zároveň se kolem přehnal vyjukaný zajíc a zmizel v lese celý poplašený.

"Pozor!" zvolal náhle don František. "Připravte si pušky, neloví tu jen had!"

Přitisknuti k dubu a tajíce v sobě dech čekali, co se na mýtině objeví.

"Není to právě vhodná doba k lovu," šeptem vysvětloval strýc. "Šelmy nejraději vraždí až za noci, ale snad jsme některou bezděky vyplašili ze sladkého spánku, a tak vylezla z brlohu i za bílého dne."

Náhle Václav spatřil zvíře. Byl na to hrdý, že je viděl první, i vypálil na ně, dříve než se kdo nadál. Asi se minul cíle, neboť zvíře zmizelo. Podle jeho popisu to mohla být buď puma, nebo také jen divoká kočka.

Václav se za svou první ztřeštěnou ránu nedočkal pochvaly, naopak musel přijmout dobrou radu, že se má střílet jen najisto a že není třeba takhle zbytečně burcovat celý les.

Naši přátelé se vrátili bez kořisti; ale pastýř z ranče donu Františkovi poradil, aby šel podél potoka a počkal tam na příhodném místě, že se jistě dočká zvěře.

"Vím," řekl strýc, "vy máte na mysli jeleny. My však zatím máme jídla dost a já nerad zabíjím zvěř zbytečně."

"To je správné," souhlasil s ním pastýř. "Také my neradi zabíjíme něco zbytečně. Jenže už zítra se musíme vrátit na ranč a kus zvěřiny by v naší kuchyni jistě rádi přijali, obzvláště kdyby to byl mladý kus."

To rozhodlo. Don František poručil aby se z ležení nikdo nevzdaloval, a potom se sám vydal podél potoka. Brzy našel ono vhodné místo, kde spleť vyšlapaných stezek prozrazovala, kam chodí zvěř pít.

Vyhledal si úkryt a nastalo čekání. Slunce se již zvolna kutálelo k západu a šero, až doposud prosycené zelení, zvolna růžovělo.

Z dálky se ozýval kvakot žab, stromy občas zašuměly korunami v lehkém zavlnění větru a kdesi vykřikl pták. S větrem také zvolna tichla hudba kroužícího hmyzu.

Strýc František zapomněl na lov. Lehce uložen ve svěží zeleni, vzpomněl si na domov, na svou rodnou polabskou ves, kde si žáby rovněž celé noci skřehotaly v rybníce tam pod lesem. V duchu viděl svého otce, venkovského učitele, jak sedí pod lípou před školou a spokojeně pokuřuje z dýmky, nasazené na dlouhém troubeli. Viděl i maminku, spěchající na dvůr, tu vždy pilnou a pracovitou bytost. Hned byla na dvoře, hned zase v kuchyni, zdálo se mu, že

chvílemi slyší její drahý hlas. A jak se tak zasnil, zaslechl i kamarády svého dětství, skotačící děti na venkovské návsi, běhající tam a povykující až do poslední chvilky, kdy se již stmíváním ozývaly za ploty hlasy rodičů, volající rozdováděnou mládež k večeři a na kutě.

Náhle zvedl hlavu. Sotva třicet metrů před ním stála laň s kolouchem, který pil, zatímco laň chytala vzpřímenými slechy každý podezřelý šelest.

Strýc František se chvíli díval na překrásný obrázek; potom, aniž plachou zvěř vyrušil, odplížil se tiše zpátky, vraceje se k ležení.

"Šel ode mne vítr," omlouval se potom pastýři. "Nic mi dneska nešlo na ránu." A nedbal ani úsměšku, který přešel kolem pastýřových chytrých úst.

VI.

ŽIVOT V TÁBOŘE

Po společné večeři se ještě nikomu nechtělo spát. První den v lesním zákoutí uběhl tak pohádkově, že nikdo teď necítil únavu. Seděli kolem ohně a bavili se.

Václav s Jeníkem vzpomínali a Indiáni mlčky hleděli do ohně; poslouchali hovor lidí z ranče, mezi nimiž se výborně bavil černoch José. José byl vůbec jako malý hoch; veselý hovor mu byl nadevše a byl si ochoten hrát jako kluk od rána až do večera.

"Poslyšte, lidé," ozval se po chvíli strýc František, "mohl by mi někdo z vás opatřit dobrého psa? Nebo hned raději dva? Dobře zaplatím."

"Proč ne," řekl kdosi, "ale proč jste se o tom, pane, nezmínil už v ranči? Mohl jste dostat darem krásné psy."

Strýc František se usmál a přiložil do ohně.

"Nepřijímám rád dary, za které nemohu nabídnout dar na oplátku. A potom - nechci krásné psy, ale dobré psy domácího plemene."

"Stopaře nebo hlídače?" zeptal se pastýř.

"Oba. Jeden bude hlídat chýši a druhý by nás mohl doprovázet do lesa."

"Vím o takových psech, budou však drazí. Pod deset pesos nebudou," řekl pastýř a pozorně se zadíval do tváře dona Františka, jak bude ta cena účinkovat.

"Budou-li se mi psi líbit, dám dvacet pesos a ještě přidám pět navrch pro toho, kdo mi je přivede." To řekl František a náhle vstal, neboť vpravo z lesa se ozvaly ze tmy podivné zvuky, jako když někdo nese něco těžkého. Pastýř s hořící větví spěchal za Františkem.

"A, to je želva, jen klid," zvolal vesele. "Chce se jí pít, pospíchá tudy k potoku."

Jeník i Václav se na želvu honem běželi podívat, zato Indiáni se od ohně ani nehnuli; patrně jim byla naprostou všedností. Jen černoch José hned radostně navrhoval, aby želvu zabili, že z ní na zítřek připraví chutnou polévku. Don František to však nedovolil a želvě byl dopřán volný průchod.

Teprve teď, když se Jeník díval do hořícího ohně, vzpomněl si na velikého lesklého hada, kterého ve dne objevili. Když se pak o hadu rozhovořil i don František, pastýře velmi mrzelo, že mu o tom plazu již dříve něco neřekli.

"Podle vašeho popisu bych hádal, že to byl asi takzvaný němý křovák," mínil pastýř. "Je to nebezpečný lotr, který uštkne nejen člověka, ale i koně a mezky, když se pasou na mýtinách v lese. Shoda že jste mi ho neukázali; teď si pohodlně tráví - a zatím už mohl viset na stromě svlečen z kůže. Hned ráno se tam znovu vydáme, snad tam ještě bude. Zlý lupič je strašně líný, a když se někdy přejí, tráví na jednom místě i několik dní."

Jeník s Václavem nějak ztichli. Také se rozvzpomínali na domov. Ani si hned nevšimli, že už chvíli na ně mluví dobrý strýc František. "Jestlipak jste si všimli, že jsou tu na nebi jiné hvězdy než u nás?" zeptal s jich už podruhé. "Podívejte se například na tamhleto překrásné souhvězdí. To je Jižní kříž, o kterém jste už jistě něco slyšeli nebo četli."

Jeník s Václavem zvrátili hlavy dozadu a očima zabloudili k hluboké a temné obloze nad sebou. V té černé prohlubni noci se třpytivě chvěly tisíce hvězd, lesklých jako démanty.

"Jak je tu všechno velkolepé a krásné!" povzdychl Václav, ale hned dodal: "A přece je mi mnohem milejší to mírné české nebe u nás a ta stokrát skromnější, ale bezpečnější země doma v Čechách.

"Hanba, starý kozáku, hanba!" háral ho strýc žertem. "Co by potom měl říkat Jeník?"

"Já jsem nadšen, strýčku, a nechci se ničeho bát. Jen co se lépe porozhlédnu, uvidíš, jak budu kurážný. Nejdřív přece člověk musí poznat všechny nepřátele a pak teprve se s nimi může pustit do křížku. Indiáni se také ničeho nebojí a umějí si se vším poradit." Jeník se po nich ohlédl. "Jenže jsou pořád jako mumie, němí a nevlídní. Ale až se naučím jejich řeči, zas bude všecko lehčí. Potom si porozprávíme, budeme si líp rozumět, já myslím, že si mě nakonec i oblíbí. Podívej, strýčku, už i teď, co o nich tak pěkně mluvím, přestali se trochu mračit."

Don František se zamyšleně usmál.

"Hochu, ti mají na sta příčin, aby již nedůvěřovali bělochům. Podaří-li se ti však získat jejich důvěru, získáš opravdu oddané a věrné přátele. Nemusíš jim lichotit, jednej s nimi vždy jen spravedlivě a poctivě, to stačí."

Oheň vydával slabou záři, tábor zvolna usínal.

Evropané šli spát do otevřené chýše, přikryté jen haluzemi a širokými listy tropických rostlin. Pastýři se uvelebili pod verandou, vlastně pod jakousi kolnou, neboť těsně před večerem zarazili do země osm sloupů, navrch naložili lehkou střechu z větví a noclehárna byla hotová. Jen Indiáni nešli spát; všichni do jednoho seděli kolem ohně jako včera a cosi monotónně bručeli. Prales se probouzel.

"Modlí se," tiše vysvětloval František. "Od té doby, co Indiáni přijali křesťanství, jsou teď až přemrštěně pobožní a velmi milují církevní slavnosti, konané s hlučnou okázalostí."

Noc prchla bez zvláštních příhod, i tak však na ni Jeník nikdy nezapomene. Byla to jeho první noc v pralese.

Ještě dříve než se Evropané vzbudili a umyli a než černý José připravil všem snídani, vrátili se tři Indiáni s vedoucím

dělníků z ranče. Přinesli s sebou obrovského, již ubitého hada a pověsili ho na jednu z blízkých větví; visel tam jako velmi tlusté, kovově lesklé lano, pokryté místy rezem. Pastýř si ho s potěšením prohlížel a tvrdil, že se mu ta kůže velmi dobře hodí na pásy a biče, řemeny a provázky. Když pak z chýše vyšel Jeník s Václavem, neopomenul je včas varovat před jiným hadem, sice mnohem menším, ale zato jedovatějším, před malou nebezpečnou kufií.

Strýc František odměnil velmi štědře všechny dělníky z ranče a pastýři připomněl jeho slib, že mu přivede dva dobré psy. Vzkázal pak ještě mnoho srdečných pozdravů všem obyvatelům Alvaresova ranče.

Lidé se rozloučili; jedni zamířili zpět k ranči, druzí do hustých pralesů. Nakonec zůstal v táboře jen černoch José; zalezl do chýše a začal stavět pec, protože jen s pouhým ohništěm nechtěl být spokojen. Předtím ještě opatřil zvířata; dal jim pít a uvázal je ke stromům do vysoké trávy. Poté začal z blízkého potoka snášet stavivo. Našel tam kamení i jílovitou hlínu, a když se po tříhodinové práci podíval hrdě na své dílo, podobal se tak trochu našim českým capartům, kteří po dešti stavějí v rozmoklých cestách hráze a mají víc bláta na sobě než na své dětské přehradě. Josému to nevadilo; očekával své hosty až kvečeru, proto měl na všecko dost času. Přirozená lenost ho sváděla, aby se trochu prospal. Don José tedy neodolal, natáhl se na jednu z těch travnatých rohoží a probudil se až v dramatickém okamžiku, kdy mu nad hlavou už párkrát zahřmělo.

Nehněvalo se to ovšem nebe, ale hněval se dobrý strýček František, když se v pozdním odpoledni vrátil s přáteli a s kruhem pomocníků domů k večeři.

Černý José vyskočil jako jelen, zatopil hned v nové peci, která si to ovšem nedala líbit a vyhnala svým kouřem všechno živoucí co nejdál od chýše. Za necelou hodinu však přinášel už plody svého kuchařského umění; nádoby kukuřičné kaše, za což ovšem, běda, opět nedošel pochvaly, zvlášť ne u Evropanů, u těch vybíravých jazýčků, zmlsaných dosud kuchyní dona Fernanda.

Indiáni se však pustili s chutí do jídla a hned se zas rozložili kolem ohně, rozdělaného na pouhý dostřel od chaty.

Všichni dnes pracovali velmi pilně. Šplhali na vysoké stromy a z nejvyšších vrcholů sráželi holemi trsy orchidejí. Jeník s Václavem trsy rychle sbírali a nosili je strýci Františkovi. Ten je prohlížel, odborně třídil, některé odhazoval a jiné pečlivě ukládal do pletených toreb, které s sebou nesla výprava již od rána.

Pravda, neulovili dnes nic tak zvláštního, ale pan Howe v Londýně bude přece jen spokojen, vždyť tyto velké fialové květy cattleyí se dobře zpeněží. Šlo především o to, aby se najatí lidé dobře zapracovali a vycvičili ve sběru, aby bystře rozpoznali rostlinu, která má často tak nepatrný květ, ne větší než moucha s rozpjatými křídly nebo jako český pantoflíček neboli člunek, a přece je velmi vzácná. Kdyby se tak rozechvělý don František mohl vznést balónem nebo jiným létajícím prostředkem nad vrcholky stromů, ó, tu by si vybral nejkrásnější jedince z říše orchidejí; žel, létat nemůže, šplhat do veliké výše také ne, i nezbývá mu než spokojit se s tím, co mu lhostejní Indiáni shodí. Bývaji to pohříchu jen trosky orchidejí. Běloch poroučí, aby je shazovali, strhávali, sráželi dolů holemi - vyplní tedy jeho rozkaz do puntíku. A proč to vše dělají? Je to jejich zaměstnání. Živí se shazováním rostlin, za to jim bílá tvář platí, tož o nic jiného se nestarají - a bim do toho holí!

Jeník to chápe a uvědomuje si, že se už brzy musí naučit taky lézt po stromech a že snese pak všechny rostliny celé a neporušené. Dnes to již zkoušel, ale strýc František ho polekaně volal zpět.

"Jedeš mi dolů! Roztrháš na sobě šaty, spadneš a ještě si zlámeš vaz. Hned pojď na zem!"

Jeník poslechl. Chytal potom jen motýly a sbíral brouky. Musil se tím spokojit. Brzy však přišel i tomu na chuť. Nikde na světě snad není tolik krásného a barevného hmyzu jako zde, ale žel, většinou jen hmyzu bezkřídlého, o který nestojí ani ten nejhorlivější sběratel. Na Yucatanu jsou především obrovští mravenci a potom také strašlivé blechy písečné, které pronikají i obuví a zabodávají se do chodidel a pod nehty, kde způsobují pekelné jitření pokožky. Bolestivost neustane, dokud člověk vetřelce neodstraní, nevyřízne nebo jehlou nevytáhne a dokud se pak rána nezahojí.

Strýc František na vše předem pamatoval již v Londýně, a proto dal pro sebe i pro Václava zhotovit boty z dvojité kůže, mezi kterou byly vloženy tenké aluminiové listy, jimiž se písečná blecha neprokouše.

Na Jeníka ovšem nemyslil, a proto chlapec nosil svoje botky, nad které si ještě připínal holeně, přizpůsobené na jeho nohy.

"Zahodíš to všecko!" zahuboval strýc, sotvaže mu Jeník s pýchou ukázal své drobné úlovky.

"Ale strýčku, chtěl bych si udělat velkou sbírku hmyzu, motýlů a brouků. Víš, to by kluci u nás koukali, kdyby..."

"Hlouposti!" nenechal ho don František ani promluvit. "Jestli se ti sbírka cestou nerozbije, sežerou ti ji moli nebo jiná havěť, známe to. Zkusil jsem to již na své první cestě a k ničemu to nevedlo. Kdo si chce z tropických krajin přinést nějaký hmyz, musí být na to lépe připraven. Potkal jsem kdysi na cestách německého profesora, který s sebou vezl celou příruční lékárnu. To bys viděl těch vodiček, prášků, jedů, krabiček, skleniček a míšků. A ještě si naříkal na ztráty, které mu způsobili malí, pranepatrní tvorové, kteří si právě vyvolili za cíl svého života - požírat sběratelům jejich sbírky."

Jeník smutně poslouchal. Díval se kolem na veliké a krásné tropické motýly. Stačilo mávnout rukou a měl je. Strýc mu pokazil radost. Těšil se, jak by se z nich Terezka zaradovala, kdyby takové duhové perleťovce přinesl domů. A mohl by si z nich třeba složit obraz, jako to již někde viděl. Možná že by dokázal i složit z jejich křídel znak Mexika, orla s rozpjatými křídly, sedícího na kaktusu zvaném nopál. Znal ten znak již zpaměti, krásného orla s hadem v zobanu a v pařátu, ale jak vidět, nic z toho nebude, musí se té myšlenky vzdát. Ty malé mršky, rušníci se jmenují, by mu stejně všechno poničily.

"Mimoto se chraň stonožek a štírů," napomínal strýc Jeníka. "Jejich kousnutí a bodnutí je tak jedovaté jako kousnutí pavoučí, nesmíš tu ničemu důvěřovat."

Na zpáteční cestě spatřili, jak kolčavka honila rejsky. Když to viděli Indiáni, začali křičet "taira!" a házeli po zvířeti kamením. Mají totiž o lasičce totéž dětinské mínění jako někteří naši pošetilí venkované, kteří se domnívají, že je toto drobné hbité zvířátko může "podfouknout", ačkoli nikdo neví, co to vlastně znamená.

Nejnepříjemnější setkání toho dne bylo s chřestýšem. Had sice sám hned uprchl, ale již pomyšlení, že se potlouká někde poblíž ležení, rozčilovalo strýce Františka i Václava; oba se strachovali hlavně o Jeníka, i když si to mezi sebou ani neřekli.

VII.

NA LOVU

Hlavním úkolem našich tří Evropanů byly vlastně výpravy, každodenně podnikané všemi směry. Časem bylo však také nutno vyjít na lov zvěře, protože černoch José byl velký lenoch a nedovedl si vymyslet nic, čím by obohatil stůl. Indiáni nereptali, těm stačila kukuřičná kaše nebo frijoles, kterých měli pěknou zásobu ještě z ranče, a konečně i rozmanité úponky, které si nalámali v pralese a s chutí jedli. Někdy již našli první rané ovoce, neboli v tropických krajích dozrává ovoce v každé době, ovšem ve žních více než jindy. Pupence, květy i ovoce v prvním vývoji - zelené i dozrávající -, to vše vidět na jednom stromě nebo keři tu není zvláštností.

Našim přátelům ovoce také chutnalo, ale přece jen toužili občas po mase. V yucatánských řekách a potocích je poměrně málo sladkovodních ryb a v potoce tekoucím skrze údolí ryby vůbec nebyly. Museli tedy lovit zvěř střelnou zbraní nebo ji chytat do ok. Indiáni by to byli dovedli, ale neměli luky ani šípy a František plně uznával, že se již dost nalopotí při šplhání po stromech a nechtěl jim ukládat jiné práce.

Ostatně jen proto zatoužil don František tak po psu, neboli bez psa není v těchto nebezpečných krajích lov ani možný. Pes totiž nejen vystopuje zvěř, ale co hlavní - upozorní také na okolní nebezpečí.

Lze si tedy představit, jakou radost měli všichni tři běloši, když se jednou kvečeru vrátili domů a již zdaleka slyšeli štěkot ostražitých psů. Pro evropské uši byl ten štěkot přímo rajskou hudbou.

"Pojďme rychleji, pastýř, zdá se, splnil slib a přivedl nám psy!" volal Jeník.

"Dal si ale načas?" mínil Václav. "Uvidíme, jaké chlapíky nám přivedl, sám jsem zvědav."

Na schůdcích před chýší seděl vskutku pastýř a držel na řemenech dva psy, pěkné hafany, hlučně štěkající a vyskakující. Psi již dlouho větřili příchod cizích lidí, proto sebou škubali, že je pastýř měl co držet.

Don František uvítal pastýře a hned pak prohlížel přivedená zvířata. Byla to štíhlá protáhlá fena plavé barvy, s krátkou srstí a dlouhým čenichem, mordou, jak odborně řekl strýc. Jen špičky uší a pruh na zádech byly poněkud tmavší. Byl to slíbený stopař, kdežto hlídačem měl být onen druhý pes, silný a dlouhosrstý habán hnědé barvy, který měl krátké vzpřímené uši a širokou hruď.

Když Indiáni došli do tábora, vyhnuli se psům velkým obloukem a nikterak se netajili svou nespokojeností; nikdo však jich nedbal. Pastýř se omlouval, že nemohl přijít dříve; musel prý se vydat do jednoho velmi vzdáleného ranče, odkud psy přivedl. Vychvaloval své zboží, hladě zvířata po hřbetech. Fena sama prý je velmi cenná, neboť vrhne mláďata. Je to přítulné a věrné zvíře, které v lese dělá pravé divy. Hlídač pak je nejsilnější pes v širém okolí a kdykoli ochrání svého pána lépe než střelná zbraň. Jeník už měl tisíc chutí uzavřít věrné přátelství s novými hosty, ale temné zavrčení a bílé tesáky v chňapajících tlamách hned ho přinutily, že uctivě ustoupil.

"Zlý pes!" pravil José, ukazuje přitom na hlídače. "Chtěl černého roztrhat, když mu nesl jídlo."

"Kouše zrovna tak jako každý pes, který má černé patro," připouštěl pastýř, "ale jen zloděje a ničemy, na ty má zvlášť spadeno. Poznává je po čichu."

To černocha popudilo.

"José není zloděj, ani ničema!" bránil se.

"Nemusí se tedy psa bát," odsekl pastýř, kterému se nelíbilo, že černoch tak haněl jeho zboží.

Strýc František se chtěl dozvědět pravdu o stáří zvířat. Proto se dal o tom do hovoru.

"Domácí zvíře je takové, jak si je člověk zkazí nebo vychová. I zuřivé zvíře, je-li mladé, dá se vychovat vlídností a spravedlností. Ano, neusmívejte se, spravedlností. Zvíře velmi snadno pozná bezpráví a křivdu a zahořkne. Za laskavost je zas naopak vděčné. Mimoto má zvláštní smysl, který mu pomáhá rozeznávat dobré lidi od špatných."

I když mu snad všichni naslouchající dost nevěřili, přece jen vzbudil jejich pozornost.

"S pokaženým zvířetem je ovšem škoda práce. Jakmile pes nebo kůň ztratí důvěru v člověka, mstí se někdy i po letech na lidech zcela nevinných." A po chvíli dodal: "Někteří lidé však mají u zvířat podivuhodné štěstí. Zvířata jim sama vyčtou z pohledu laskavost a z hlasu dobrotu. Takoví lidé se zvířat opravdu nikdy nemusí bát."

Podíval se na dva nové obyvatele jejich tábora a řekl ještě na omluvu jejich podrážděnosti:

"Dneska jsou psi poplašeni cizími lidmi a unaveni cestou. Dopřejme jim klidu a odpočinku."

Pastýř pak dlouhou chvíli velebil Františkovu štědrost. Byl velmi spokojen a slíbil, že rád a ochotně odevzdá donu Fernandu Alvaresovi dopisy, které mu zítra před odchodem svěří don František.

Po večeři odešli Evropané do chýše a pilně psali.

Ačkoli strýc František napsal tři dopisy, jeden panu Howeovi do Londýna, druhý bankovnímu domu v Belize v Britském Hondurasu a třetí starým rodičům do Čech, přece skončil psaní dříve, než jeho druhové dopis jediný.

Obvzlášť Jeníkovi to jaksi nešlo; dlouho hryzal držátko a po slibném začátku "Drazí rodiče a milovaná Terezko, já vás nastotisíckrát pozdravuju a líbám..." ne a nemohl z místa.

Strýc František se zprvu smál, ale potom se do Jeníka, jak se říká, trochu obul:

"Cožpak nevíš, že dopis má být stručná rozmluva? Nadpis je dobrý, ale představ si, že bys při svém návratu domů nejdříve oblažoval rodiče sáhodlouhým ujišťováním, že je pozdravuješ a líbáš. Chápeš to, Jeníku? Rodiče, kteří jsou doma ve stálém strachu o tebe a tvé zdraví a čekají na každé slovíčko od tebe s horečnou dychtivostí, nemůžeš přece takhle odbývat planými slovy."

"Ale když já nevím, jak mám začít," naříkal Jeník.

"Řekni tedy, proč píšeš? Abys oznámil rodičům, co nevědí. A co chtějí vaši vědět? Jsi-li zdráv a jak se ti daří. Chtějí znát tvé okolí, lidi, krajinu a způsob života. Obávají se o tebe, proto zbytečně nezveličuj jejich obavy, ale také nelži a

nevymýšlej si. Čestný člověk nikdy nelže a pamatuj si jednou provždy, že lež má krátké nohy a pravda vždy vyjde najevo. Čas je vzácný, proto nebuď rozvláčný. Tak, a nyní víš zhruba, co máš psát a jak to máš psát. Tak piš, já se jdu ještě na chvíli podívat do lesa."

František schválně odešel. Nechtěl Jeníkovi napovídat. V dopise je člověk vždy takový, jaký opravdu je, projevuje se v napsaných řádcích i se svou povahou, rozumem a se vším všudy. Proto má každý své dopisy psát sám, a třeba by je i lopotně skládal, má všechno říci pěkně po svém.

Jeník se tedy dal statečně do práce. Ustřihl nadpis i s pozdravy a začal znova.

Ve státě Campeche v červnu 1890.

Drazí rodiče a milovaná Terezko,

jsem zdráv a daří se mi dobře. Již týden bydlím se svými přáteli a strýčkem Františkem v lesní chýši, která je na kraji pralesa na samých hranicích mexického Yucatanu a Guatemaly. Jeďte tužkou od města San Felipe na jih až k hranicím a přibližně tak uhádnete, kde teď asi jsem. S námi tu žije ještě černoch José, který vaří jídla a hlídá ležení, a pak tři Indiáni, kteří trhají na vrcholech stromů orchideje. Pomáhám strýci a Václavovi, ale mnoho toho ještě nezastanu. Jsem docela spokojený, ale přece jen si na vás často vzpomínám. Václav také. Sbírky hmyzu, které jsem tu chtěl sám udělat a přivézt domů, asi nikdy neuvidíte. Chtěl jsem se tím pochlubit, až se vrátím, ale zatím z toho sešlo, protože tu jsou takoví malí broučci, co každou sbírku hned zničí, tak toho nechám. A jakých je tu krásných motýlů. Škoda! Dnes nám přivedl pastýř ze dvorce (tady říkají z ranče) dva psy. Ještě nevím, budou-li hodní, ale snad ano. Strýc František říkal, že zvířata jsou vždycky taková, jak se lidé chovají k nim.

Strýc František a bratr Václav (víte, já jim tak říkám, už na lodi jsme si řekli, že jim tak budu říkat), tedy ti oba se ničeho nebojí a já také ne. Je tu všecko jiné, než jak jsem to četl v indiánských knížkách. Indiáni jsou ubozí lidé. Jsou pořád nějak smutní, nedůvěřiví a zklamaní. Nic zlého nikomu nedělají, jenom pracují a potom zase celé večery sedí tiše kolem ohňů.

Strýc František říkal, že pocestujeme k západu do Hondurasu a potom do Kostariky. Už se na tu cestu moc těším a také se těším už na domov a na to, že až se vrátím, nebudete se na mne již hněvat. Chci být zahradníkem jako strýc Doležal, a proto musím poznat mnoho krajin, kde rostou vzácné rostliny. Když po cestě najdu něco moc pěkného, jistě vám to přivezu. Jen se, prosím vás, na mne nehněvejte a nestonejte! Líbám vám ruce a Terezce posílám mnoho polibků a mám ji velmi rád, jakož i vás všecky, a Dicka ze závodu pěkně pozdravujte, ať přijede taky za námi, tady by se mu moc líbilo.

Váš věrný syn a bratr Jan Satrapa.

Když to Jeník dopsal, běžel s tím hned strýci Františkovi naproti.

"Nu, už je to lepší," pochválil mu strýc ten první dlouhý slohový výtvor. "Pěkně jsi všecko vylíčil, to je pravda. Jen se mi zdá, že jsi neprojevil mnoho lítosti nad svým útěkem, a odprosil jsi jen tak povrchně. Hochu, píšeš, že máš doma všecky rád, ale příště to musíš dokázat jinak, ne takovým zármutkem, jaký jsi všem svým útěkem způsobil."

Jeník se díval na strýce a i v tom přítmí, které již v lese panovalo, bylo vidět v chlapcových očích slzy.

"Nu, tak jsem to nemyslel," pohladil ho náhle don František po hlavě. "Co se stalo, stalo se, každé mládí je tak někdy nerozvážné. Věřím hochu, že i z tebe jednou bude pořádný a správný muž."

Druhého dne šel don František ke psům, aby jim dal potravu. Sám byl asi z oněch lidí, kteří u zvířat mají vždy štěstí. Psi vrtěli kamarádsky ohony a zvláště fena přeradostně obíhala v kruhu, kam jí řemen stačil; zjevně si přála svobody a trochu lidské laskavosti. František ji pohladil po ušlechtilé hlavě a pustil ji pak z řemenu. Fena vyskočila, rozběhla se šťastně ležením a ohonem vesele pádlovala sem a tam. Když už všecko kolem řádně očichala, vrátila se opět skokem k Františkovi, který ji znovu pohladil a lákal do chýše.

Skočila tam lehkým skokem, a když ji pak Jeník volal zamlasknutím, důvěřivě k němu přiběhla, očichala jeho nohy a šlehala ohonem. Její moudré hnědé oči zůstaly však viset na pohledu dona Františka.

"To bude tvůj pán," řekl František zvolna a s klidným důrazem; ukazoval přitom na chlapcovu postavu. "Měj ho ráda, on tě bude mít také rád, viď, Jendo?"

Jeník zajásal:

"Strýčku, opravdu je moje? Myslíš, že mě bude poslouchat? A což jméno, smím ji nějak pojmenovat?"

"Ovšem, a jsem zvědav, co si vymyslíš."

"Už v noci jsem na to myslel, jak by to bylo hezké, kdyby se jeden z těch psů jmenoval Lhotka. Co myslíš, strýčku, nebylo by to pěkné, kdyby nám tohle hezké zvíře připomínalo naši vesničku v Čechách?"

"Výborně!" zasmál se strýc. "Lhotka! Lhotka! Lhotko, jsi s tím spokojena?"

Fena pohlížela z jednoho na druhého, jako by chtěla porozumět, co si ti dva o ní asi říkají, ale jaksi šestým smyslem poznala, že to nemůže být nic tak špatného, když se usmívají. A jakmile ji Jeník objal kolem krku, nijak se už nevzpínala, naopak, vděčně ho lízla po tváři.

To bylo radosti a jásotu! Václav tvrdil, že prý jakživ neviděl tak rozumného psa, a hned potom všichni čtyři vyšli směrem k hlídači, který zatím zuřivostí kvílel, nejspíš znepokojen, že družka je na svobodě, a on ještě ne. Jakmile viděl, že jdou všichni k němu, rázem pochopil, že dochází i na něho, a skákal, štěkal, kňučel radostí a blahým očekáváním se třel až břichem o zem.

"Tu to máte černé na bílém, jak příklad účinkuje. Tenhle zuřivý hlídač hned zkrotne, sotva uvidí, že Lhotka má už naši

přízeň pro svou dobrotu a příchylnost. Nu tak, Václave," dodal strýc, "co říkáš, bude tě ten hafan poslouchat?"

"Cože, Františku, chceš snad toho hlídače dát mně," vyhrkl Václav. "A co zbude tobě?"

"Já už nejsem mladý, abych si hrál s pejsky," smál se František. "Ted už jenom k němu jdi, klidně, neboj se ho, bez bázně ho pusť a uvidíš, jak si získáš jeho přízeň."

Václav tedy poslechl; pes sebou netrpělivě trhal, ale v jeho prudkých pohybech už nebylo nepřátelství. Sotva byl na svobodě, počal radostně skákat a pak se z přemíry veselosti vrhl ke skupině Indiánů.

"Pluto, sem! Pluto, zpátky!" křičel Václav, utíkaje za ním. A hle, pes uposlechl. Jméno Pluto jistě slyšel prvně v životě, ale uposlechl okamžitě lidského hlasu, v kterém byl rozkaz, a nechal se krotce odvést.

"Jak víš, že se jmenuje Pluto?" ptal se Jeník všecek užaslý. "Mně to jen tak vyskočilo z úst," smál se Václav. "Doma jsme totiž měli Pluta, a když jsem se lekl, že pes na ty Indiány skočí, tak jsem...

Všichni se tomu musili smát.

"Dnes to vyzkoušíme a půjdeme se psy na lov," řekl strýc František. "Stejně je nutné, abychom se s nimi rychle seznámili, a Indiánům přijde jenom vhod, když si dneska trochu odpočinou od namáhavého šplhání.

Indiáni však tu zprávu vzali na vědomí zcela lhostejně. Neočekávaná úleva v práci je nikterak nenadchla, dokonce neprojevili ani chuť zúčastnit se lovu. Sesedli se jen těsněji kolem ohně.

VIII.
LOV V PRALESE

Jeník radostí až křičel. Má svou vlastní pušku, dal mu ji sám strýček František! A půjde do pralesa, půjde s nimi na lov, prvně v životě si vystřelí!

Chvíli nemohl štěstím ani dýchat. Mít pušku a jít na lov do tropických pralesů, to je na každého chlapce příliš mnoho. Držel svou dvojku v ruce a myslil si, že jistě mnoho nechybí a prožije možná právě taková dobrodružství, o jakých zatím jen čítal v dobrodružných knihách Cooperových a v robinzonádách. Nyní vlastně teprve začínalo to pravé, o čem snil již po dva měsíce tam doma, než se zcela odhodlal utéci z domova.

Václav Veverka se rovněž těšil na lov. Bylo mu sice již dvacet let, to však nebylo nikterak na překážku tomu, aby neměl právě tak dětinskou radost jako Jeník. Podle Františkova mínění nebyl Václav o nic zkušenější než Jenda Satrapů, jemuž bylo patnáct let.

Důkladně vyzbrojeni dvojkami a noži, vydali se naši lovci do zelených tajů pralesa. Jak jim František poradil, vsunuli si do pravé hlavně nábojnici s menšími broky a do levé hlavně broky ráže číslo čtyři; to pro případ, že by potkali i větší, nebezpečnější zvěř.

José slíbil, že neusne a připraví tentokrát dobrou večeři. Slíbil také, že náležitě opatří tažná zvířata, kterým delší odpočinek a hojná pastva převýborně svědčily.

Lhotka byla ještě nedočkavější než Jeník. Puška jí patrně nebyla neznámou věcí, neboť netrpělivě poskakovala a všechny pobízela k rychlejšímu odchodu. Nakonec, sotva vyšli, zdvihla prut a letěla jak bystrá vlaštovka hned do křovin.

Zato Pluto ukázal, jaký je hlupáček. Skákal sice neméně vysoko, pletl se mezi nohy, hafal jako ochraptělý basista, ale jinak si zřejmě nevěděl rady; když kolem sebe neviděl žádný skot a žádné ovce, kolem jejichž stád obíhal, byl z toho, chudák, celý nesvůj.

Po půlhodině vyplázl jazyk div ne na kolena a jen se líně vlekl za novými pány.

Lhotka nevynechala snad jediný keř, jediný stromeček, aby všecko nepročenichala a neobhlédla. Mnohokrát za to odpoledne vyplašila ptáka nebo vylekala veverky, ale nakonec sama uznala, že tohle není zvěř, že je jí to nedůstojné, a proto nevystavila. Tentokrát si naši lovci nevšímali rostlin, ale přece jen se nezapomněli vyhnout ostrovu ostnatých keřů chaparales, do kterých se neodváží žádný lovec, nemá-li na sobě oděv z hovězí kůže; každý jiný oděv by totiž po padesáti krocích prodírání vzal za své.

Pochod pralesem není ovšem maličkostí, každý krok je nějak nesnadný a mýlil by se, kdo by si představoval lov v pralese nějak podobně jako v našich lesích. Strýc František zvolil moudře směr podle potoka, neboť tam bylo možno snadněji projít, ale i tu musí lovec přeskakovat liány, řezat větve, ohýbat sněti a plazit se, aby se dostal pár kroků kupředu. V nejhorším případě se naše evropská trojice brodila potokem, bořic se nohama do mazlavého bahna. Prales před nimi i za nimi se téměř neprodyšně uzavíral, stále nové a nové nesnáze se kladly v cestu. V těchto místech také není snadné uvidět zvěř, a spatří-li ji lovec, nezbude mu zas mnoho času na míření. Zvíře se tu jen mihne, a hned zmizí v houští; je-li to pták, marně po něm pátráš v hustých korunách stromů. Zde je lov možný jen na přirozených mýtinách a mezi keři, kde snad střelec přece jen získá větší rozhled a může na zvěř lépe zamířit.

Dvakrát všichni odpočívali, než měli štěstí najít úval, který byl podobný úvalu, kde měli svou chýši. Těšili se, že se na ně usměje lovecké štěstí právě zde.

"Radím vám, abychom se nerozptylovali," řekl strýc František. "Každý zaujme své místo, které mu teď vykáži, a ani sebou nehne, dokud nezatroubím. Pak se všichni sejdeme u tohoto dubu, kde zůstane Jeník."

Václav odešel sto kroků vpravo a strýc František jako nejvyšší lovčí vnikl do úvalu odleva.

Již po pěti minutách se ze strýcovy strany ozval výstřel a jeho volání "Dones, Lhotko, dones!" nepochybně dokazovalo, že strýc nevystřelil nadarmo. Střelil potom ještě třikrát; tu už Jeník poznal podle modravého dýmu, že se strýček doslal až do středu úvalu.

Jeník byl tak plně zaujat namodralým dýmem, že už nedbal ani na své okolí. Náhle mu něco zaharašilo blízko nohou, a než se nadál, vyrazil vedle něho zajíc, vzápětí za ním druhý a běželi tak blízko kolem, že div chlapce neporazili. Jenže Jeník zapomněl v tu chvíli na všecko, dokonce i na pušku, a jen se díval, jak ti ustrašení ušáci peláší kolem a zdvíhají svoje bílá pinta.

Vtom zaštěkla také Václavova dvojka a rozlehl se křik:

"Pojďte honem, zastřelil jsem pštrosa, ale on mi prchá do křoví!"

"Stůj, ani se nehýbej!" volal strýc z mýtiny. "Už tam běžím se psy."

Milý Pluto, sotva uviděl, že strýc František odchází, odtrhl se nevděčně od svého pána a šel líně po stopách za vůdcem výpravy. Jeník se bystře rozhlížel. Přijde mu něco do rány nebo ne? Ovšem, zajíci tu běželi kolem, ale letěli jako splašení a na ránu si nepočkali. Jeník by ji nebyl také vypálil, protože v tu chvíli zapomněl i na pušku.

Z úvalu se ozývaly další výstřely a strýcovo jasné "dones!". Jeník pocítil vlnu zklamání. Strýc si vybral nejlepší část lesa a Jeníka postavil schválně stranou, aby si ani nestřelil. Tak je to! Až mu lítost zaplavila hrdlo, div se nerozplakal. Jednají s ním jako s dítětem, tu máš puštičku a hrej si, chlapečku, hrej!

Frrr... frrr... Tři, čtyři, pět ptáků podobných bažantům letí proti Jeníkovi. Rychle zvedá, ani nemíří, pif, paf! - a ptáci letí dál, bez úhony mizejí v hustém větvoví.

Chvěje se na celém těle, Jeník vyhazuje prázdné nábojnice a nabíjí znovu. Teď tu cosi proběhlo kolem, ale příliš rychle. A za zády se mu zas vznáší něco většího než kohout, pták velký a báječný, ale lomí svůj let vpravo a mizí mu z dohledu. A teď padla rána zase u Václava, psi štěkají.

Jeník má sto chutí změnit místo, bojí se však Františkova hněvu. Je stále více rozechvěn a rozčilen. Každou chvíli se mu mihne před očima zvěř, ale tak rychle a bystře, že než zamíří, kořist je už dávno skryta křovím, trávou a houštím pralesa. Jeník zvedá pušku a svatosvatě si umiňuje, že teď už určitě střelí tam, kde se jenom trochu něco zahýbe. Dvakrát střelil, ale ani se neodvážil jít se podívat, zdali něco zasáhl.

"Jeníku, pozor! Vracíme se s Václavem k tobě, tak nestřílej!" To volal z úvalu strýc a hned potom padly dvě rány rychle za sebou. Jeník byl rád, že už přicházejí, ale když uslyšel tu připomínku "nestřílej!", mrzutě si hodil pušku přes rameno a pak poslouchal jen s lehkým rozmrzením dupot, praskot a funění přicházejících a také dech Lhotky, běžící před lovci.

Vraceli se veselí a rozjaření lovem - strýc s puškou vysoko zdviženou, Václav obtěžkán kořistí. Jeník se zvědavě a trochu se závistí podíval, co to nese. V levé ruce měl Václav dva zajíce, v pravé ruce zdvíhal svého "pštrosa". Pštros to sice nebyl, byl to jen divoký krocan, ale byl tak mohutný, že nebylo vůbec divu, že se Václavovi jevil jako pštros. Ostatně to vůbec byl zázrak, že se sváteční střelec Veverka odvážil rány.

Václav se už chystal, že Jendovi začne vyprávět o svém hrdinství a o loveckém umění, ale strýc František poručil, aby raději šel zpátky pro ostatní zastřelenou zvěř, která - je-li v pralese jen chvíli bez dozoru - brzy zmizí; buď se do ní dají mravenci, nebo s ní uteče kojot.

Václav se za chvíli vrátil ještě s jedním zajícem a dvěma kurovitými ptáky, podobnými tetřívlcům, ale bez lyrovitého ocasu. Když docházel už k společnému stanovišti, ještě zaslechl kus Jeníkova stýskání, když si strýci stěžoval, že měl velmi špatné místo.

"Není možná, zvěř sem jistě šla," řekl strýc František, "ale ty máš ještě nezkušené oči, které nedovedou zvěř včas postřehnout. Nu, ke všemu je třeba zkušenosti. Upokoj se, časem se tomu taky naučíš. Můj první lov nebyl o nic slavnější, dokonce jsem si málem sám prostřelil nohu." Potom se spokojeně rozhlédl kolem. "Zvěře je tu nadbytek, ještě si sem někdy zajdeme."

Přítulná Lhotka byla tak žádostiva pochvaly, že se třela o Jeníkovy boty, jako by se ptala, jak je spokojen a zda také sám něco zastřelil. Jaké rozdíly jsou mezi psy: Pluto už ležel pod dubem, přední nohy přehozeny jednu přes druhou, a dýchal jako čtyři, ačkoli se lovem vůbec neunavil. Jeho psí oči jako by říkaly: Tohleto je přece zábava, jestlipak není lepší ležet?

Najednou se Lhotka od nich odtrhla, a rozběhla se ke křoví. "Vida, některý chytrák zůstal skryt na kraji," řekl strýc. "Jeníku, zkus honem své štěstí!"

Jeník ovšem snímal pušku s ramene tak neochotně, že málem zas přišel pozdě; než ručnici zvedl k líci, vzlétl z keře pták tak lesklý, že se v Jeníkovi až zatajil dech. Křídla byla smaragdově zelená, břicho ohnivě červené a ten dlouhý ocas zavlál ve větru jako prapor. Všichni se dívali vzhůru, jak se ten skvost nadnášel do výše tak tiše jako pestrý balón naplněný teplým vzduchem. Barevný přelud jižjiž dosahoval vrcholku dubu, když jej dostal Jeník na mušku a stiskl spoušť.

"Výborně, Jeníku, dostals ho!" zaradoval se Václav tak hlasitě, že to porušilo ticho pralesa na míli daleko. Rychle pospíchal za Lhotkou, aby překrásného ptáka zvedli, dříve než ho fena stiskne ve své úzké mordě.

"Je to kuruku, vskutku vzácná kořist," řekl s nelíčenou chválou strýc. "Blahopřeji ti, hochu, k ráně, už byl nejvyšší čas!"

"Jeníku, sestřelil jsi létající drahokam!" volal Václav. "Jaktěživ jsem neviděl tak překrásného ptáka."

"Ano," dotvrzoval strýc. "Je to nejkrásnější šplhavec pralesa. Tomu krasavci s překrásným barevným peřím tu také říkají quetzal a jen tak pro zajímavost - má ho ve znaku stát Guatemala."

"Jeníku, tomu se nevyrovná ani papoušek, ani vlha, ale kdežpak, nic z toho. Tohle je prostě skvost!"

Teprve teď se Jeník trochu vzpamatoval. Srdce mu radostí silněji zabušilo.

"Kuruku se jmenuje? Tak kuruku... Takový zázrak... A je možné dát ho vycpat? Daruji ho našim. Strýčku, to by měla maminka a otec radost. A což Terezka! Ta by ho postavila doma na skříň a každý, kdo by k nám přišel, jenom by se divil. Kluci by mně záviděli, to by bylo!"

Jeník stál chvíli jako omráčen. Hrdostí sotva dýchal. Strýc mu vzal opatrně pušku z rukou a pobídl ho neobvykle vlídně:

"Nu tak tedy, běž si pro svou kořist."

Václav už ji přinášel a stěží odháněl fenu, která vyskakovala až k výši jeho ramen.

Jeník jen vzdychal blažeností. Uchopil překrásného opeřence do rukou; ne, nikomu ho nesvěří. A zároveň se mu zdá, že už je pro dnešek zbytečné lovit dál, neboť tohle už stačí.

Strýc se usmívá. Ano, zná tuto loveckou horečku. Sám už má ty začátky za sebou, ale chápe vše tak, jako by dnes prvně zasáhl svůj vlastní úlovek. Všichni už s tím souhlasí, ano, pro dnešek dost, půjde se domů.

Zbývalo ještě pochválit Lhotku. Všichni tři ji pochválili laskavými větami i pohlazením. Kdepak za dvacet pesos, ani za dvacet dukátů by ji dnes strýc už nedal! A Lhotka, jako by to věděla, poskakovala tak neúnavně a horlivě hledala kolem jako na počátku lovu. Když se brodili potokem, upozornila je náhle tichým zakňučením, že zas něco větří.

Strýc František se k feně přiblížil, a dívaje se směrem jejího pohledu, zahlédl na nízkém břehu tmavou hmotu, nehybnou jako kámen. Chtěl se přesvědčit, co to vlastně je, ale sotva postoupil tři kroky, ta temná hromada to zvětřila, náhle dutě zachrochtala a pak zmizela.

"Tak tapír to byl, nu dobrá. S tím se ještě sejdeme, jen až se nám zachce vepřového," zažertoval strýc a uznale zas pohladil Lhotku; ta se vrhla po stopě zvířete, ale na zavolání se poslušně hned vrátila.

Pozdě odpoledne došla malá karavana k chýši. Tam se nic nezměnilo, všechno tam bylo - mimo večeři. José ji dosud nepřipravil, i když neporušil daný slib. Dnešního dne vskutku neusnul. Ne, to nikoli. Jen dřímal.

Indiáni leželi, zvířata se pásla a José podřimoval. Líný Pluto šťastně zaštěkal, že zas vidí známou chýši, a již se hnal ke schůdkům, položil se tam jak dlouhý tak široký a očekával zaslouženou večeři.

Strýc František pozval blíž Indiány, všechny ty přehorlivé lovce od chlapeckých let, aby si šli prohlédnout jejich kořist. Nad zajíci jen pohrdlivě pokrčili nosy, kurovité ptáky poodšoupli nohou a jen krocan našel v jejich očích jakési drobné uznání. To však ještě neviděli kuruku, kterého měl Jeník za zády. Když zahlédli jeho lesklé peří, uznale jen pokývali hlavami. Tenhle úlovek je zřejmě naplňoval obdivem. A což teprv, když se dověděli, že ho zastřelil ten nejmladší. Najednou jejich pohyby oživly, kývali ještě více hlavami a tleskali dlaněmi o stehna, projevujíce tak svoje nadšení a spokojenost. O zajících se vyjádřil jeden z rudokožců, že je není třeba střílet, že jich kdykoli nachytají dosti do ok. Kurovité ptáky nakonec odstrčili nohou a prohlásili je za zcela nejedlé. Jediný, kdo byl nadšen vším, byl José. Probral se z dřímot a radostně mžikal očkama. On oškube všechno, stáhne všechno, ale neraději toho kuruku, ten prý bude nejchutnější, protože má nejkrásnější kabátek.

Jeník mu však rozhorleně vysvětlil, aby si jen skromě hleděl zajíců, že ten jeho kuruku je jenom pro ozdobu, a ne pro najedení. Je pravda, že zajíci nebyli připraveni podle návodu "Kuchařky" paní Magdalény Dobromily Rettigové, ale i tak to všecko dopadlo moc dobře. José znal jen jediný způsob, kterak připravovat zvěřinu: Rozsekal stažené zajíce, osolil maso, pak je ještě opepřil a hodil do kotle, do kterého přidal omastku a nalil vody. Potom topil pod kotlem tak důkladně, že už po hodině mohl nabídnout všem vytráveným žaludkům svou prvotřídní masitou kaši, která bělochům i Indiánům převýborně chutnala. Také psům se dostalo slušného přídělu, a když Pluto drtil kosti bělostnými tesáky, jen si přitom pobroukával, jako by si večeři kdovíjak zasloužil. Něžná Lhotka, které dnešního dne jistě vytrávilo, pokládala hlavu střídavě na všechna kolena těch hodujících lidí kolem a ode všech si opatrným gestem hlavy vybírala štědrý podíl masa.

Jeník se opět a opět vracel ke svému kuruku a dřív se neuklidnil, dokud mu strýček František, ten všeuměl, jeho kořist nestáhl a spratek nevyjedoval. Ovšem že se lépe jeduje otrušíkovým mýdlem, není-li však mýdlo po ruce, někdy postačí jen natřít vnitřní části spratku otrušíkovým práškem; to také strýc udělal.

"Přiznám se, že vycpávat neumím," řekl strýc. "Všechno člověk nemůže umět. Ale pošlu ten spratek zároveň s orchidejemi z Hondurasu do Anglie a doufám, že tam dojde neporušený - nešetřil jsem na to arzenikem."

Potom vyprávěl všem posluchačům kolem ohniště, že už staří Mexičané si zhotovovali z peří kuruku zvláštní tkaniny, podobající se dnešním gobelínům, že kuruku se v Guatemale těší tak obzvláštní úctě, že byl pojat do státního znaku.

Jeník usnul toho dne šťastně jako ještě nikdy předtím. Hejna kuruku ho obletovala i ve snách.

Indiáni odcházeli od večeře tiše jako obvykle, ale pak si u ohniště ještě dlouho šeptali.

"Kdo je ten velký cizinec?" ptali se v polotmě svým tichým způsobem. "Všechno ví a všechno umí. Je to čaroděj? Jistě! Je to čaroděj, ale ten dobrý druh čarodějů, který nikomu nikdy neublíží. Zůstaneme u něho, nikoho z nás ještě nezklamal a zdá se, že služba u něho nebude tak zlá."

Ano, nedůvěra k cizincům zvolna ustupovala do pozadí. Pozoroval to i Jeník; příštího dne už na něm spočívaly zraky Indiánů mnohem přívětivěji než kdy předtím.

Rozběhl se k nim, podával jim ruce a pak řekl pěkně po indiánsku jejich pozdrav, kterému ho dříve strýc František naučil. Bronzové tváře se poněkud rozhrnuly úsměvem. Jeden z Indiánů něco řekl a ti ostatní pokývali hlavami.

Od té chvíle nacházel vždy Jeník na svém lůžku krásné čerstvé ovoce, aniž se kdy dověděl, kdo mu je tam klade. Nikdy přesně nezvěděl, kdo z přátel je tím dárcem, ale v očích mlčenlivých Indiánů byla odpověď.

IX.
VÝPRAVA SE CHYSTÁ K ODCHODU NA JIH

Sběratelská práce neustávala. Lovci se svými pomocníky vnikali stále hlouběji do srdce pralesa. Indiáni již rozpoznávali nové druh orchidejí, kterých si dříve nevšímali, a strhávali nyní trsy opatrně. José si vyžádal, aby směl jít také do pralesa, i vydával se každél rána s výpravou, nesa koš s potravinami a doprovázen líným Plutem. Domů se ovšem vracíval už sám, neboť bylo třeba připravit večeři před příchodem ostatních.

Krajina se zdála bezpečná, jaguár ani puma se zde neobjevovali. Hadů se ovšem museli stále obávat, ale opatrný chodec se jim mohl vždycky vyhnout. Stačilo švihat před sebou při chůzi prutem a každý plaz obvykle uprchl, neodvažuje se zbytečného útoku.

José nikdy z pralesa nechodil s prázdnou. Indiáni měli vždycky po ruce nějakou svěř chycenou do léček a také ovoce, všecko vkládali vždy černochovi do koše. Tito přírodní lidé brzy všude vyzkoumali stopy zvěře i uličky, kudy chodívala zvěř pít, a dovedli své nástrahy tak připravit, že oklamali i ty nejopatrnější a nejmazanější chytráky.

Vzrůstající důvěra mezi bělochy a Indiány prospívala všem. Kdyby běloši byli odkázáni jen na sebe, byli by promarnili množství času nicotnými přípravami a pomocnými pracemi; takto si však vespolek vypomáhali, žili

spokojeně a celkem v blahobytu. Jen zábav, to se ví, bylo málo, a přece jakmile se lidem dobře vede, touží po zábavě. Zkušený strýc František i tomuhle rozuměl. Zarazil do stromu háček a na větev upevnil motouz s kroužkem na konci. Kdo hodil kroužek tak obratně, že se chytil do háčku, sklízel pochvalu.

Indiánům se hra velmi líbila, ale brzy už uměli házet tak dobře, že háček zřídkakdy netrefili.

Jindy strýc František zavěsil na konec silného provazu kouli a na rám zapuštěný do země postavil špalíky jako kuželky. Kdo pěkně v oblouku rozhoupal kouli, vehnal ji mezi rozestavěné špalíky a kácel je jako kuželky. Nový jásot, nová radost! A potom střílení do terče, to zas nejvíce bavilo Václava a Jendu. Indiáni si zrobili luky a šípy, ovšem spíše ke hře, nikoli jako zbraně, a předstihovali všechny bělochy v dovednosti.

Jednoho dne Václav hledal něco ve svém kufru a našel tam foukací harmoniku. To byl báječný objev! Václav uměl zahrát hodně písniček a po mnoho večerů se všichni dobře bavili jeho primitivní hudbou.

Běloši měli s sebou ovšem také knihy a strýc František dbal hlavně o to, aby se nezapomínalo na studium španělštiny; Jeník a Václav se však naučili jakési smíšenině španělštiny a indiánského jazyka, čímž se potvrdila stará pravda, že praktické užívání řeči předčí každé suchopárné studování z knihy.

Pobyt v ležení se již protáhl na plných osm neděl, když se jednoho dne strýc František rozhodl, že zdvihnou kotvy, jak říkají námořníci, a vydají se dále k jihu.

Provést tento úmysl bylo velmi nesnadné, neboť prales je tak neschůdný, že na dopravu károu nemohlo být ani pomyšlení.

Jak se proto všichni zaradovali, když se po návratu z lesa sešli u chýše s hostem, který právě přednedávnem dorazil!

Don Fernando Alvares si vzpomněl na své evropské přátele a spolu s pastýřem se vydal do jejich ležení, aby se poptal, čím by jim mohl posloužit.

Všichni si upřímně stiskli ruce a rychlé otázky se jen sypaly.

Brzy byla ze zásob a darů připravena dobrá večeře, neboť don Fernando byl štědrý návštěvník. A pastýř, když se dověděl, že oba jeho psi se už výborně osvědčili, zářil radostí a nenechal si zabránit, aby pánům při večeři nepřisluhoval.

"V našem ranči je všechno zdrávo a upřímně vás všichni pozdravují," opakoval rančer už asi popáté. "Denně na vás myslíme a vzpomínáme a zvláště za deštivého počasí vás litujeme, protože tahleta chajda vám nemůže dát ochranu a pohodlí jako opravdový ranč."

Naši přátelé hned ubezpečovali milého hosta, že i oni vděčně vzpomínají na celou jeho milou rodinu, a Jeník vzkazoval oběma dívkám mnoho pozdravů. Rád by jim byl poslal na památku něco vskutku pěkného. Měl ovšem vzácný spratek ptáka kuruku, ale ten už slíbil rodičům. Umiňoval si, že jakmile jen střelí opět něco pěkného, hned to pošle jako dárek do ranče.

Následující den si chtěl don Fernando prohlédnout jejich několikatýdenní kořist, ale byl velmi udiven a zklamán, když mu v bednách ukázali vadnoucí listy a zažloutlé hlízy.

"Vždyť to všechno zhyne, než s tím dojedete k moři," řekl. "Tyhle žluté, povadlé vrásčité okurky vám přece nestály za tu námahu."

Strýc František se jenom usmíval:

"Milý příteli, tyhle žluté vrásčité oddenky mají tuhý život, věřte. Ani daleká cesta přes moře je nezničí, o to se už postaráme. A v Anglii je čeká neobyčejná péče, která je zase vzkřísí. Ve sklenících vytopených podle teploměru dostane se jim občasné sprchy, drobně roztlučených cihel a trochu prsti. Vlhký vzduch a stejnoměrná teplota je opět uzdraví; to byste měl vidět, jak se vzpamatují! Počítám, že v příštím lednu nebo únoru už budou mít zase krásné květy. A na tu chvíli čeká netrpělivě pan Howe, neboť pak se teprve přesvědčí, zdali se nám podařilo ulovit něco nového nebo aspoň nějaký vzácný druh."

"To je zvláštní," podivil se don Fernando. "Že Evropa touží po bavlně, indigu, barevných dřevech, drahých kovech, kávě, koření a jiných užitečných věcech, to chápu. Ale že by se lidé odvažovali jít do pralesů jenom pro květiny, to se mi zdá opravdu podivné."

"A vidíte, přece Angličané, Němci, Francouzi a v novější době i Američané ze severu podnikají velké výpravy - jen za květinami," řekl František. "Dosahují dokonce krásných objevitelských úspěchů! Ovšem ve střední Americe; zvláště v Mexiku, těžko se dá něco nového už objevit, protože právě naši krajané Hänke a ještě šťastnější Rözl určili mnoho nových druhů těchto krásných rostlin."

Tohle zajímalo obzvlášť Jeníka. Vzpomněl si, že často viděl tahle dvě jména v Howeových sklenících. Když chodíval na návštěvu za přítelem Františkem, mnohokrát si čítával názvy na štítcích připevněných tam, kde stály koše s kořenáči pravých orchidejí. Ano, Hänke a Rözl, ta dvě jména se tam vyskytovala až příliš často, ale Jeník nikdy netušil, že jsou to dvě jména jeho krajanů a objevitelů, kteří první určovali ten onen druh.

Potom se ve výpravě dlouho hovořilo o dalším úseku cesty. Don František si sliboval, že v Petenské proláklině najde zvláštní orchideje, milující nížiny. Mimoto se těšil, že na výběžcích hor Coxcobských, jejichž nejvyšší vrchol se vypíná do výše 3 700 metrů nad mořem, uloví nové druhy horských orchidejí.

Don Fernando jen pokyvoval hlavou. Také jemu bylo jasné, že výprava s károu pralesem neprojede. Navrhoval tedy, aby uvázali bedny podél hřbetů a boků zvířat a mužstvo aby se staralo jen o průchod mezků a oslů. Čeká je ovšem pomalý postup kupředu, neboť sekery a nože musí mnohde dlouho pracovat, než si výprava prorazí cestu pouhých sto metrů; ale přece jen je to snazší než harcování s károu.

Pastýř jim mimoto radil, aby si najali muže znalého krajiny, který by je také vedl skrytými stezkami. Pastýř totiž, ač nerad, musel upozornit na toulavé tlupy, které již často přepadaly pocestné u Petenského jezera a odvažovaly se i dále na jih Guatemaly a do blízkostí Kordiller.

"Bude nutné," pravil, "abych vám sám vybral některého spolehlivého muže, protože tyhle toulavé bandy rády

loupeží. Jsou to zbabělci, kteří útočí jen tenkrát, když jsou v přesile, jinak, když jsou před silnějším soupeřem, tváří se pokorně jako ochočení kojoti."

"Buď jak buď, jsou to nebezpeční lidé, protože mohou naše přátele třeba schválně zavést z cesty," řekl opatrný don Fernando, "proto na ně pozor!"

A protože se blížil večer, don Fernando pomýšlel na návrat. Rozhodl, že chýše zde bude ponechána; snad se někdy stane vítaným útočištěm nějakého zbloudilce. Káru s sebou vezme do ranče, ale pošle výpravě ještě dva mezky. Když se loučili, kladl Františkovi na srdce: "Musíte-li kupředu, užijte pastýřovy rady, ale pamatujte přitom na nejlepší zdejší pravidlo: Nejvěrnější přítel je dobrá puška a ostrý nůž! Nedůvěřujte nikomu, ani pastýři ne. Už sice u mne dva roky věrně slouží, ale kdovíjakou má za sebou minulost. Jeho rychlá nabídka je až příliš ochotná, až příliš podezřelá. Velmi důležité je to, můžete-li se plně spolehnout na své Indiány."

"Až dosud se chovali velmi dobře," řekl don František. "Myslím, že k nám nabývají stále více důvěry."

"Tak je to správné, protože proti indiánské lsti je moudrost Evropanů příliš v nevýhodě. Nechci vás však zbytečně znepokojovat. Jen vám radím, abyste byli opatrní."

Don Fernando je naposledy všechny objal, obdaroval Josého i Indiány a odjel za hlučného volání ve své káře, do níž pastýř zapřáhl dvě zvířata, na kterých přijeli.

"Brzy se vrátím!" volal ještě pastýř. "I s průvodcem! Chystejte se na odchod tak nejdéle do týdne!"

Václav Veverka pohladil Plutovu hlavu a ještě dlouho se díval za odjíždějícími. Potom se obrátil k Jeníkovi.

"Nezdá se ti divné, že se psi už nehlásili k pastýři?"

"Proč by se hlásili?" přemýšlel o tom Jeník. "Nebyl přece jejich pánem. Někde je koupil a k nám je jenom přivedl."

Václav musel uznat, že Jeník správně myslí, a zvolna se s chlapcem vracel do ležení.

X.
CESTA PRALESEM

Pastýř dostál slovu. Pátého dne se vrátil a přivedl s sebou mezky, obtížené vaky a košíky. Opět se ukázala štědrost dona Fernanda v plné míře. Zavazadla byla plná darů a potravin, mezi nimiž bylo nejdůležitější uzené maso, které je nejtrvanlivější, a káva, čaj, cukr i velmi vzácná věc - sůl. Za tu zde domorodci nabízejí své nejvzácnější dary: ptačí pera, rozličné tkaniny, klobouky pletené z trávy, kamenné bůžky a rozmanité nestvůry vyřezávané ze dřeva, neboť zde Indiáni nemají na výměnu stříbrné pruty ani nugety, ty zlaté hrudky, o kterých vždy mluví naše známé indiánské povídky.

Evropané vděčně přijali dary, uložené pro ně do objemných tlumoků a košů laskavýma rukama paní a dívek z ranče. A že to byly ruce žen, prozrazoval pečlivý výběr všech těch praktických věcí. Evropan nikdy nezapomene na mýdlo, hřeben, kapesník a kartáček na zuby - a přece jsou i jiné dary, jinak vonící, které jsou potřebné při výpravě v tropech. Dívky z ranče daly asi to, co se jim zdálo nejvzácnější, a ježto na dně vaku byla také rudá stuha, přidaná snad nedopatřením, dostala tím dárek i Lhotka. Jeník ji z krásné stuhy vyrobil hned obojek.

Pastýř mimo jiné oznámil, že se u přítele štastně setkal s dvěma Indiány, otcem a synem, kteří znají jakžtakž schůdnou cestu k Petenskému jezeru a jsou prý ochotni výpravu vést. Přijdou zítra do ležení a za práci žádají jen potravu a dva pesos denně. Pastýř sám se výpravy účastnit nemůže, neboť má jinou práci. Strýc František tedy nařídil, aby rychle dokončili všechny přípravy k odjezdu; chtěl vyrazit hned, jak se průvodci objeví. A opravdu, příštího jitra přicházeli z lesa dva lidé, jako by byli přenocovali jen poblíž ležení. První byl stařec, druhý chlapec, prý otec a syn. Hoch, mladý hezký Indián, jmenoval se Diego, jeho otec Sana. Oba hovořili dost dobře španělsky, neužívali však v řeči osobních zájmen.

"Sana dovede caballeros do Petenské prolákliny k jezeru, Sana je dobrý člověk, opuštěný stařec. Žena mu dávno zemřela. Diego je poslušný a chytrý chlapec, bude hlídat a chránit pány."

Indiáni připoutali bedny na mezky a osly a potom naložili i tlumoky, vaky a koše. Naši přátelé zavěsili ručnice na ramena, nože zastrčili za pasy a chopili se krátkých ostrých seker, aby pomáhali razit cestu. José a domácí Indiáni šli se starým průvodcem napřed.

Jeník zavolal na Diega, chtěl si s ním vyprávět a případně na něm letos vyzvědět, ale mladý Indián byl plachý tvor; teprve drobné dárky ho trochu přilákaly.

Bratru Veverkovi bylo divné, proč psi nejevili ani nejmenší nepokoj, když do tábora přišli cizinci. Jeník o tom přemýšlel a byl zas toho názoru, že snad psi už Indiánům přivykli, jinak že si to nedovede vysvětlit.

Starý průvodce vedl karavanu podél potoka, potom odbočil k západu a sliboval, že za dva, nejvýše tři dny proniknou tím nejhlubším pralesem a octnou se pak v krajině mnohem schůdnější. Ještě než opustili údolí, Evropané se naposledy ohlédli na ono místo, kde tušili, že asi stojí jejich bývalé obydlí. Bezděky stanuli. Ta prostá chýše je hostila několik neděl, chránila je před nepohodou a před nebezpečím. Věděli, že na ni budou dlouho a vděčně vzpomínat, zvlášť teď, když budou již brzy nuceni nocovat jen na zemi pod větvemi stromů.

Pochod byl hned prvního dne obtížný, proto výprava urazila stěží jen několik kilometrů. Oběd a odpočinek trvaly krátce; teď šlo jen o to, najít příhodné místo k noclehu.

Ve dne spí šelmy ve svých doupatech. V hlubokých lesích nejsou ani ptáci, neboť ti milují široké prostory a slunce, houští pralesa je neláká. Naši výpravu tedy obveselovaly cestou jen malé veveřice, skotačící po stromech. Tu a tam přeběhla kolem hejna rejsků, v křoví zaharašil prchající had a z vodorovné větve stromu se divila přimhouřenýma ospalýma očima velká ještěrka. Nikde ani slechu ani dechu po člověku, jen samé stromy, křoviny, liány, a kam mohlo slunce přece jen paprskem prorazit, tam zas hustý porost zdržoval kroky výpravy.

Občas do praskání větví a skřípotu seker zazněl štěkot psa. To Lhotka v některých místech dorážela na želvy, chňapala po četných odpudivých žábách, ale jen se zřejmým odporem.

Naše karavana raději rychle míjela mokřiny, kde vládla hejna dotíravých komárů, velikých jako u nás v Čechách vodní

vážky, museli si před jejich drzými sosáky zahalovat obličeji krk lehkými šátky. Vzduch byl nasycen těžkým bahenním zápachem, do něhož se ještě přidávaly omamné a sladké vůně arónovitých bylin.

Pozdě odpoledne výprava dorazila na kopec, na kterém chtěl strýc František přenocovat. Sana však ukazoval k západu a tvrdil, že ví o lepším místě.

"Nikoli, zůstaneme zde," rozhodl don František pevně. "Rozdělejte ohně na několika místech a vypuďte nezvané hosty z okolí!" Sám hned přidal ruce k dílu. Zvířata byla zbavena břemen a uvázána nedaleko ohňů tak, aby pohodlně dosáhla do kypré trávy. Potom don František poručil, aby byl na zcela vyčištěném místě postaven okrouhlý stan, kde budou spát běloši, a aby černý José už rychle postavil svoji kuchyni a měl se bystře k dílu.

Večeře byla poměrně brzy hotova. Jeník se při ní snažil zlákat mladého Indiána k sobě, nabízel mu dobrá sousta, ale Diego raději odešel od ohně a snědl si svůj příděl ve stínu stromů.

Evropané si po celodenní únavě šli brzy odpočinout do stanu, ale Indiáni, kterých bylo nyní o dva více, se opět sesedli kolem ohně po svém způsobu a mlčeli jako obvykle. Nikdo z nich se ani nepozeptal Sany nebo jeho syna, odkud přišli; dokonce se zdálo, že je ani nepozorují. Jsou to lidé velmi nedůvěřiví a plaší, kteří - kam až jejich paměť sahá - nikdy od bělochů a zejména od Španělů neužili nic dobrého. Ačkoli jsou to lidé jinak normální, čilí, pracovití a veselí, přece jen se zdá, jako by jim v očích leželo jakési věčné zamyšlení. Zkušenosti je nakonec naučily nedůvěřovat ani vlastním soukmenovcům, pokud je dlouho a dobře neznají. Někdy by pozorovatel rád vypátral, co se asi v jejich myslích děje. O čem asi tak dlouze a soustředěně přemýšlejí. či snad, když někdy dlouhé minuty sedí u ohně bez slov a jenom hledí do žlutavých plamenů, odpočívá také jejich mozek? Kdo ví? Běloch nikdy neví, co se skrývá pod jejich hrdými čely.

"Jdeme k západu," pravil náhle Jeník, uléhaje pod svou přikrývku. "A přece podle mapy bychom měli jít přímo k jihu."

"To máš tak," upokojoval ho Václav, "kdybychom cestovali po chrudimském kraji, snad by to šlo všechno lehčeji a bez překážek, ale tady, kde se musíme vyhýbat pralesům a horám, hochu, to je jiná. Nu, nemám pravdu, strýče Františku?"

"Docela," řekl don František, "ale teď už spěte. Slyšíte, jak José horlivě hlídá před stanem? Chrápe, jako když pilou řeže. Ještě štěstí, že máme Pluta, to je přece lepší hlídač!"

Náhle se strýc znepokojeně posadil:

"Ale jen mi řekněte, proč ten pes pořád štěká? Co ho znepokojuje? Počkejte tady, sám se podívám."

Už byla tma, když strýc František vyšel ze stanu. V patách za ním vyrazila také Lhotka. Štěkotem hned pomáhala Plutovi a rozběhla se ve tmě k úvalu. Don František ji odvolal zpátky. Oheň osvětloval okolí a na nebi už v plné kráse stály jižní hvězdy. Přistoupil pak k táboráku, u kterého tiše seděl indiánský hlouček.

"Co se děje?" ptal se.

"Štěká pes," odpověděl jeden z dělníků.

"Ale proč štěká! Nic jste nepozorovali? Vy víte přece nejlépe, co se kolem děje."

"Možná že šla kolem puma," řekl stařec Sana.

"Ne," řekl nejstarší Indián, dělník. "Údolím přešli lidé."

"Kolik?"

"Dva."

Diego spal, leže na zemi ve stínu dál od ohně; dýchal sice zhluboka a pravidelně, ale přece jen se Františkovi zdálo, když se po něm nahodile podíval, že zahlédl v jeho očích záblesk.

Konečně se psi utišili; Indiáni u ohně zas nachýlili hlavy. Don František naposledy obešel kruh ohně a vrátil se do stanu.

Zvláštní - jak byl prales tichý za dne, nyní večer nabobtnával zvuky. Za dne se zdál pustý; zněl jen táhlou písní hmyzu, přerušovanou jednotlivými výkřiky zvěře a ptáků. Večer však je náhle neobyčejně obydlen, šelmy vycházejí z brlohů, poplašení ptáci křičí, žáby skřehotají a přepadené oběti kdesi v dálce naříkají nejroztodivnějším hlasem. Jako by žil prales teprve za noci. Sluneční žár jej ve dne uspává, ale tiché hvězdy noci probouzejí jej k loupeži a vraždě.

Druhého dne po časné snídani vydala se výprava opět na cestu. Všichni Evropané si oddychli, že první zneklidnělá noc je za nimi. Prales umlkl a zpustl, v tichu a klidu zmizely i vzpomínky na včerejší noční znepokojení.

Cestovateli v tropických lesích nikdy nezbývá mnoho času na přemýšlení o skutečném nebo neskutečném nebezpečí. Nebezpečí ho nepřestává obklučovat ani na chvíli. Buď je to jedovatý had, nebo hmyz, šelma, loupeživý člověk, špatná voda, ovoce napohled krásné, tající však v sobě smrt - to vše může každým okamžikem zničit lidský život.

Jak pošetilí jsou někdy obzvlášt mladí lidé, kteří touží po dobrodružství. Nezkušené mládí si spřádá sny o exotických krajích a domnívá se, že tropy jsou rájem. Jak trpce by se zklamalo, jak draze by zaplatilo svou touhu, kdyby v svém nerozumu šlo tak daleko, že by uteklo z domova jako náš nerozvážný Jeník!

Ostatně Jeníkovi nebylo tak zle. Našel dva výborné ochránce ve zkušeném strýci Františkovi a odddaném bratru Václavovi, mimoto, aniž o tom dobře věděl, získal si i přízeň Indiánů, lesních dělníků, kteří se jako děti přírody spřátelili nejdříve s dítětem, protože jim přinášelo upřímnost a vlídnost srdce.

A ještě někdo měl Jeníka rád a celé noci nad ním bděl - Lhotka! Ovšem, byl to ochránce tak trochu těkavý, který cestou obíhal svou karavanu, jako ovčácký pes obíhá své stádo ovcí. Přes to přese všecko Jeník litoval už nejméně stokrát svého nepředloženého činu a velmi se mu stýskalo po domově a po všech drahých v něm.

Velkou vinu na svedeném mládí nesou knížky, které líčí krásu tropických krajin a dobrodružství mezi liánami, končící vždy vítězstvím všech mladých hrdinů. Kdyby však mládež četla knihy vážných cestovatelů a vědců, zděsila by se nad množstvím obětí těch, kdo hynou v džunglích kolem rovníku. V Indii, zemi hustě zalidněné, hynou jedovatými hady, štíry, divokou zvěří a zimnicí snad tisíce lidí ročně, a nastane-li k tomu ještě hlad, celé milióny...

Jeník, klopýtaje přes kořeny, prodíraje se keři, zdržován při každém kroku liánami nebo trnitými větvemi, obíral se v

duchu smutným přemítáním. Už byl velmi unaven, ale strýček nutil celou karavanu k vypětí všech sil. Jen pochod, pochod, udržovat krok! Jeník měl žízeň, ale nebylo vody. Puška mu tížila rameno, pás tlačil boky, nohy i ruce umdlévaly. Nebylo ani divu, že chlapec už nevěnoval dosti pozornosti stromům - a přece právě zde se zjevovaly nové druhy. Nevšímal si papoušků ani opic, a škoda toho - právě zde žily nejvzácnější druhy. Nevšímal si krásných lesklých brouků, únavou se sotva držel na nohou. A když Indiáni vpředu vzřikli: "Kojot! Vpravo kojot!", ani se už neohlédl.

Vytrhl se ze své strnulosti teprve tehdy, když pocítil na rameni dotek ruky.

Nejstarší Indián, dělník, šel po jeho boku, aby mu v tu chvíli mohl zašeptat:

"Řekni velikému silnému bílému vůdci, že před námi už šlo mnoho lidí, Indiánů. Sana se nám nezdá dobrý člověk - ale nezraď mě!"

Než se Jeník vzpamatoval, Indián uskočil do lesa a na Jeníkovo zavolání odpověděl sykotem.

V tu chvíli spadla z Jeníka všecka ospalost. Hned vykročil rázněji a počal hledat strýce. Indián, jejich přítel, pojal podezření, hrozilo tedy nebezpečí! Musí vše co nejrychleji říci strýci Františkovi!

Brzy strýce dohonil a vše mu ve spěchu řekl. Zdálo se, že strýc František se zprávou nijak nevzrušil.

"Kdo je moudrý, bedlivě pozoruje a mlčí," řekl jen a Jeníkovi poručil, aby neříkal nic ani Václavovi.

Při prvním odpočinku se strýc František zeptal Sany, jak dlouho je míní vést ještě k západu.

"Petenské jezero leží přece od nás na jih," řekl mu, "a další zacházka se už zdá zbytečná, prales je už mnohem řidší."

"Jdeme přímo k jezeru," odporoval mu Sana. Umíněně ukazoval rukou na západ. Strýc František se s ním znovu přel, že jejich cíl je tam na jihu, kam ukazuje rukou.

"Kdo ti to namluvil?" urazil se trochu Sana. "Já to přece musím vědět, nikdo jiný."

"Nikdo mi to nenamluvil," řekl klidně don František. "Ty sám mapě jistě nerozumíš a také nevíš, že mi tahle zasklená krabička poví vždycky pravdu. Zítra se zkrátka obrátíme k jihu. Buď nás povedeš přímo a poctivě, nebo půjdeme sami. Jistě jsme už překročili hranice Guatemaly a setkáme se tady s dřevaři, kteří kácejí zdejší pralesy."

Sana byl doopravdy uražen. Mračil se a odstoupil. Diego plaše pohlédl na Jeníka, opírajícího se o pušku.

"Dnes už nepůjdeme ani o krok dál," rozhodl se náhle don František. "Sotva bychom našli příhodnější mýtinu. Připravte stan a ohně! Dnes nám neuškodí trochu delší odpočinek."

Všichni byli spokojeni, jenom Sana ne. Zjevně se rozmrzel a indiánští dělníci se domnívali, že se hněvá pro ten rozpor s donem Františkem.

Mýtina byla veliká jako náměstí a uzavřená pralesem právě tak, jak náměstí je uzavřeno domy. V džungli bývá více takových přirozených mýtin, větších nebo menších, které vznikly z různých příčin. Buď je vykácely bouře, nebo samo složení půdy bylo stromům příliš nepříznivé. Velmi rozsáhlá Petenská proláklina vznikla propadnutím země, způsobeným nejspíš sopečnou činností. Nejhlubší část prolákliny se naplnila vodou z pramenů i vodou deštovou, která se do této přeohromné nálevky shrnula a ještě dodnes shrnuje - a tak povstalo jezero.

Jak daleko od té prolákliny teď ještě jsou, to naši lovci orchidejí nevěděli, ale že je Sana vede nesprávným směrem, to rozpoznal don František zcela určitě. Podezření, které jeden z Indiánů svěřil Jeníkovi, nezůstalo tedy zcela bez účinku.

Don František věděl, že se od Indiána nic nedoví; řekl pouze to, co chtěl - varoval je. Umínil si tedy, že Sanu sice nepoplaší náhlým podezřením, že však jeho plány zkříží alespoň tímto odpočinkem a pak změnou směru.

Stan byl postaven, palivo nahromaděno, přípravy k noclehu skončeny ještě za světla. Teď lidé jen odpočívali a dopřávali odpočinku i umdlenému dobytku.

Jeník nakonec neodolal a pošeptal své tajemství Václavovi. Řekl mu, že Indián nedůvěřuje Sanovi a že je v okolí mnoho Indiánů, kteří se skrývají před jejich karavanou.

Soumrak se snesl do pralesa, který se zvolna probouzel k svému nočnímu životu. Václav s Jeníkem seděli opodál stanu. Ohně zaplály večerem a lehké sloupy dýmu se vznesly k obloze, na níž vyskočily první hvězdy. Úmorné denní vedro zvolna ustupovalo a lidé s úlevou pocítili závan svěžího vánku. Také pasoucí se zvířata radostně zafrkala, neboť i ona se oddávala v chladu večera své klidné pastvě. Lomoz v lese však zesiloval. Václav i Jeník, ačkoli již po tři měsíce tak naslouchali, probouzení večerního pralesa, zachycovali ty zvuky s bušícím srdcem a se zatajeným dechem. Není snad člověka mimo Indiána, který by nepocítil hrůzu, než si zvykne na křik ptactva, skřehot žab, pískot a sykot hadů, vřeštění opic a pronikavý nářek papoušků, přerušovaný jen občas tak strašným řevem jaguára, že až naskakuje husí kůže. Právě tak jako včera, i dnes plaší tento strašlivý koncert spánek lidí. člověk se vytrhuje z dřímoty, vyskakuje, chápe se zbraně a marně pátrá zrakem ve tmě. A zatím proniká do uší jen shluk strašných zvuků, které vydává řvoucí útočník nebo jimiž naříká napadená kořist. - A hvězdy stále stejně tiše hledí dolů, vůně rostlin omamují a vystupují jako dým nad spícím pralesem, v jehož temných houštinách zuří věčný boj.

Jeník se stulil k Václavovu boku, držel se ho za ruce a šeptal: "Václave, copak dělají teď asi doma? Tatínek se vrátil z obchodu, maminka vaří večeři a Terezka si asi píše úkoly. Jestlipak si na nás ještě vzpomenou?... Vždyť oni nevidí ani tytéž hvězdy co my. V Londýně jim svítí na obloze jiné, docela jiné..."

A Václav, stržen vzpomínkami, začal líčit večery, jaké prožil kdysi dávno doma v Čechách. Vzpomínal, jak honil chrousty, ty těžkopádné a bručící babky, hluše narážející na zdi chalup. Jak naslouchal hovoru sousedů, sedících před chalupami na lavičkách, když se nad náves sklonil večer. Vžil se tak do vzpomínek, že v duchu zaslechl i zvonek, vyzvánějící klekání, a rachot vozu opozdilého chalupníka, který ještě za večerní rosy nasíkl trochu jetele, aby nejel tak s prázdnou domů...

Potom strýc František zavolal své druhy k večeři a k odpočinku. Šli dost neochotně; tak krásně se jim vzpomínalo! Byli jeho hlasem vytrženi ze sladkých snů a vrženi zas do zpřísnělé skutečnosti.

"Musíme dnes bdít," slibovali si tiše, když šli k ohni. "Strýci se však o tom nezmíníme, musí si odpočinout."

Večeře se tentokrát odbývala v nebývalé tichosti. Také indiánští dělníci se zdáli zamlklejší než jindy; rozdělali si oheň mnohem dále od stanu než včera. Mnoho věcí se dnes jevilo v jiném světle!

Strýc František vše bedlivě pozoroval a všiml si, že někdo i zvířata dnes přivázal blíže k sobě, než jak byla jindy.

Pluto ležel u zvířat, připoután dlouhým řetězem. Již před chvílí se navečeřel a teď jen rozradostněn mával ocasem a přátelsky tak zdravil Dona Františka, který ještě jako obyčejně obešel celé ležení, než vešel do stanu.

"Hlídej dneska dobře, Pluto," důvěrně mu řekl František a pohladil ho po přítulné hlavě. Pes jen zavrtěl prutem, zdvihl oči k pánovi a člověk nevěděl, zda ty oči slibují, nebo se jen diví.

Indiánští dělníci neodložili ani pasy s dlouhými noži, jimiž se po španělsku říká mačeta. Nebylo to ovšem nic podivného, neboť žádný Indián se neodloučí od zbraně ani ve spánku. Proto bylo divné, že průvodce Sana přišel vůbec bez mačety. Skutečně ji neměl? Malý Diego se stále někde nedaleko toulal, prodlévaje ve stínu.

Když se don František vrátil k ohni, chytil na okamžik pohled nejstaršího dělníka Indiána. Četl v něm souhlas i výstrahu. Indián letmo šlehl zrakem ke starému Sanovi, který zřejmě dřímal. Don František jenom němě kývl a odcházel zvolna do stanu.

"Jenom spěte klidně," řekl vcházeje, "vše je v pořádku. A ty, Lhotko, lež!"

Fenka se hned lichotivě otřela kolem jeho nohou; poté se po psím zvyku zatočila asi dvakrát dokola a konečně si lehla tak; že svým tělem zdvihla trochu plátno stanu u vchodu.

Strýc František také ulehl; všichni slyšeli, jak pod jeho unaveným tělem zasténala rohož.

Prales dosud polohlasně bouřil, ale ani nejbystřejší ucho nemohlo teď rozeznat, přicházejí-li ty zvláštní zvuky zblízka nebo zdaleka. Hodiny míjely jedna za druhou, hvězdy nad mýtinou měnily svá místa a velcí netopýři bystře, neslyšně a neúnavně lovili hmyz. Lomoz pralesa ochaboval - nebo se to jen zdálo usínajícím? Snad. Nebo se již nasycené šelmy vracely ke svým doupatům?

Nad stanem stála těžká, dusná tropická noc.

XI.
NOČNÍ PŘEPADENÍ

Strýc František nemohl dlouho usnout, a přece usnul; ani nezaslechl Plutovo náhlé krátké zaštěknutí. Spala i Lhotka. Probudil se však Jeník. Přesněji řečeno, někdo ho probudil. Najednou ucítil, jak mu někdo ve tmě sáhl na obličej, přitiskl mu ruku na ústa a šeptem řekl:

"Uteč! Uteč s Diegem, dokud je čas!"

Jeník se nemohl ani na nic zeptat. Rázem nabyl vědomí. Vzpomněl si na Indiánovo varování a všecko mu bylo hned jasné. Rychle se vymrštil, vykulil se ze stanu a tím s sebou strhl i malého Diega, který klečel za stanem, nadzvihuje jeho plátno. Tak to tedy on položil pravičku na Jeníkova ústa!

V příštím okamžiku stál už Jeník na nohou, a vytrhnuv pistoli z pasu, vystřelil do vzduchu.

Prales odpověděl hromovou ozvěnou. Tažná zvířata začala povykovat. Téměř uhaslé ohně jen slabě dýmaly, přece však poněkud osvětlily množství stínů, ženoucích se z lesa na mýtinu.

Byli přepadeni.

Lhotka, hlasitě vyjíc, letěla kamsi do tmy. Strýc František už stál na nohou před stanem, v rukou cosi kutil a přitom hlasitě klel, ale náhle mu z pravice vylétl oslnivý oheň a plamenná zářící koule se přenesla obloukem přes mýtinu. Byl to snad jen zlomek vteřiny, při kterém raketa ozářila prostranství kolem, ale tento okamžik postačil, aby don František viděl, co se děje. Ano, byli přepadeni. Asi třicet lidí se hnalo k ležení. Náhlé světlo je na okamžik zarazilo v běhu.

Václav vyskočil ze stanu a v každé ruce nesl pušku.

"Až vypustím druhou raketu, rychle dvakrát vystřel!" zavelel don František. "Ale nezabíjej!"

Druhá raketa zasyčela vzduchem a dvě rány rychle houkly jedna za druhou. Vtom již jasněji zaplál první a hned po něm druhý oheň. Jeník s Diegem správně usoudili, že bude líp, když na vetřelce bude vidět, a proto rychle přihodili suché klestí na řeřavé uhlíky.

"Nestřílejte, pane!" vykřikl kdosi ze tmy. Při třetí raketě se na ozářené mýtině již odehrával krátký zápas. Proti stínům přišlým z lesa vyrazily náhle stíny z boku, zableskly se mačety.

"To jsou naši Indiáni!" vykřikl don František. "Rychle jim na pomoc! Revolvery!"

Václav skočil do stanu, hned tu však byl zpátky se zbraněmi. I na Jeníka a Diega se dostalo po pistoli. Rychle doháněli strýce Františka a Václava, kteří doběhli už k místu zápasu. Přišli však již pozdě - nepřítel utíkal.

Zbabělí zloději, kteří se chtěli odvážit krádeže pod rouškou tmy, neměli k zápasu dost odvahy. Mimoto je jistě polekaly střelné zbraně. Věděli, že se mačetami neubrání.

Zbabělci! Spoléhali, že přepadnou spící tábor a přemohou hrstku překvapených lidí, dříve než pomyslí kdo z nich na odpor. Těšili se, že jim uloupí zvířata, peníze, šaty a jiné věci, po kterých loupeživé roty toulavých Indiánů nesmírně touží. Jenže létající oheň, střelné rány, jež Václav vypálil, a útok mužů ze strany, odkud nepřítele nečekali, způsobily mezi nimi takový zmatek a zděšení, že se dali rychle na útěk. Hluboký černý prales je zas pohltil a všichni v táboře věděli, že by bylo marné je pronásledovat.

Dva zápasníci však přece jen zůstali na bojišti; jeden byl mrtev, druhý raněn.

Raněn byl člověk Sana, mrtev byl pes - Pluto. Leželi teď vedle sebe nedaleko uvázaných zvířat. Sana ležel v bezvědomí, nejspíše po ztrátě krve, neboť když Indiáni přinesli hořící větev, shledali pod jeho nohou a pod ramenem kaluž krve. Plutovi vězela dosud mačeta mezi žebry.

Vysvětlení bylo snadné. Sana byl zrádce. Chtěl se zbavit strážce zvířat, Pluta. Zvířata měla být velmi cenným lupem pro spojence. ale věrný Pluto naše přátele bránil.

Teď nad těmi dvěma stálo celé osazenstvo tábora; k jednomu z nich cítili lítost, k druhému odpor.

Indiáni a silný José odnesli pak Sanu k ohni a vymyli i obvázali jeho rány. Neudělali to z útrpnosti, ale na Františkův příkaz.

Po dlouhé chvíli se konečně úsilí tří Evropanů podařilo, že stařec Sana nabyl opět vědomí. Když nad sebou spatřil nakloněné bělochy, lekl se.

"Zemřu?" zeptal se a pak tiše dodal: "Pít!"

Podali mu vodu s kořalkou a Sana chtivě pil, neboť jím už třásla horečka.

"Proč jsi nás zradil?" zeptal se ho přísně don František. "Neslíbil jsem ti snad pěknou odměnu, když nás bezpečně a dobře dovedeš až k jezeru? A kdyby se ti zachtělo zvířat, i zvíře bych ti byl dal." Sana mlčel a zavřel oči.

"Proč jsi nás zradil, mluv!" opakoval don František.

"Nezradil jsem vás, nic nevím."

"Lže!" ozval se hlas za nimi.

Všichni se ohlédli. Stál tam malý Diego a celý se třásl - snad hněvem; snad také strachem. Ukazoval na Sanu a stále opakoval: "Lže! Lže!"

"Pse," zasyčel Sana, "ty lžeš!"

"Proč nechceš odpovídat?" řekl don František. "Zabils nám psa, tvora, který ti neublížil; dokud jsi ho sám nenapadl."

"Ne," sípal stařec, "on mě napadl, já jsem se jen bránil."

"Lže," ozval se znovu Diega. "Ještě včera večer u sebe neměl mačetu, aby nevzbudil podezření. Schoval si ji u zvířat, aby ji měl po ruce. Odešel od ohně, když velké hvězdy zašly do pralesa. Lezl jsem za ním a zastihl jsem ho tam u dubu, kde hovořil s cizími muži. Potom jsem rychle spěchal do stanu, abych varoval mladého bílého muže."

Bylo zřejmo, že to byla nejdelší řeč, kterou kdy malý Diego proslovil. Jeho španělština byla trochu kostrbatá, ale vůle, s kterou hovořil, byla rovná. Jeník mu stiskl ruku a řekl:

"Ano, Diego mě probudil právě včas."

"Je mi víc líto Pluta než tebe," řekl don František Sanovi. "Pes byl přítel a strážce, ty jsi zrádce a zloděj! My se ti nebudeme mstít, pes už tě sám dost potrestal, ale s námi nepůjdeš. Ať se o tebe teď postarají tvoji pěkní společníci."

Sana zatvrzele mlčel a ani neotevřel oči.

Běloši odešli k druhému ohni a zvali k sobě všechny indiánské dělníky.

"Vím, že prales soudí krátce," začal don František. "Vím také, jak by zněl rozsudek, ale nesouhlasím s tím. Doufám, že jeho společníci nebudou daleko, protože se v noci pralesem těžko prchá. Proto vás žádám, kdo z vás umí několik indiánských řečí, abyste došli k lesu a rozhlásili tam, že Sana je raněn a že ho zítra zanecháme u ohně, aby se o něho postarali."

Indiáni s tím souhlasili a odešli k lesu, volajíce velmi nahlas v různých nářečích bělochův vzkaz. Jen černý José byl nesmiřitelný, chtěl, aby Plutův vrah zaplatil svůj zločin životem.

"Chystej raději snídani, ty hrdino! Při útoku jsme tě nikde neviděli, nezaspal jsi to? Tak jen si pospěš, hned při prvním rozbřesku se dáme na pochod."

Lhotka bez pobízení převzala po Plutovi stráž; stále pobíhala kolem, něco větřila, ale cizí lidé byli nejspíše velmi daleko, protože nejevila známky znepokojení.

Don František zavolal malého Diega do stanu a tam mladému Indiánovi všichni tři běloši upřímně děkovali. Zachránil jim vlastně život, ale nechtěl o tom ani slyšet, všecek se rozplývaje v rozpacích. Vyšlo najevo, že Sana není jeho otcem, ba ani příbuzným. Otče je oslovení, jehož mladí Indiáni používají při styku se staršími lidmi velmi často. Diego se rozpovídal. Byl sirotek a žil v tlupě, která se ho právě ujala. Byl dosud mlád, toulky pralesem ho vábily, ale přece jen už toužil po nějakém jiném zaměstnání. U tlupy zkusil často mnoho hladu, bití a různých útrap kočovného života. Se Sanou se sešel teprve nedávno a rád se k němu připojil, neboť tlupa, u které až dosud Diego sloužil, rozběhla se po jednom z těch nezdařených útoků na ranč v Yucatanu.

Běloši se lekli. Obávali se, zdali snad tlupa nepřepadla ranč dona Fernanda, ale podle Diegova sdělení řádila na východě.

Diego vypravoval, že pozoroval, jak Sana již po dva dny za sebou zanechává znamení a že v noci kradmo odchází z ležení, ale že to ze strachu, aby se mu Sana nepomstil, raději zamlčel. Také neměl ještě jistotu, oč tu vlastně půjde.

"Znáš cestu k jezeru?" zeptal se ho strýc František.

"Byl jsem již u toho jezera," zamyslil se Diego, "jenže jsme k němu přišli z jiné strany. Kdybychom však přišli blíže, hned bych tu krajinu poznal."

"Spolehneme se na mapu a na kompas," rozhodl se don František. "Myslím, že jsme si už trochu zašli."

"Ano," řekl Václav, "také myslím. Sana nás dovedl daleko na západ. Musíme se teď obrátit k jihu a od toho směru se už neuchýlíme."

"A co naši nepřátelé?" zvolal Jeník. "Nepodniknou nový útok?"

Strýc se nad tím zamyslil:

"To ovšem nevíme, ale myslím, že se už neodváží, protože budou správně soudit, že budeme teď stále na stráži."

Potom si ještě na něco vzpomněl:

"Hned ráno musíme sami pohřbít Pluta. Indiáni by se urazili, kdybychom jim dali tuto práci; oni psem opovrhují."

"Pluto si pohřeb zaslouží," řekl Jeník. "Ubohý starý Pluto. Budu na něho stále s lítostí vzpomínat." A po chvíli dodal: "Ty, Diego, nás už neopustíš, viď?"

Mladý Indián byl všecek nesvůj radostí.

"Diego by u bělochů zůstal rád, když ho nevyženou. Sloužil by jim tak věrně jako Pluto," řekl.

"Hlouposti!" řekl don František. "Nemůžeš nám sloužit jako Pluto; to byl pes, a ty jsi člověk. Pojď s námi, buď věrný a bude ti u nás dobře."

Diego se radostně usmál a vyběhl ze stanu.

Hvězdy bledly, zavál větřík, velmi se ochladilo. Po nějaké době rudě zahořely nejvyšší vrcholky dubů na kopcích.

Rychle přicházel den a naši přátelé, aniž to zpozorovali, probděli noc až do rána. Za jitra pak vykopali jámu, hrob věrnému Plutovi. Vytáhli mačetu z jeho boku, uložili psa do jámy a zaházeli ho pak hlínou. Když hrob pevně udupali, naházeli na to místo ještě kupu trnitého křoví, aby mrtvého snad nevyhrabala divá zvěř.

Jeník odběhl k dubu a po krátkém hledání se vrátil s třemi žaludy. Byly to žaludy jako krůtí vejce, neboť v Guatemale sice duby nedosahují výšky našich dubů, ale zato na nich rostou plody neobyčejně veliké. Jeník zasadil žaludy na hrobě jejich Pluta a přál si, aby z nich časem vyrostl alespoň jediný strom, který by pak krásně stínil hrob věrného přítele.

Také o Sanu se postarali. Strýc František mu podal dávku chininu, aby zmírnil jeho horečku. Potom poručil, aby mu na dosah ruky postavili nádobu s vodou a vedle položili pokrm.

S rozbřeskem se všichni chystali na další cestu. Měl to být teď rychlejší pochod. Protože byla práce správně rozdělena, každý se ochotně chápal díla a rychlé přípravy se brzy ukončily. Po nedlouhé snídani se karavana zvedla, aby sestoupila po mírném svahu pralesem.

Běloši, ozbrojeni puškami, chránili průvod, který teď vedl sám Diego. Lhotka pobíhala bolem a vykonávala nejbezpečnější stráž. Prales v denním světle opět umlkl a ponořil se v lehkou dřímotu. Jen nekonečná píseň hmyzu zněla do uší; bzukot, šumění a příjemný zpěv ptáků táhly za karavanou.

A opět uplynul den - a prales se nezměnil. Nikde ani slechu ani dechu po nějakém lidském stvoření. Však jak také, když na východním pobřeží žije sotva dvacet lidí na čtverečním kilometru, na západním pobřeží pak sotva deset a ve vnitrozemí dokonce jen jeden človíček na jednom kilometru!

Prales je sice krásná, ale strašná pustina. Rostou v něm milióny krásných stromů a keřů, bujejí v něm květiny tak jako nikde na světě, žije v něm zvěře; hmyzu, hadů, ptáků a bůhvíčeho ještě na milióny, ale dni míjejí a prales je stále stejný. Unavuje člověka svou nádherou a velikostí; unavuje tím, že se nemění a že podává smyslům příliš mnoho, takže lidský tvor to nikdy neobsáhne. Oči člověka vnímají jen obrovský celek a nerozlišují podrobnosti. A prales uspává naše chřípí, oči i myšlenky stále stejně svým vlažně vlhkým vzduchem, který je přesycen vůněmi, a otupuje člověka stále stejnou uspávající hudbou.

Cestovatel přicházející do Alp ustrne úžasem. Jeho oči těkají z tvaru na tvar, nemohou se nasytit krásy nevídaných hor, lysých čel, srázných skal a svěžích údolí. Modř potoků a bystřin, zeleň jezer, hněď a běl domků ho okouzlují. Ale po necelých čtrnácti dnech se od té přemíry krásy unaveně odvrátí, přesycen obrazy skel a údolí, a zatouží z plna srdce po rovině, po té staré mírné pahorkatině, kde se milý obrázek střídá s obrázkem, jenž duši uklidňuje a srdce potěšuje. Neplodné kamení, vlhké tmavé jehličnaté stromy a kleč, mrazivé ledovce a chudá údolí ho náhle přestávají lákat. A teprve potom, když se vrátí domů mezi lány obilí, krásné sady a liché vesnice, pocítí s velkou radostí, že jen zde je země krásnou zahradou a lidským domovem. A tam dole, mezi svými, snad si cestovatel někdy zase vzpomene, co krásného kdysi viděl vysoko v horách.

S pralesem je to tak trochu jako s velehorami. Je tu příliš mnoho bohatství, kterého se nelze zmocnit; příliš mnoho krás, kterých nelze užít ani je ocenit. Prales omamuje svou velikostí. Mimoto je v něm na každém kroku tolik nebezpečenství, že pomyšlení na ně otravuje každou rozkoš. Není divu, že člověk na pochodu tímto přírodním hýřením je brzy unaven. Neustálá ostražitost, stálé napětí nervů a neobyčejná námaha jsou věci, které rychle vyčerpávají síly.

A zatímco karavana táhla pralesem, Sana se brzy po odchodu lovců dočkal pomoci. Jeho společníci neprchli daleko a slyšeli noční výzvu Indiánů.

Přišli a vrhli se na zbytky, které zůstávají zapomenuty v každém opuštěném ležení. Sana znal až příliš své druhy; včas před nimi ukryl pokrmy a teď jen čekal výčitky, kterých se mu vskutku sesypalo na hlavu až dost.

Tlupa se však svého zlého úmyslu nevzdala tak lehce. Její vůdce rozhodl, že potáhnou za výpravou dále, neboť co se nepodařilo zde, může se podařit jinde. Takové rozhodnutí nebylo nic nového, vždyť staré přísloví přece říká - co je z kočky, myši chytá, a proto i lupič zůstane lupičem.

XII.
GUATEMALŠTÍ DŘEVAŘI

Ještě plné čtyři dny šla karavana směrem k jihu, než mladý průvodce prohlásil, že krajinu poznává. Také strýc František poznal, že so blíží k cíli. Prales řídl. Několikrát se před užaslými cestovateli otevřela velká širá lučina, lemovaná srázy, a dlouhé lesnaté hřebeny hor se zvolna snižovaly do očekávané roviny.

"Půjdeme ještě jeden den k jihu," řekl don František, "a zkusíme tam znovu štěstí. Tam na okraji pralesa by mohly růst zase četné orchideje. Jenom je nutné, abychom vyhledali příhodné místo, kde bychom si mohli opět zřídit chatrč."

Návrh Dona Františka byl uvítán se všeobecnou radostí, všichni už byli velice unaveni. Rovněž potravy bylo namále a zvěř na lukách i v lesním porostu přímo vyzývala k lovu. Jeník se už těšil, že zase vyzkouší své střelecké štěstí.

"Ještě den cesty a znovu budeme dama," šeptal Václavovi, když si k němu večer uléhal.

Co si vlastně myslil pod tím slovem doma? Chýši a střechu nad hlavou? Snad. Nebo jen pevné místo, k němuž se měsíc budou vracet? I to je možné. Ten pravý domov, na který tak vroucně sám anebo s Václavem teď vzpomínával, domov s drahými bytostmi, byl velmi daleko; tak daleko, že se i jen pouhá naděje na návrat vracela z poloviny cesty zpět, z toho nesmírného moře, které leželo mezi Guatemalou a Evropou.

Po lukách a podél pralesa se cestovalo mnohem rychleji a pohodlněji. Lidský pohled, unavený pralesem, mohl teď letět nad zeleným mořem trav, mohl pronásledovat hejna ptáků, vznášejících se nad bažinami, a hruď se mohla volněji nadýchnout na širokém prostranství. Poutníkům, kteří se konečně dostali z těsného zajetí stromů, keřů a lián, vrátila se zas dobrá nálada. Umdlené ruce zastrčily nože a sekyry za pasy, unavené smysly se znovu probudily, spadla z nich mrákota, způsobená těžkými vůněmi a vlhkým vzduchem.

A ty noci! Ty nádherné noci, když krajina usínala pod ohromnou bání nebe, postříkanou nesčetnými ohni zlatých

hvězd! Na jihu je tmavší obloha a hvězdy se tam nejeví jako přibité na dutou polokouli nebe; naopak, člověk tam spíš rozeznává, že to svítí něco z přenesmírné dáli, že to jsou nádherná světla, chvějící se vzduchem tropů a metající zduhovělé paprsky do černi prostoru. První čtvrt měsíce, rudého a nízko nad pralesy stojícího, podobala se krvavé slze, která se už chystá skanout.

Jeník unaveně leží. Odpočívá ve stínu tří dubů, pod nimiž se karavana uložila k spánku. Dívá se do korun a sní. Shledá-li strýc František, že by se tu mohly rozmnožit jejich sbírky orchidejí, zůstanou zde asi déle.

Po levici hřměl, naříkal a hučel prales jako každého večera. Po pravici se však rozkládala širá savana, nádherná lučina, posetá nesčíslnými květy. Jeník si jí povšiml hned zvečera, když sem dorazili.

Nad lučinou se míhají stíny, jak tam loví velcí netopýři. Žáby vytrvale skřehotají a jejich jednotvárný škřehot je občas rozčísnut zakvílením jakéhosi bahenního ptáka, který má hlas jako svist šípu letícího nízko nad hlavou.

Náhle se na té straně, kde byla uvázána zvířata, ozval pokřik Indiánů. Tažná zvířata museli vázat dosti daleko od ležení, neboť hmyz, přilákaný pachem zvířat, příliš obtížně pak dorážel na lidi.

Zasněný Jeník si hned neuvědomil, co se děje, ale než se vzpamatoval, padla rána z ručnice a hned za ní druhá.

Jeník vyskočil. Strýc František ani Václav tu nebyli - a křik neustával. Po chvilce se však změnil v jásot.

Jeník rychle vstal a pádil ke zvířatům. Spatřil tam skupinu mužů a mezi nimi poznal Dona Františka, Josého a Václava.

"Pouhá náhoda, ale štastná," volal don František. "Dovlečte ho k ohni."

V nastalém ruchu nikdo o Jeníka nedbal. Všichni byli náhle něčím velmi zaujati. Jeník pak v šeru pozoroval hlouček lidí, kteří vlekli něco přetěžkého k táboru.

Brzy se vše dověděl.

Indiáni přiběhli říci donu Františkovi, že se jakési dost velké zvíře plíží k oslíkům a mezkům. František s Václavem se bez meškání chopili karabin a běželi s Indiány směrem k dobytku. Přišli právě včas. Už jen viděli, jak jakási mrštná šelma vyskočila na mezka. Don František chtěl střelnou ranou spíš jen šelmu odehnat, vždyť už nebylo dost dobře vidět. Přece jen však namířil a střelil. Když se po výstřelu útočící šelma svalila a zmítala se v hrozném řevu po zemi, střelec popoběhl a zalícil znovu. Třeskla rána a řev ustal, po chvíli pak ochablo i zmítání.

Indiáni se k raněné šelmě hned rozběhli s mačetami v rukou, ale mačet nebylo už třeba, zvíře bylo mrtvé. Po chvíli se podařilo zastřelenou šelmu dotáhnout až k ohni. Byla to obrovská kočka, jejíž kůže s nepravidelnými černými kroužky dosvědčovala, že tu leží mrtev nejstrašnější nepřítel všech živočichů v guatemalských pralesích - jaguár.

Šelma byla první střelou zasažena přímo do hřbetu, koule jí přervala páteř nad boky. Druhá koule zaryla se spodem do hrudi a zasáhla nejspíš srdce.

Jeník něco takového viděl prvně v životě. S hrůzou hleděl na vyceněné zuby, na lesknoucí se zelené oči, které pokrýval už zákal smrti. Zachvěl se a přitiskl se k strýci.

"Tak to vidíš," řekl strýc. "Tihle chlapíci a jejich příbuzenstvo ruší nám náš noční spánek. O jednoho lupiče a křiklouna je tedy méně. Jaguár se sice lidem raději vyhne, ale rád loupí i domácí zvířata, to dnes dokázal až příliš odvážně. Nu, čapli jsme ho při činu, má to odbyto. A teď pojďme spát, vždyť ten chlapík nevoní zrovna příjemně."

Běloši se odebrali k svému stanu pod duby, kdežto Indiáni si zažehli nový oheň poblíž uvázaných zvířat.

Teprve následujícího dne hned po ránu si Jeník mohl jaguára lépe prohlédnout. Velmi se podivil, když strýc František všem poručil, aby mrtvou šelmu nechali ležet a chystali se rychle k odchodu.

"Vyhledáme si lepší a bezpečnější místo," řekl.

A když se Jeník strýce zeptal, zdali si s sebou vezmou alespoň jaguárovu kůži, odpověděl:

"Nikoli. Jsme vysláni, abychom lovili orchideje, a ne šelmy. Nemáme ani tolik prostředků, abych kůži ochránil před zkázou, a ostatně ani tolik chuti, abych ji s sebou vlekl po světě. Myslím, že Indiáni už se o ten kroužkovaný kožich postarejí, ti si nenechají ujít takovou příležitost."

Karavana cestovala ještě osm hodin podél pralesa, než našla vhodné místo. Don František se raději rozhodoval pro vyvýšená místa; měl rád rozhled, aby nebyl překvapen.

Indiáni už počali ze zvířat snímat břemena, když malý Diego přiběhl do tábora se zprávou, že nedaleko spatřil vystupovat kouř. František se tedy znovu ozbrojil, a rychle odcházeje s Diegem, všem poručil, aby se teď z ležení už nikdo nevzdaloval.

Lhotka běžela napřed, neboť i její bystrý čich už na dálku zvětřil kouř a snad i lidi.

Asi po čtvrthodinové chůzi uviděl don František dva vozy kryté plachtami a velký oheň. U ohně byli muž a žena, která zavěšovala měděný kotel nad šlehající plameny.

"To jsou pokojní lidé," řekl si don František, a nedbaje už opatrnosti, rychle kráčel k ohni. Lhotka musela být ovšem první, a když doběhla tak na dostřel, krátce zaštěkala.

Muž a žena byli zřejmě překvapeni. Nechali své práce a zvědavě se zadívali na Františka, bělocha, který k nim šel s Indiánem v patách.

"Pozdrav vás bůh!" volal don Frartišek.

Muž se dotkl klobouku: "Kdo jste a co chcete?"

"Já jsem cestující a nechci nic, jenom zvědět, kdo jste vy," odpověděl don František. "V městě bych se vás na nic neptal, ale v pralese, to jistě pochopíte, je nutné znát souseda."

"Jsme členy dřevařské party," odpověděl muž. "Naši druzi teď prohlížejí les."

"Kolik je vás v partě?"

"Sedm mužů a pak tato žena."

"Jaké dříví hledáte?"

"Takzvané modré, kampešku."

"Kde je váš vedoucí výpravy?"

"V lese, ale brzy se vrátí."

Don František se rozhlížel po jejich táboře.

"My tábořím nedaleko," řekl jim. "Přijdu se na vás podívat tak za dvě hodiny, to už tu snad vedoucího zastihnu?"

"To ano. Buďte zdráv!"

"Na shledanou! Lhotko, pojď!"

Don František a Diego se vrátili zase do ležení a oznámili, co vše shledali.

"Tihle dřevaři sice pustoší lesy, ale setkání s nimi není mi zrovna nemilé. Jsou to obyčejně pokojní lidé, a usadíme-li blízko nich, budeme aspoň bezpečnější." To bylo vše, co o tom strýc soudil. Potom ještě poručil, aby se poodešlo více k jihu, neboť pahrbků tu bylo na vybranou dost.

Uplynula asi hodina, když malý hoch Diego zase oznamoval Donu Františkovi, který odpočíval pod stanem, že už k ležení jdou cizí muži, nejspíš dřevaři.

Byli dva. Don František jim vyšel vstříc a před stanem je vlídně přivítal.

Oba muži, mesticové z pobřeží, podali donu Františkovi ruce na důkaz přátelského smýšlení; uposlechli jeho vyzvání a šli s ním blíže ke stanu.

Potvrdili slova muže, s kterým don František mluvil. Jejich parta se zde usadí, neboť v pralese našli dost vhodných stromů, a pak hlavně proto, že je sem poměrne dobrý přístup pro vozy. Říkali, že jsou předvojem velké výpravy dřevařů. Takových předvojů je celkem deset. Všichni dřevaři tu pracují pro dona Miguela Serpentu, který dodává dříví pro hamburskou firmu. Předvoje kácejí stromy a připravují zásoby. Jiné party se starají jenom o dopravu. Muž, který všechno dobře donu Františkovi vysvětlil, se jmenoval Juan Brachate a jeho druh Bab Panza.

Don František se usmál. Bezděky si vzpomněl na Sancha, věrného panoše dona Quijota, neboť popis povedeného jedlíka, lháře a venkovského mudrlanta se hodil i na pana Panzu, který tu seděl maje roztažené nožky a hladil si objemné břicho. Kdyby tak ještě často užíval nějakých úsloví, pak by mohl don František snadno dokázat, že potomek slavného hrdiny Cervantesova románu ještě žije a že je jím právě Bab Panza.

Když don Juan Brachate domluvil, podal opět ruku strýci Františkovi. To znamenalo; že za důvěru žádá také důvěru. Don Juan se totiž dosud nikdy nesetkal s cizincem, který by sbíral květiny a to bylo co říci, když mu bylo přece už přes padesát let a pralesy se toulá odmalička.

Nakonec řekl, že ho setkání velmi těší a pana Panzu také. Onen druhý muž se vzmohl pouze na jedinou větu, kterou však tu nemůžeme zvěčnit neboť byla málo srozumitelná.

Vtom zahoukla nad úvalem rána a oba mesticové zdvihli hlavy.

"To nic," řekl don František. "To jen moji mladší druzi si vyšli na lov, protože jsme už dávno neokusili čerstvého masa. Brzy je poznáte osobně, neboť už se chýlí k večeru a lovci se musí vrátit do ležení co nevidět."

Dřevaři přijali poctu, vypili po sklence lihoviny a už se přichystali k odchodu, když vtom vběhla do stanu rozjařená Lhotka.

"Naši myslivci se vracejí," řekl don František a vyšel s hosty před stan.

Jeník chvátal všecek rozradostněn. V ruce nesl ptáka podobného volavce. "Strýče, nesu výborný úlovek! To budu večeře! A představ si, střelil jsem ho v letu!"

Dřevaři se udiveně podívali na chlapce a panu Panzovi se roztáhla ústa v kulatém masitém obličeji k širokému úsměvu. Ten mladý chlapík s ručnici přes rameno a s úlovkem vysoko zdviženým se mu věru líbil. Zatím došel ke skupině i Václav a opětoval stisky hrubých rukou dřevařů.

Běloši vyprovázeli mestice z ležení. Slibovali si vzájemnou pomoc a dřevaři zvali lovce orchidejí, aby rozbili stany ve společném táboře s nimi. Don František jim slíbil, že se přestěhují do blízkého sousedství.

Vyptával se ještě cestou na Petenské jezero, a když slyšel, že úval je vzdálen už jen dva dni cesty, velice se z toho zaradoval.

Don Penza nespouštěl oči z Jeníka, šel po jeho boku a radostně sledoval pohyby a řeči statečného chlapce, když se bavil s Lhotkou; Jeník ji posílal buď do křovin, nebo do trávy a opět ji volal. Teprve když se všichni loučili, dotkl se Panza svým tlustým prstem Jeníkovy tváře a řekl velmi dojatě:

"Měl jsem také takového hocha, jmenoval se Miguel. Bohužel nám umřel."

Jeník se účastně chopil dřevařovy ruky.

"Umřel vám chlapec? Ubožák! A co se mu stalo?"

"Na toulce lesem ho uštkl chřestýš a na pomoc už bylo pozdě. Viď, že někdy kvečeru přijdeš se svými přáteli ke mně a položíš mi ruku na rameno?"

Tlustému Panzovi selhal hlas.

"S radostí," řekl Jeník vřele. "A vy mi zase budete vypravovat o Miguelovi."

Tlustý Penza přitiskl si Jeníkova hlavu na mohutná prsa, a potom již nedbaje nikoho, kráčel se sklopenou hlavou za svým společníkem."

"Vidíš, Jeníku," řekl strýc František. "Chápeš, jaký žal bys mohl způsobit nám všem svou častou neopatrností?"

Jeník zrozpačitěl. Pochopil, jak ho má strýc rád. Vždyť neřekl jaký žal by mohl způsobit rodičům, ale řekl "nám", to znamenalo "mně a Václavovi".

"Kdepak, za nic na světě bych vás nechtěl tak zarmoutit," vyhrkl ze sebe a pak oba své starší druhy objal. "Naopak, chci vám dělat jen samou radost!"

Kdo však nebyl spokojen, byla Lhotka. Bylo jí líto, že se při tom objímání na ni zapomnělo. I hlásila se k svému právu, vyskočila na Jeníka, opřela si tlapky o chlapcova ramena, a než se Jeník mohl ubránit, olízla mu celý obličej. Nezbývalo, než ji také obejmout. Jeník to však udělal tak prudce, že se oba svalili do trávy.

"V blízkostí dřevařů teď budeme mnohem bezpečnější," liboval si strýc František. "A José bude s námi moci častěji

chodit do pralesa."

"A snad se od dřevařovy ženy něčemu přiučí," dodal Václav. "Nebylo by to na škodu jemu ani nám, kdyby toho kuchařského uměníčka trochu pochytil."

"Ale, ale," smál se strýc, "snad bys nechtěl české buchty nebo knedlíky?"

"Kdyby byly!" vzdychl Václav. "Ani kucmochem bych nepohrdl!"

"Copak je to, ten tvůj kucmoch? Pořád slyším, že to říkáš."

"Kucmoch, to jsou u nás škubánky, posypané pracharandou," poučoval strýce Václav. "Je to zrovna tak národní jídlo jako švestkové knedlíky."

"Aha, netuhy!" dovtipoval se don František. A všichni se tomu smáli.

"Kucmoch, škubánky, netuhy!"

Teď už všichni vědí, co to je.

"U nás je sypeme jen cukrem a tlučeným mákem, no - a pak je poléváme máslem," zavzpomínal si don František.

"A u nás také rozstrouhaným tvarohem," chlubil se Jeník.

"Ale nad pracharandu není!" tvrdil své Václav.

Jak se zdál malicherný tento hovor českých krajanů na samém okraji probouzejícího se guatemalského pralesa! A přece do těch slov vkládali všechnu svou touhu, stesk a snění po domově. Co bylo v těch slovech lásky! Nevyslovili slovo vlast. Nehorovali. Jen se jim tak v rozšířených hrudích zachvělo jejich české srdce a zavzlykalo daleko od domova nesmírnou přirozenou a stále rostoucí láskou k rodné zemi.

"Jdi do ciziny, aby ses naučil milovat svou vlast."

Kdo to poprvé řekl, jistě sám pocítil trpkost ciziny na vlastní kůži; a jistě také okusil té nesmírné touhy, aby ještě jednou zhlédl ona místa, kde se kdysi narodil a kde až dodnes žije jeho rod.

XIII.
V BEZPEČNÉM SOUSEDSTVÍ

Sousedství s dřevaři bylo opravdu příjemné; i ostatní členové dřevařské party byli pokojní a pracovití lidé, a když večer po celodenní lapotě odpočívali a sesedli se všichni kolem ohňů, bylo veselo. Svou zábavu a šprýmy zpestřovali si množstvím vzpomínek na různé příhody, které se v tropech tak někdy stanou a bývají velmi zajímavé.

Člověk tu vskutku zápasí s přírodou, která je nad pomyšlení bujná a bohatá. Staví se mu do cesty už nejen divoká zvěř, potměšilý plaz nebo nebezpečný hmyz, ale i samo rostlinstvo. Tu vám v cestě brání spleť lián, tam neproniknutelné houštiny, jinde ostnaté větve nebo husté traviny na močálech. Všechno tohle se snaží zdržet krok dobyvačného člověka, cestovatele, lovce nebo dřevaře; příroda odstrkuje, jímá, rve a drásá první průkopníky civilizace a první představitele lidské chamtivosti. Člověk ovšem přes to vše vítězně jde vpřed. Jeho ozbrojené ruce, jeho rozum, vytrvalost a bezmezná chtivost ženou ho stále dopředu přes všechny překážky.

Dřevaři nevnikali příliš hluboko do pralesa. Šlo jim hlavně o to, aby pokácené stromy co nejsnadněji dopravili na okraj džungle nebo aspoň na mýtiny, odkud bylo už lehčí je odvézt. Naši lovci orchidejí to měli ovšem horší; lákáni kvetoucími zahradami na vrcholcích lesa, byli nuceni postupovat stále hlouběji do vnitra.

Někdy se dřevaři vrátili z práce a přinesli s sebou celé trsy orchidejí, které našli v korunách pokácených steomů. Dali je donu Františkovi a pak se nestačili vždy divit, že naši lovci pečlivě ukládají do svých beden jen ty ošklivé oddenky se zvadlými listy a hnědými porvanými kořínky, kdežto krásné květy odhazují. Divili se jako přednedávnem don Fernando, a proto je taky musel Jeník poučit. Jeník už vůbec stoupl u všech v ceně a ve vážnosti. Stal sa z něho pomalu zkušený znalec orchidejí a pečlivý sběrač. Nakonec uprosil strýce Františka, že mu po delších okolcích přece jen dovolil podívat se nahoru - na horní kvetoucí zahrady.

Nejstarší Indián a Diego mu slíbili, že budou nad Jeníkem bdít. Pod jejich dozorem a vedením se Jeník brzo naučil šplhat po stromech jako veverka.

A stromy v pralese nejsou jen tak lecjaké. Někdy bylo opravdu třeba veškerého umění, aby se člověk dostal nahoru. Při takovém šplhání lezec nepoužívá jen paží a nohou; tyto končetiny tělo pouze drží a podpírají. Při pronikání větvemi vzhůru hraje svou úlohu také hlava a zvláště krk, kterým se člověk provléká ze spleti větvoví a posouvá si hřbet kousek po kousku výš. Člověk vlastně po stromě nešplhá jako veverka ani neleze jako datel, spíše se plazí jako ještěrka. To Jeníka někdy napadlo, když se díval po malém hbitém Diegovi. Zvlášť měkká indiánská obuv se ke šplhání dobře hodí a mimoto chrání nohu před úrazem a vymknutím.

Když se Jeník poprvé vyšplhal do korun stromů a rozhlédl se kolem, zajásal radostí. Kolem něho bylo rozseto tisíce květů nejrozmanitějších barev a tvarů; přece jen však mezi vším převládala teplá fialová barva se žlutí. Uviděl shora krásné rozlehlé lučiny, stokrát zprohýbané záhony tropické květeny ohnivých barev. Někdy byl až v rozpacích, nevidí-li snad místo květu motýla nebo brouka, mouchu nebo obrovského komára - tak podivné tvary měly některé ty fantastické květy.

A nad tou tropickou nádherou tam vysoko nad nebezpečím pralesa bzučel, zpíval, pištěl a míhal se v jasu krutého slunce neúnavný hmyz; ty záhony na vrcholech stromů byly jeho největší hostinou. Skvostní kolibříci poletovali kolem, usedali, aby se pohoupali na pružných stvolech, a jejich štíhlé zobáčky se potápěly do rozkošných květů, aby z nich nasály sladkou šťávu, rostlinný nektar. Jeník by se na to divadlo nejraději díval po celý den.

Zprvu se v mnohém mýlil. Myslil si například; že kolibříci vybírají z květů drobný hmyz, kterým se živí. Strýc František však ho poučil, že si ti malí ptáčci hlavně pochutnávají na sladké šťávě květů - stejně jako motýli.

"Proto přece se jim někdy u nás říká medosavky," řekl strýc. V korunách stromů obklopovala Jeníka jen podivná líbezná vůně, v níž svou sladkostí převládala hlavně vanilka. Někdy ho medonosný vzduch až omamoval.

Jeník seděl a díval se a díval. Zapomněl, že je lovcem, a snil všecek podmaněn krásou.

Na jedné větvi, která byla na dosah ruky, bujel hustý trs. Visel z něho stvol, na kterém sedělo několik zahnědlých,

snad již polosuchých květů. Jeník opatrně trs utrhl a shodil jej dolů. Byl to jeho první úlovek. Myslel si, že je to možná něco nicotného, ale jak se podivil, když se asi za hodinu poté přihnal František a posílal všechny Indiány na týž strom s příkazem, aby usilovně pátrali právě po této rostlině.

"Tos ty, Jeníku, našel?" volal strýc nahoru pln radosti. "To ses ale vytáhl, ty kluku prachmiliónskál Měl jsi zase jednou štěstí!"

A Jeník shora viděl, jak si don František znovu a znovu prohlíží ty kožnaté hnědé květy, jakoby postříkané žlutí a prokreslené fialovými čárami, s oranžovým vnitřkem.

Sotva se odpoledne lovci vrátili do tábora, strýc František si znovu pečlivě prohlížel obrázky v knihách, které si vzal s sebou, a srovnával je s nalezenými květy. Radostně nad výsledkem vrtěl hlavou.

"Hochu, vždyť ty jsi našel vzácnou novou odrůdu cymbidia," vyhrkl pak radostně a poplácal Jeníka po zádech. "Budeš-li mít někdy na lovu ještě takové štěstí, brzy panu Howeovi nahradíš všechny útraty, které jsem s tebou zatím měl."

Tentokráte byl Jeník opravdu neskonale šťasten. Už tedy nebyl jen neužitečným člověkem! Umiňoval si, že ode dneška bude stále jen pátrat po všech zvláštnostech a že musí všem dokázat svou zdatnost.

Indiáni později našli jeden trs o něco dále a strýc František byl s úlovkem toho dne nadmíru spokojen.

Kam se zatím poděli loupeživí pronásledovatelé? Nikdo o nich nevěděl. Patrně došli po stopách až k novému ležení, ale sotva poznali, že běloši nalezli tak neočekávaně pomoc u dřevařské party, odtáhli s nepořízenou; na silný tábor se přece jen neodvážili útočit.

Potulné tlupy mají ještě dost odvahy na bezbranné oběti, ale před statečným protivníkem vždycky utečou.

Okolní rozlehlé lučiny, které svou temnější barvou prozrazovaly bažinatou oblast, přímo provokovaly lovce k lovu. Žilo na nich množství ptactva, což prozrazovala nejen hejna kroužící denně kolem, ale i mnohohlasný křik, sotva nadcházela noc. Navečer savana zvolna umlkala a usínala, zatímco prales naopak ožíval, probouzel a celé noční hodiny bujně hlaholil.

Jednoho svěžího rána se naši přátelé vydali na lov do širé prérie. Lhotka se radostně hnala trávou a vyla všecka šťastna, když se před ní rozlétala hejna koroptví a vyskakovali ptáci podobní stepním dropům. Vyplašila také mnoho bahenních opeřenců, podobných slípkám, chřástalům a slukám, to vše prchalo za hlasitého povykování krátkým klikatým letem někam dále k obzoru.

Nebylo tedy divu, když rány třaskaly jedna za druhou a namodralý dým se zvolna rozplýval nad travinami jako závoj. Lhotka byla neúnavná; tu zvětřila zvěř, tu skočila přímo do hejna a hned zas odjinud již přinášela zasaženou kořist. Nakonec, když už i lovci byli přemoženi únavou a odpočívali si v měkké podušce sušiny, fenka stále ještě pobíhala kolem a něco hledala a větřila.

Strýc František seděl na pahorku a upozorňoval svá přátele na jednu zvláštnost guatemalských lučin. Savana, to není pestrá louka, kde se všechny barvy pravidelně prostupují. Nikoli. Je to různě zbarvená plocha, neboť které místo opanoval jeden druh travin, tam nepřipustil jiný druh - a tak se na prérii utvořily jakési ostrůvky různých odstínů, barev, oázy modré a růžové, žluté a hnědé, fialové nebo čistě bělostné. Všecko tu bylo velmi lahodné pro oko.

Malý Diego, který provázel lovce jako honec a nosič zastřelené zvěře, přivolal náhle bělochy k sobě. Ukazoval jim do jedné z dutin. skrytých v porostu, když se všichni tiše přiblížili, spatřili tam černé zvíře s bílými pásy od hlavy až k ohonu. Zvíře klidně spalo, ukrývajíc svůj dlouhý čumák v srsti.

"Vida," řekl strýc, "to je mravenečník." A pak tiše s ostatními poodstoupil. "Nic pro nás. Ten mlsný chlapík pěkně páchne. Nu, přejme mu svobody a odpočinku."

Jeník chtěl zvíře probudit, ale strýc to nedopustil.

"Počkej, až potkáme tapíra," sliboval, "skolíme ho. Pásovec, kterého snad také uvidíme, ani mravenečník se nám nehodí do kuchyně. Nedávno jsem také viděl stádo pekariů, které nám přeběhlo nedaleko ležení; zbyly po nich jen stopy v rozměklé půdě. Kdybychom se s těmi setkali, prosím, to si dáme líbit - hned mohou být vepřové hody."

Potom zvědavému Jeníkovi chvíli vykládal, jak takový pekari vypadá. Je to dosti čilé zvíře, podobné kanci, jenže o něco vyšší.

Lhotka se nakonec ani nemohla dočkat střelců a zalovila si na vlastní vrub. Najednou se někde v travinách ozval pískot, jako když kolčava přepadne divokého králíka, a hned potom se přihnala Lhotka. Nesla v hubě zvíře podobné morčeti, celé porostlé štětinatou srstí.

"Cos to přinesla, fuj!" plísnil jí Jeník. "Pusť, zahoď to!" Ale Lhotka mávala radostně prutem a kořist ne a ne vydat.

"To je přece aguti," řekl strýc, "proč by ho pouštěla? To je něco jako náš zajíc. Jen odevzdej, Jendo, kořist pěkně Diegovi, pochutnáš si na výborném masíčku. A chytneme-li živé zvířátko, odneseme si je domů. Dá se snadno ochočit a je pak velice přítulné."

Jeník se hned rozběhl za Lhotkou na místo, kde ulovila svého zajíčka, kterému Diego říkal cupol, ale přišel pozdě; stádečko se již rozběhlo a skrylo.

Diego se Jeníkovu zármutku musel smát. Zítra mu jich přinese, kolik jich bude chtít - snadno je chytí do ok jako sysly.

Lovci se již vraceli z lovu domů a byli nedaleko ležení, když tu Diego, který nesl část kořisti - ostatek nesli lovci sami -, náhle uskočil a odhodil zvěř stranou.

"Otovi!" vykřikl hoch zděšeně a ohlížel se po holi nebo po jiné nejbližší zbrani.

Strýc František hned strhl pušku s ramene a postoupil až k ustrašenému indiánskému chlapci, který ukazoval do

trávy. Zahoukla rána, ale strýc i hoch ještě dlouho stáli zcela nehnutě. Teprve když se rozptýlil kouř z pušky, popošel don František kupředu a napřaženou holí asi třikrát uhodil do trávy.

"Pojďte blíž, teď už nikoho neuštkne!" řekl.

Všichni přiběhli a zvědavě se dívali na to odporné, ve dví přeražené hadí tělo.

"Tenhle had se jmenuje otovi a je stejně nebezpečný jako chřestýš, ba snad ještě horší, protože přepadá bez výstrahy a jeho jed velmi rychle účinkuje."

Don František znal prostě všechno - ať již to rostlo, létalo, plavalo, plazilo se nebo skákalo.

"Podívejte, broky ho přerazily, a přece ten zuřivec ještě kmitá hlavou!" A nové rány holí dobíjely tuhý život. "Mějte se před ním na pozoru! Otovi je horší než krvelačná šelma!"

Museli se už rozejít k další cestě, neboť zacudos, ubtížní komáři, počali na ně prudčeji dorážet. Proto lovci přidali do kroku a pospíšili si k ohni tábora, aby se jich zbavili. Dřevaři znali křoviny, které na ohni silně dýmaly, přikládali je v celých náručích do plamenů a tak se těch krvežíznivých dotěravců brzy zbavili.

Snad si umíte představit, jak radostně uvítal lovce i jejich kořist černý José. Co se nesnědlo hned, bylo nutno vyudit, neboť v horkých krajinách nelze zásoby masa jinak uchovat, kazí se již druhého dne. Strýc František proto ani nedovolil, aby se zabíjelo více zvěře, než se spotřebovalo.

A přece nazítří sám ukázal Jeníkovi ptáka oděného ve zlatý a rudý háv.

"Tento carpintero se bude hodit k tvému kuruku," řekl mu tiše. "Je to zdejší druh datla, a je překrásně zbarvený. Dobře miř, abys nechybil!"

Jeník střelil a krásný pták se snesl dolů jako hořící raketa. Jeník jásal.

"Teď už mám dárek pro maminku i pro tatínka, musím ještě něco střelit pro Terezku."

"Máš na vybranou," těšil ho strýc. "Uvidíš ještě spoustu krásných papoušků a tukanů s obrovskými zobany."

Ještě téhož dne se Jeník prvně seznámil s podivným zvířetem. Diego ho zavolal, aby se šel honem podívat na lenochoda. Jeník už mnohokrát slyšel o tom podivném zvířeti, nevěřil však, že by si snad zasluhovalo své jméno. Ale skutečně! Leželo tak nehnutě na své větvi jako mrtvé. Diego se smál a strkal do zvířete větví - nadarmo. Ani se nehnulo. Jeník třásl větví, na které viselo - opět nic.

"Snad tam ten lenochod zcepeněl!" řekl Jeník.

"Kdepak!" smál se Diego. "Je živ, ale nechce se hnout! Já mu už pomohu dolů, jen počkej!"

Za chvíli byl Diego sám ze stromu dole; zastrčil si za pás sekeru a opět šplhal na strom.

Jeník pochopil, že Diego chce utnout větev i s lenochodem, proto čekal. Díval se na zvíře a byl zvědav, co bude dál. Lenochod však neprojevoval žádné známky života. Ani rány sekery ho, zdálo se, neprobudily. Teprve potom, když už větev zapraskala a nahnula se dolů, zvíře se přitisklo těsněji a potom - bác! - žuchlo sebou do porostu i s větví a zavrnělo jako ospalé dítě.

Jeník přiběhl blíž a prohlížel si zevrubně zvíře, pokryté tvrdou srstí. Mělo krátkou ostnatou mordu a silné nohy, jejichž prsty byly ozbrojeny dlouhými ostrými drápy. Divné zvíře: nemotorné, nehybné jako zpomalený film.

"Tenhle chlapík je tak líný," začal vykládat Diego, "že sotva jednou vyleze na strom, nesleze dolů dřív, dokud nahoře neožere všechno ovoce a listí. A potom; když je zase hladov, raději se svalí dolů jako pytel. Než by pořádně slezl s větve, pustí se a žuchne sebou na zem.

"A co s ním?" ptal se Jeník.

Diego se jenom smál:

"Nic. Je to ničema. Naši sice jedí jeho maso, ale don František by jím opovrhl. Pojďme!"

Šli. Lenochod už zase spal nebo aspoň předstíral spánek. Ani se, lenoch, chlapcům neporoučel.

XIV.
U VLÍDNÝCH HOSTITELŮ

Dřevaři se na pokraji lesa usadili na pět nebo na šest měsíců, kdežto naši lovci se po čtyřnedělním pobytu zase už chystali k odchodu. Strýci Františkovi nešlo ani tak o množství bylin jako o rozmanitost druhů. Horské orchideje jsou vzácné, a právě ty lze nalézt jen v Kostarice.

Dřevaři, celá to bodrá parta od dřeva, přemlouvali bělochy, aby svůj odchod přece jen odložili. Mezitím totiž nastaly prudké lijáky a v takových trudných dnech je lidská společnost milá a družný rozhovor ještě milejší. Strýc František však pospíchal. Řekl, že snad ještě nějaký den počká, než si opatří dost zásob uzeného masa na cestu, ale potom že hned vyrazí.

Indiáni vystopovali velké stádo pekariů a vedli lovce najisto, takže zastřelili šest kusů. Mimoto se Václavovi podařilo skolit docela neznámé zvíře; velmi se z toho radoval. Bohužel don František ten úlovek odmítl.

"Milý brachu," řekl, "ten tvůj mýval má sice dobrou kůži, to je pravda, ale maso je medvědí - copak necítíš, jak páchne?"

"Opravdu, je to medvídě!" zastavil se nad úlovkem Jeník. "Snad tedy alespoň ty tlapky by nám mohl věnovat, četl jsem kdysi..."

Strýc František se upřímně zasmál:

"I já jsem jako hoch čítal, jakou pochoutkou jsou medvědí tlapy. Jak prý voní jako želví polévka a jak si někteří robinzoni pochutnávali na medvědích šlapkách jako na ústřicích! Jenže, milý Jeníku, všemu se nesmí věřit. Nepochutnal by sis na tom, to není pro český jazyk. Ale uzené maso pekariů ti určitě zachutná, uvidíš."

José měl dost práce, než všechno maso nasolil a potom vyudil.

"Šetři solí!" napomínal ho strýc František. "U Petenského jezera je sůl vzácností, uvidíš, jak ti za ni Karibové snesou vše, co budeš chtít."

Karibové jsou v guatemalském jazyce všichni divocí Indiáni. Jeník už znal mnoho zdejších slov a názvů, jmen a

výrazů, některé si také zapisoval do malého sešitku.

Když konečně karavana všechny přípravy už skončila, bedny byly naloženy, stany strženy a zvířata připravena na cestu, nastalo první loučení. Prostí dřevaři přilnuli za těch několik neděl k bílým přátelům tak opravdově, že cítili při rozchodu upřímný smutek. Vyprovodili je daleko za tábor a ještě potom se dlouho obraceli, mávali a volali:

"Šťastnou cestu a na shledanou!"

"Snad na shledanou!" povzdychl si don František. "Snad se sem jednou v životě ještě podívám..."

Nejtíže se loučil don Panza s Jeníkem: Splnili si dané sliby - Jeník každodenně sedával u toho tlustého mestice, opíral si hlavu o jeho rameno a častokrát vyslechl jeho vzpomínky na mrtvého synka Miguela.

"Rád bych ti dal s sebou něco na památku," řekl Panza při konečném rozloučení. "Jenže nic nemám. Vlastně nic než tuhle mačetu. Tak tu máš, vezmi si ji, snad ti někdy bude dobrá. Denně jsem ji prosíval, aby tě chránila. Nesměj se, myslíš, že zbraň nerozumí lidské řeči? Ba ano, rozumí. S tou mačetou jde s tebou i má pravice!"

Jeník přijal na památku ostrý nůž a hrdě si jej připjal i s ozdobnou pochvou k pasu. Potom Panzovi podal jednu ze svých pistolí a prosil ho, aby také on si vzal něco na památku od bílého chlapce, který bude vždycky dobře vzpomínat na vzdáleného laskavého přítele.

"Budiž, přijmu i pistoli, ale odpusť mi, jednu věc již mám, sám jsem si ji vzal, abys nevěděl. Je to tahle knížka, vidíš? Tu je, vezmi si ji... a odpusť!"

"Ne, ne, done Panzo, jen si ji ponechte. Dovolte, aby vám do ní ještě něco připsal."

A Jeník usedl na zem a napsal tam španělsky:

Milý done Panzo, kdykoli si vzpomenete na svého Miguela, vzpomeňte i na českého hocha Jana Satrapu, který vás měl upřímně rád.

"Neumím číst," řekl don Panza, "ale náš vedoucí umí a přečte mi to každý večer. Buď tedy zdráv a šťasten, můj synu!"

Strýc František už musel na Jeníka volat, protože karavana byla daleko za ohybem lesa. Chlapec se vytrhl z Panzova objetí a pospíchal za svými.

Výprava se pokud možno vyhýbala pralesu, což bylo už poměrně snadné. Nemusela přitom ani měnit směr, neboť prales rostl jen na výběžcích horstva a to směřovalo přímo k severu.

Petenské jezero a jeho široké okolí, které povstalo propadnutím podzemních dutin, jak již bylo řečeno, nemá odtok a je napájeno z podzemních pramenů.

Okolní příroda je báječná, nevylíčitelně bohatá, cestovatele vlastně při každém kroku překvapuje novými a vzácnými plody. Jasné bystřiny a studené prameny, vlažné i teplé tekoucí vody poskytují osvěžení, vůně opojují čich a nepřeberné množství pestrých nádherných obrazů sytí oči.

Ačkoli Guatemala hostí na svém pobřeží mnoho cizinců, Francouzů, Španělů a Angličanů, přece jen obyvatelé Petenského kraje žijí primitivně, evropská civilizace se jich dosud nedotkla, neboť divoké srdce vnitrozemí nemá téměř žádné spojení se vzdáleným pobřežím.

Naši cestující to poznali velmi brzy. Ještě než opustili údolí mezi pohořími, setkali se s domorodci, kteří lovili v údolí. Podivili se těm statným domorodým mužům, silným a pěkně rostlým, kteří se svou pletí ani příliš nelišili od bělochů. Před našimi přáteli nejevili nijaké bázně a na pokyn ochotně přistoupili ke stanu. Mluvili jazykem, kterému indiánští dělníci dobře rozuměli. Přijali pohoštění a potom nabízeli svou čerstvě ulovenou zvěř: zajíce a ptáka velikého jako slepice. Byli oděni téměř poloevropsky, měli košile a spodky, přes plece pak převázané látky v podobě těsných plášťů. Ozbrojeni byli luky a šípy, ale ručnice jim už také nebyly neznámy, chtivě na ně hleděli, ale když byli přistiženi, že si prohlížejí zbraně, sklopili hned oči.

Strýc František jejich zvěř s díky odmítl a poukázal na to, že je karavana hojně zásobena. Při rozchodu každému z nich daroval hrst soli, čímž způsobil Indiánům velkou radost. Tvrdili, že jsou z plemene Lakandonů, což je kmen příbuzný Mayům z Yucatanu a sídlí právě v okolí Petenského jezera.

Naši přátelé se velmi podivili, když druhého dne dorazili do indiánské vesnice, ležící v proláklině. Několik málo obyvatel běželo jim vstříc. Měli malé a něžné postavičky, a byli to lidé plaší a úslužní. Zvali cizince jako o překot do svých otevřených chýší a snášeli jim všemožná občerstvení. Kolem vesnice byla půda velmi pečlivě obdělána a vysoká kukuřice vlála ve větru širokými a dlouhými lupeny, jako by i ona chtěla vítat cizince. Hejna slepic pobíhala mezi chýšemi a v měkké půdě se povalovali líní vepři.

V chýších neměli Indiáni nábytek, ale zato se všude rozpínala visutá lůžka, na kterých odpočívají rodiče; indiánské děti spávají na zemi. Protože chýše byly malé, musela se karavana rozdělit na dvě části. Zde nehrozilo nejmenší nebezpečí - zdejší lidé nevědí nic o nepoctivosti.

Sotva se naši přátelé usadili v největší chýši, přišel hospodář, aby se znovu poklonil hostům a vyslechl jejich rozkazy.

José, černý kuchař, nemusel dnes vařit, neboť hospodyně již pekla kuřata a smažila vejce. V kotli vřela kukuřičná kaše a dva desítiletí a dvanáctiletí naháči pilně přikládali na oheň. Indiánské děti tu vůbec neznaly šaty, ale hospodář nosil krásnou vlněnou košili a měl spodky. Byl dokonce i obut v měkké kusy volské kůže, kterou si pěkně přišněroval k lýtkům. Hospodyně měla nejen košili, ale i čistou sukni, jasně modře pruhovanou. Její dcera, něžná, asi dvacetiletá dívka, oblékla si sukni červenou a do havraních vlasů si zapletla barevné stužky.

Po výborné večeři nastala zábava; jeden po druhém tiše vcházeli okolní hospodáři, až nakonec celé sousedstvo usedlo skromně stranou na zemi a pozorně naslouchalo.

Nejpodivnější bylo, že kdykoli tito starousedlíci na někoho promluvili, vždy ho oslovovali jménem "done José". To strašně rozčilovalo černošského kuchaře naší karavany, který tvrdil, že je to neslýchané, neboť krásné jméno José patří jen jemu. Nepomohlo ani dlouhé vysvětlování strýce Františka, že tito lidé mají ve zvyku říkat každému cizinci don José a každé paní doña Maria.

Černoch José to neuznával a dal se do křiku:

"Nic José! Don Francesco, don Václavo, don Jeníko - jen já don José!"

Indiáni byli zvědavi, co zde běloši hledají, a když se dověděli, že sbírají byliny, hned nabídli svoji pomoc:

"Ano, ano, rostou zde," říkali jeden přes druhého. "Mnoho jich tu najdete. A čím déle zůstanete, tím bude lépe."

Zdejší indiánští obyvatelé by sice mohli žít v poměrném blahobytu, ale katolické duchovní úřady jim ukládají tolik různých dávek a daní, že všichni musí pilně pracovat den ze dne, aby zbylo také něco na ně.

K Petenskému jezeru zbýval již jen den cesty a strýc František zatím podnikal menší výzkumné cesty k jihu; na východ se karavana obrátí až při své cestě k Hondurasu a potom bude jezero na cestě.

Dni zde ubíhaly velmi příjemně. Běloši nalezli v osadě Indiánů tolik ochotných pomocníků a tolik pohodlí, že začínali už lenivět. Bedny se zvolna plnily a strýc František si spokojeně mnul ruce. Také pan Howe v Londýně bude dozajista velmi spokojen.

Jeník na chvíli zapomněl na prales. Probíhal se teď osadou a všude kolem viděl něco zajímavého. Po celé hodiny stál u místního hrnčíře, který vyráběl hliněné nádoby pouhýma rukama. Nemohl se dost vynadivit obratnosti žen, které bystře a zručně pletly visuté rohože z vláken aloe, klobouky ze sítin a ze suchých vláčných kořínků. Kdyby se Jeník nebyl přesvědčil na vlastní oči, nikdy by ani neuvěřil, že krásná tkanina, zvaná rebozos, vychází z útlých rukou dcery hospodyně. Byla to vlastně spíš pavučina než látka. Jen strýc František to dovedl ocenit a nabídl za ni pět liber, ale mladá Indiánka odmítla peníze s milým úsměvem. Než se don František nadál, nabídla mu krásný šátek darem.

"To je dar pro Dona José," řekla prostě.

Mrav vyžadoval, aby se "don José" také odvděčil darem, a strýc František marně přemýšlel, co by mladé jemné Indiánce nabídl. Vyložil tedy všechen svůj majetek před dívkou a prosil ji, aby si vybrala, co se jí líbí. Dívka se rozhodla pro knihu s malovanými obrázky květin. To dítě; které žilo po celý život v jediné nádherné zahradě přírody, v divoké kráse Střední Ameriky, kde živé květiny až omamují svou neskonalou hojností, rozhodlo se pro mrtvé tištěné květy chudé Evropy.

Moudrý strýc František věděl již v Londýně, že se mu na této cestě bude hodit množství různého zboží na výměnu. Zásobil se proto mnoha korály, stuhami, náušnicemi, šňůrkami skleněných kuliček a jiným zde hledaným zbožím. Když přidal hrst toho laciného zboží ke knize, bránila se dívka tomu bohatství až dojemně, podle jejího mínění převýšilo těch pár věcí nejméně desetkrát cenu šátku.

Strýc František pak chvíli o samotě stál nad rozprostřeným vyšívaným dílem mladé Indiánky.

"Tyhle krásné jemně tkané krajkové přehozy nosívají také španělské ženy na hlavě a upevňují si je do vlasů dlouhými vysokými hřebeny." Trochu se zasnil. "Přinesu tu něžnou upomínku někomu do Evropy..."

Jeník koupil pro Terezku panamský klobouk. Doufal, že mu londýnská modistka dá moderní tvar a ozdobí jej pery a květinami. Strýc František schválil jeho koupi s úsměvem.

Čtrnáct dní uplynulo tak chvatně, že to Evropané ani nepozorovali. Když konečně strýc rozkázal, aby se výprava chystala k odchodu, zarmoutili se všichni, hosté i hostitel, který se rozhodně zdráhal přijmout jakékoli peníze, proto musel strýc účtovat s hostitelkou. Vložil jí dary do ruky a příštího dne se karavana hnula z milé pohostinné vesnice.

Jeník s Diegem kráčeli v čele výpravy. Asi patnáct kroků před nimi šla jako přední stráž Lhotka, za ní se pak táhl ještě notný kus cesty houf domácích naháčů. Děti povykovaly a předstihovaly se v běhu a skocích, byl to veselý doprovod.

Teprve v pozdním večeru dorazila unavená karavana k jezeru. Všichni byli tak zemdleni, že naprosto nedbali, jaké okolí je hostí, a zalehli kolem ohně právě tam, kde zastavili mezky. Celé osazenstvo tábora usnulo téměř v tu chvíli, kdy si lehlo. Byl to hluboký spánek unavených, kteří dorazili k cíli. Jen snad fenka Lhotka dřímala na půl oka, neboť když z jezera zaznělo zvonění, zvolna se zdvihla na přední nohy a žalostně zavyla.

Byly to zvuky, které pes slyšel poprvé v svém životě.

Ano, z jezera znělo zvonění a kmitala se tam světla, jejichž odrazy jako dlouhé světelné a svislé přímky sahaly až kamsi do tajemných hlubin vody. Jenže to všechno zůstalo spícím unaveným poutníkům utajeno, neboť je hluboký spánek držel v sladkém objetí...

XV.
V PETENSKÉ PROLÁKLINĚ

"Dva dni si odpočineme," oznamoval strýc František ráno. "Prohlédneme si přitom jezero a okolí, můžeme si přece po takové námaze také dopřát trochu zábavy a poučení."

"Poučení? A zde?" ptal se Václav Veverka zívaje, neboť dosud nesetřásl spánek z očí.

"Ano, poučení," řekl strýc. "Přečetl jsem své poznámky o Petenském jezeře a dověděl jsem se z nich, že v jezeře je množství ostrůvků. Na největším z nich je dokonce městečko, které se jmenuje Flores, a to dnes navštívíme."

"Hurá, městečko v pustině!" volal radostně Jeník. "Už se ani nepamatuji, kdy jsem naposled viděl nějaké náměstí, domy, chrámy, hotely nebo obchody."

Strýc se zamyslil.

"Ovšem, v tom budeš možná zklamán. Pochybuji, že Flores bude oplývat takovým přepychem. Ale konečně, vždyť vesnice Lhotka v Čechách má také jen náves a kolem chalupy."

Jeník se nedal.

"To se ví, ale Lhotka není městečko, je to opravdu jen vesnice."

"Tak vidíš. A zde i ves jako Lhotka má hrdý název město. Konečně, vždyť se ještě dnes přesvědčíme. Nyní jde jen o to, abychom našli něco, co se alespoň trochu podobá přístavišti, a proto musíme putovat po břehu, až je šťastně objevíme. Vzhůru, připravte se k odchodu!"

A přece ani po hodinové chůzi pobřežím nezahlédli nikde lodici či prám, jen veliká hejna ptáků vylétala z travin a rákosí.

Často se museli vzdalovat dosti daleko od vody, neboť bylo třeba obcházet bažiny. Už skorem ztráceli trpělivost, když tu náhle spatřili skupinu stromů u břehu a pod stromy chýši. Teď teprv také zahlédli jakousi tmavou hmotu na vodní pláni, ale byla dosud zahalena v ranní páry vystupující z jezera.

"Konečně přístaviště a ostrov!" vykřila Václav. "Už brzy budeme u cíle!"

A opravdu. V chatrči byl převozník, na vodě ležel široký prám a vedle jeho okrajů visely dlouhé tyče a vesla. Než si to vše prohlédli převozník už vyšel karavaně vstříc.

"Tenhle mužík nás nepřeveze," obával se Jeník, "vždyť není větší než já."

"Nu tak mu pomůžeme," řekl strýc. "Ostatně tamhle už přichází druhý, silnější. Poplavíme se jen my tři, ostatní zůstanou zde. Budou-li potom chtít, mohou se plavit po nás, až se vrátíme." Strýc František se s převozníky snadno domluvil, a když rozkázal, aby břemena byla s mezků sňata a všichni zbylí aby zatím dbali o bezpečnost zvířat i nákladu, vstoupil s Václavem a Jeníkem na prám.

A v tom hop! - a Lhotka byla za nimi. Ačkoli ji nikdo nezval, aby se šla do městečka poučit, bez vybídnutí skočila dlouhým skokem na prám. Ježila ovšem trochu srst na hřbetě, když pak kolem sebe uviděla tolik vody.

Převozníci dobře rozuměli svému řemeslu. Nejprve pracovali velmi obratně dlouhými tyčemi a teprve později použili vesel. Když jim Václav chtěl pomoci, zdvořile ho požádali, aby toho nechal, protože by jim v práci spíš překážel než pomáhal. Václav to uznal a sedl si k okraji prámu.

Ostrov před nimi zvolna rostl z mlhy. Mlha již klesala, a když zcela opadla, naši cestující náhle uviděli skupinu stromů a pod nimi střechy chalup a chýší, vše podobné neuspořádaným boudám.

Strýc František byl jedním z těch prozíravých cestovatelů, kteří se o všem nejdříve poučí z knih, je-li ovšem taková kniha vždy napsána, to je jiná věc. Již předem se pídil po různých příručkách, z kterých by se mohl dovědět o místě, krajině nebo městě, kam zavítají, aby potom jasně věděl, co stojí za zhlédnutí a co má nějakou historii. Často se stalo, že překvapil domorodce - a to nejen v odlehlých tropických krajinách, ale i v Evropě, že o jejich domovině věděl víc než oni sami.

Právě teď vypravoval Jeníkovi a Václavovi, že v Petenském jezeře je veliké množství ostrovů a na nich že jsou ještě zbytky vodních staveb indiánského kmene Mayů.

Když přirazili k břehům ostrova, shledali s trochou zklamání, že městečko Flores je ještě menší, než si představovali. Byla to jen skupina asi tří tuctů chalup, roztroušených mezi tropickými stromy. Hlavní třídu, vlastně takovou širší ušlapanou cestu, tvořila z jedné strany řada chalup a z druhé strany jen palmové stromořadí.

Dřevěná neúhledná budova s věží, sroubená z oblých kmenů, mezi nimiž visel zvon, to byl místní chrám, do kterého vždy ochotní domorodci zvali neočekávané cizince nejdříve.

Strýc František šel za domorodcem, kterého si sám vybral, velmi rád, ale varoval své druhy, aby do chrámu raději nevstupovali, že jim jistě postačí jen pohled otevřenými dveřmi.

Vnitřek chrámu si nijak nezadal s vnějškem. Byl rovněž tak pustý a nevlídný, bez lavic a bez kazatelny, jen v čele stál oltář, vlastně zděný stůl, pokrytý přikrývkami. Nad oltářem visel obraz, malovaný křiklavými barvami. Z dřevěných stěn vynikaly konce kmenů jako ozdobné krakorce, jedině ty byly jaksi úhledněji upraveny, s pěknými řezbami a vrypy. Tyto ozdobné konce kmenů svědčily o tom, že ani tomuto drobnému nárůdku nebyl odepřen dar lásky a nadání k umění.

"Proč jsme vlastně nevstoupili do chrámu?" zeptal se potom Jeník. To už kráčeli zase dál za domorodcem, který jim slíbil ukázat dávné zbytky vodních staveb.

"Jen z obavy o tebe, můj maličký," řekl strýc s úsměvem. "Znáš přece naše evropské pořekadlo o chudých kostelních myších. Nuže u chrámech indiánských se zas říká, že jsou domovem obrovského množství velikánských blech - a já tomu věřím. Nač se tedy máme děsit?"

Černé dubové kmeny, zasuté prstí a zarostlé křovinami - to bylo vše, co zbylo z dávných vodních staveb Mayů. Lovci stáli nad tou památkou v tichém zamyšlení.

Don František se přesvědčil, že tu kdysi stály budovy na čtvercových základech a že město bylo ohrazeno palisádami, kmeny do země zaraženými, a že hradba byla zesílena naházenou hlínou a hlubokým příkopem, který bylo možno - jako u evropských tvrzí - v čas nebezpečí napustit vodou.

Bylo zřejmé, že tu kdysi bydlívali důvtipní lidé, kteří své sídlo dovedli chránit před nepokojnými a ziskuchtivými sousedy. Domorodec o tom všem nevěděl nic. Chlubil se sice, že je přímým potomkem Mayů, bohatých a slavných Indiánů, ale jeho bavlněná košile a chatrné spodky dokazovaly, že mu z celého dědictví po bohatých předcích zbylo jen velmi málo, a také z jeho řeči bylo vidět, že i jeho vědomosti jsou chatrné, o slavné minulosti svého národa pranic nevěděl.

Jeník se otočil stranou a byl pojednou mile překvapen, spatřil jakési povědomé stromy.

"To jsou přece jabloně!" vzkřikl nadšeně. "Václave, podívej se, jabloně!"

"Ovšem," potvrzoval strýc. "A kdybychom se teď místo k východu obrátili k jihu, našli bychom v Guatemale i obilí a - brambory! Brambory, po kterých se ti tak stýská! Daří se jim tu ovšem jen ve vysokých polohách. Zdejší obyvatelé raději pěstují kávovník, cukrovou třtinu, banány a tabák, protože tyhle plodiny jdou velmi na odbyt, právě tak jako kaučuk, všechny druhy barevného dřeva a vanilka."

"Tedy i zde jsou lidé chtiví peněz," ptal se udiveně Václav.

"Jako všude na světě, milý hochu. Viděl jsem bídu i sobectví, lakomství i chtivost - a to jak na vysokých horách, tak i v hlubokých údolích. Na krajině ani zemi nesejde, lidé jsou všude stejní. Byl jsem svědkem zápasu o majetek v městech i v pustinách, zažil jsem násilí a úskok ve všech končinách země i na moři. Takový je už dnešní svět.

V městečku nebyly hostince ani hotely, neboť do Floresu nikdy nepřicházeli cizinci, aby tu bydleli, ale vždy jen na kratičkou návštěvu.

Houf domorodců doprovázel bělochy až k prámu, a když potom strýc František nasypal průvodci do dlaně hrstku drobných peněz, všechno ostatní osazenstvo se hrnulo kolem toho šlastného muže a vykřikovali chválu o štědrosti "dona Josého".

Jeník se zamyšleně díval na vzdalující se ostrov. Dosud mu tkvěla na mysli strýcova slova o nekonečné a všude stejné lidské bídě a chtivosti, kterou různí zahraniční obchodníci roznesou jako nakažlivou nemoc všude po světě, i tam, kde předtím nebyla a ani nemusela být.

XVI.
JENÍK OPLÁCÍ SLUŽBU

Strýc František pospíchal k východu. Čas letěl a bylo třeba urazit ještě notný kus cesty.

Bedny byly již téměř plné, proto nakoupil od zdejších obyvatel několik košů, shledal, že koše jsou mnohem vhodnější než bedny, neboť je lze snadněji zavěsit na hřbety zvířat. Přitom ovšem neopomněl pátrat po rostlinných zvláštnostech a Indiáni mu z okolí přinesli několik vzácných druhů.

Petenskou proláklinou teď cestovali mnohem pohodlněji a rychleji než pralesem. Zde je již neděsily liduprázdné pouště, téměř denně se setkávali s domorodci, kteří spěchali k městečku Floresu. Místní obyvatelstvo je nadmíru nábožné, úzkostlivě zachovává všechny církevní předpisy a častou návštěvu chrámu považuje za svou nejpřednější povinnost.

Naši přátelé se snažili získat si jejich důvěru. Prokazovali poutníkům rozličné úsluhy a zvali je k jídlu. Plaší domorodci ovšem jen zdvořile děkovali a nikdy se neodvažovali zasednout ve společnosti Evropanů. Kdykoli však běloši uviděli malá kukuřičná políčka a navštívili obyvatele některé chaty při cestě, vždycky byli přijati velmi vlídně a pohostinně.

Hnědé děti šplhaly po stromech jako roztomilé opičky, jen aby mohly cizincům snést nejpěknější ovoce. Když pak byly obdarovány, neznala jejich dětská radost mezí.

Všichni tři běloši i jejich černošský kuchař byli vším obyvatelstvem nazýváni "páni José" a domorodci si je nemohli dost vynachválit. Strýc František však nutil karavanu k stále rychlejšímu pochodu. Vyptával se domácích lidí na Old River - Starou řeku, podél jejíhož toku chtěl dospět do Boon Townu, malého městečka v Britském Hondurasu, a odtamtud do přístavu v Belize.

Dověděl se, že než dospěje k pramenům řeky, bude muset znovu cestovat podél horské rozsochy, vybíhající ze skupiny Coxcombu.

"V horách sice žije indiánský kmen obrů," poučoval jeden z hostitelů strýce Františka, "ale jinak je cesta bezpečná."

Tomu se musel i Jeník srdečně zasmát. Při slově obr ukázal totiž domorodec na strýce Františka, a tak všichni hned pochopili, že tento mužíček, o nic větší než Jeník, má každého vzrostlého muže za obra.

Ještě celé dva dny cestovala karavana savanou, nejkrásnější loukou na světě, kde bují a kvete na tisíce různých bylin, země tu netrpí suchem, jen v období mezi únorem a dubnem zde neprší. Proč vlastně strýc František tak podezřele pospíchal a proč občas donutil své druhy, aby užívali malé dávky chininu? Inu pro nic jiného než proto, že mu bylo známo, co všechna ta okolní nádhera skrývá.

Bohatá květnice tropů zvolna a jistě vydechovala denně svůj zhoubný jed, jemuž občas podléhali i domorodci.

Proto vůdce výpravy pozdravil jednoho dne tak radostně horstvo, jehož svahy byly porostlé pralesem.

Když Indiáni postavili na noc stany, ani si lovci ještě neuvědomovali, že již prvně přespávají na území anglické královny Viktorie - v Britském Hondurasu.

Hned ráno však strýc František dal naléhavé povely, aby se karavana opět rychle připravila k pochodu.

"Proč stále tak pospícháme?" zeptal se Václav. "Cožpak už vůbec nebudeme sbírat rostliny?"

"Najdeme-li cestou náhodně nějaký vzácný druh, tedy ano, ale jak sám vidíš, bedny a koše jsou už plné, nemůžeme zvířata přetěžovat. Ostatně rád bych se už zbavil zboží, a dokud to vše neuvidím na palubě lodi, nebudu mít klid. Jen proto volím nejkratší cestu. Brzy dorazíme k řece, která nás už bezpečně povede k cíli."

Jeník byl velmi spokojen a Lhotka také. Proč? Inu proto, že když skutečně dorazili k řece, denně byl pořádán lov. Karavana se podél řeky dostávala vpřed mnohem pohodlněji a snadněji než pralesem po úbočích hor a zvěře bylo všude dost.

Někdy ulovili jelena, jindy překvapili tapíra nebo vyplašili stádo agutiů, podobajících se našim zajícům. Aguti má ne nadarmo přívlastek stříbrný, je totiž porostlý krásnou hustou šedou srstí, žije v dutých stromech nebo dírách a na pastvu vychází až s večerem. Jeho maso ovšem pojídají jenom domorodci.

Jindy zase při lovu zahlédli potměšilého stepního kojota. Jeník věděl už z knížek, které četl doma, že kojot je zbabělá a loupeživá šelma psovitá, která je často směšným hrdinou indiánských bajek.

Byla tu také spousta veverek, které na stromě při řece závodily s papoušky, houpajícími se na větvích a liánách. Tukani posedávali mlčky jako mudrci, kdežto šplhavý a krásný kuruku se kmital po kmenech jako ohnivá koule.

A což teprve ten bujný pestrý život na výslunných místech! Co tu poletovalo nádherných motýlů a brouků! Včely bzučely svou známou píseň jako na evropských loukách, ale poletovaly tu také dravé vosy jako vystřelené koule. Skvostné vážky se pohupovaly na pružných stvolech květin, jež se zrcadlily na vodní hladině.

"Je to tady jako v ráji," povzdychl si Jeník. "Jen kdyby tu nebyla taková spousta ohavných žab, ještěrek a hadů!"

"Nu, nebýt jich, bylo by zas více otravného hmyzu," řekl strýc.

"Copak žáby a ještěrky!" smál se Václav. "Horší jsou, myslím, pumy a jaguáři. A jestli nejsou horší, vlídnější rozhodně nebudou."

Jeník šel s Václavem kolem řeky a vypravoval mu přitlumeným hlasem:

"Máš pravdu, Václave, jedno je za osmnáct a druhé bez dvou za dvacet. Ale přece jen ty šelmy jsou trochu zdvořilejší, alespoň se člověku zdaleka vyhnou, kdežto tahle nahá havěť pořád jen leží někde v záloze a na číhané a člověk nikdy neví, kdy ho napadne. Včera jsem například mačetou přesekl takového ničemu, darmo povídat. Vrhl se na mne zvnitřku vyhnilého kmene. Diego povídal, že to byla kufie a že je moc jedovatá, tak raději strýci nic neříkej, darmo by se o mne bál a nepustil mě už nikdy s Diegem do lesa."

Václav skutečně nic neřekl, ale večer toho litoval. Diego vyslídil v jedné z tichých zátočin řeky osadu bobrů a vedl tam Jeníka, aby se na důvtipné vodní stavitele šel podívat. Šli ovšem velmi opatrně, neboť bobři jsou velice plaší.

Plazili se trávou a rákosím až k řece. Diego lezl napřed a opatrně před sebou rozhrnoval trávu. Náhle strašlivě vykřikl a zoufale se zazmítal, jako kdyby snad nemohl vytrhnout ruku z pasti.

Jeník vyskočil jako pružné péro a zděsil se. Vedle zmítajícího se Diega vzpínal se na krátkých skvrnitých nohách veliký ještěr a v zubaté tlamě už pevně svíral Diegovu ruku.

Jeník své leknutí a strach okamžitě přemohl, přiskočil a ťal mačetou kajmana přímo do hlavy. Ohyzdný netvor však přítelovu ruku nepouštěl a zuřivě bil kolem sebe ocasem. Jeník tedy sekal ostrou čepelí tak dlouho a tak zuřivě do stejného místa na ještěrově hlavě, až kajmana ubil.

Pravá Diegova ruka byla zle pochroumána a jen statečný Indián snesl tu hroznou bolest bez křiku. Oba bledí a ustrašení chlapci zapomněli na bobry a běželi honem k vodě. Diego si do ní ponořil rozmačkanou a krví potřísněnou ruku.

Přes všechen Diegův odpor obvázal mu Jeník ruku kapesníkem, a pak oba pospíchali za svou karavanou.

Strýc František si dal všechno vyprávět a pak se doopravdy velmi rozhněval. Poranění ruky bylo vážné, i když Indiáni svorně ujišťovali, že se rány způsobené kajmanem zas brzy vyhojí.

Indiánští dělníci se rozběhli hned kolem pro léčivé byliny, ale strýc se jejich ujištěním nechtěl spokojit. Šlo mu o to, aby se přesvědčil, nejsou-li v Diegově malé ruce rozdrceny některé kůstky. Po důkladném vymytí prohmatal tedy chlapcovu paži sám, přitom se v duchu musel obdivovat chlapci, který ani sebemenším zasyknutím neprojevil bolest.

Jeník, když to pozoroval, sám se zachvěl, muselo to přece strašlivě bolet!

Strýc František sice neodmítal hojivou bylinnou šťávu, kterou mu Indiáni přinesli, vyrobil však z tenkého prkénka dvě destičky, vložil do nich Diegovu malou snědou ruku a pevně to pak převázal.

"A teď spolkneš tento prášek, abychom předešli horečku," poroučel strýc vážně, podávaje Diegovi dávku chininu.

Diego však prášek nechtěl. Bolest snášel hrdinsky, ale prášku se bál. Teprve Jeník, když sám snědl jednu dávku chininu, přesvědčil malého Indiána, aby svou dávku spolkl.

Chudák Diego, jak byl vystrašený! Ještě za dlouhou chvíli, když spolu chlapci seděli u ohně, šeptal velmi zkroušeně a nešťastně do Jeníkova ucha:

"Až umřu, zakopej mě velmi hluboko, aby mě žádná dravá zvěř nevyhrabala."

"Proč bys umíral?" podivil se Jeník. "Ruka se ti přeci brzy zahojí."

"Což ruka, ta ano, ale ten hořký jed..." namítal smutně Diego. Jeník se upřímně zasmál:

"Ty myslíš, že bych dopustil, aby tě snad strýc otrávil! Copak tě mám tak málo rád?"

A hle, tam pod staletými stromy pralesa na břehu řeky, kam snad dosud nikdy nezabloudila bělochovo noha, drželi se v upřímném objetí indiánský hoch a bílý chlapec.

Uzavřeli přátelství na život a na smrt.

Jeník toho dne usínal s pocitem, že svému malému indiánskému příteli přece jen dnes trochu splatil starý dluh. Vzal si nemocného Diega již k sobě do stanu a během noci mnohokrát se zatajeným dechem naslouchal, má-li jeho přítel pravidelný dech a nezmocňuje-li se ho snad horečka. Teprve později k ránu usnul sám, umořen únavou.

XVII.
ŠŤASTNÉ SETKÁNÍ

Čím dál postupovala karavana kolem řeky, tím byl pochod obtížnější. Četné potoky, vlévající se do řeky, nutily výpravu, aby je buď hned u ústí přebrodila, nebo aby si daleko zacházela, než našla brod. Tím více se všichni radovali, když po týdnu dorazili opět k civilizaci, totiž k velké mýtině, vysekané sekerami lidí.

Nejvíce dřevařů je právě v Britském Hondurasu. Z jeho přístavů se vyváží všecko to modré, mahagonové a cedrové dřevo, které přichází na evropský trh.

Naši cestovatelé přišli k přístavišti, kde asi dvacet mužů svazovalo vory a asi padesát statných domorodých horalů, lidí světlé pleti a svalnatých paží, dováželo k řece sta a sta kmenů.

Dozorce, Angličan, radostně uvítal naši výpravu. Kdepak by se byl nadál, že se zde v pralese setká s bělochy mluvícími anglicky. Když se dověděl, že sbírají orchideje pro londýnského obchodníka, sám hned krajanům nabídl radu a pomoc.

"Odtud dolů je už řeka pro vory splavná," řekl. "Chcete-li pohodlně a bez velké námahy cestovat dále, užijte voru! Vor ovšem pluje dosti zvolna, ale pochybuji, že cestujete rychleji po zemi, musíte-li si často zacházet."

Strýc František přijal jeho nabídku velice rád, jenom si dovolil připomenout, že by mu stačil docela krátký vor, který by se dal i řídit snadněji a snad by také rychleji plul.

"Velmi dobře," souhlasil s tím Angličan. "Dám pro vás zhotovit vor z lehkých kmenů a jeho okraje trochu výšíme, aby to byla spíše bárka, která vás ponese řekou pěkně rychle a bezpečně."

Ochotný anglický dozorce dostál slibu. Nejenže dal zřídit vor, ohrazený stěnami z kmenů, ale poslal jednoho ze svých lidí, aby naši výpravu doprovodil až do Boon Townu, odkud pak je možno už plout dále lodí. Z Boon Townu trvá cesta

do hlavního města Britského Hondurasu Belize pouhý den.

Jeník se radoval a těšil se na další cestu. Bude to opět něco nového. Pojedou na voru středem velké tropické řeky! Budou mít svůj vlastní vor a svého lodivoda.

Společná večeře u ohňů dřevařské chaty byla velmi veselá. Rozmlouvali, smáli se a byli tak upřímně veselí, jako bývají všichni prostí lidé. Když pak umlkla jejich hudba, pokud se ovšem pronikavé vřeštění na nejjednodušší nástroje dalo nazvat hudbou, a lidé ulehli, aby si po všedním dni odpočinuli, sesedli se běloši blíže k sobě a vzpomínali u dohořívajícího ohně na vzdálený domov.

Angličan byl mladý muž, kteřý si před lety nepomyslil, že se někdy stane dřevorubcem v Hondurasu. Neměl vůbec kdy přemýšlet o své budoucnosti; v Anglii žil jako lehkomyslný mladý člověk, který v Londýně nacházel tisíce zábav. Náhlý obchodní úpadek a otcova smrt však zavinily, že se mladý švihák, který nic nedělal a jen utrácel otcovy peníze, octl jednoho dne na holičkách. Neměl už žádné jmění, naopak, měl pár set liber dluhů. Bylo třeba začít život znovu a od píky. S malým zavazadlem a trochou peněz vyjel do světa, aby si hledal štěstí.

Nejel ovšem jen tak nazdařbůh, ale s doporučujícími listy přímo do Belize a přijal úřad dozorce nad dřevorubci, kteří tu kácejí vzácné stromy. Dosud se mu daří dobře, jak se jen člověku ve vyhnanství může dařit. Za hlučný Londýn vyměnil - prales.

Díval se do ohně a vyprávěl...

Vypočetl si, že bude-li takto pracovat deset let, může se potom vrátit do Londýna; vždyť zde neutratí ani penny, ani ten nejmenší peníz! Služné si ukládá do banky a těší se na návrat domů.

Naši přátelé se také nenechali pobízet a rozpovídali se zas o své minulosti. Milý Angličan se nakonec nemohl ani dost vynadivit, že se z těch tří krajanů, tak dobře mluvících anglicky, vyklubali tři Češi.

"Ještě číši na rozloučenou a snad někdy na shledanou v Anglii, kdož ví!" řekl hostitel. "A pomalu půjdeme spát."

Všichni souhlasili. Dlouho však ještě nad stanem vál šepot lidských hlasů a Lhotka často zdvíhala uši na důkaz, že jen dřímá a dává pozor.

XVIII.

NA PRÁMU

Ještě před východem slunce byl nástup k další cestě.

S jitrem prales zmlkl a svěží vánek rozkolébal koruny stromů. Hladina řeky se rozčeřila lehkými poryvy větru. Den začínal.

Lidé dona Františka již nakládali bedny a koše na vor a čekali jen na rozkaz, aby tam také zavedli zvířata. František však poručil, aby oslíky a mezky zatím neodvazovali. Praktický Angličan dona Františka přemluvil, aby mu tahouny prodal.

"Peníze vám nedám, bude vám stačit poukázka na náš závod v Belize," řekl mu. "Teď už stejně nebudete zvířata potřebovat, a chcete-li cestovat dále z Belize do Hondurasu nebo do Kostariky, nepovezete přece mezky s sebou, když si můžete velmi snadno koupit jiné až na místě."

Strýc František uznal, že mu dozorce dobře radí. Výhodně mu prodal všechna zvířata, která už nyní nepotřeboval a která se tu budou dobře hodit ke svážení a ke smýkání kmenů.

Vor byl zatím již připraven k odplutí a zásoba potravin naložena. Naši přátelé se s mladým Angličanem srdečně rozloučili a vstoupili na své nové plavidlo. Vor měl vskutku dobré rozměry; byl dvanáct metrů dlouhý a čtyři metry široký, vepředu i vzadu opatřen kormidlem. Byla to tedy pramice snadno zvládnutelná, ne velká, ne malá, právě tak pro výpravu dona Františka a jeho vzácný náklad.

Indiánští dělníci se hbitě ohánělí tenkými dlouhými bidly, a když Angličan za nimi vykřikl poslední radu, aby se varovali kajmanů, vor odrazil od břehu a pozvolna se pustil po proudu. Indiáni, opírajíce se o dno, poháněli vor dosti rychle, takže plul jako dobrý člun.

Na voru stál okrouhlý stan a kolem dokola byla z beden zřízena hradba, aby dotěrní kajmani nemohli vniknout na prám svými ohyzdnými tlapami a předkem těla. Mimoto strýc František poručil, aby nad bezpečností voru neustále bděla stráž, hlídka mužů, kteří by se čas od času střídali.

Diego měl pravici v destičkách a nemohl hlídat s puškou v ruce jako ostatní - velmi ho to mrzelo. Zato černoch José byl velmi spokojen, neboť již den předtím při stavbě voru myslel na svou kuchyni a jeho třínožka a kotlík se daly snadno umístit nad ohniště, postavené z kamenů.

Cestovalo se jim opravdu pohodlně. Břehy kolem voru běžely zpátky a krajina se střídala. Strýc František ani nevycházel ze stanu, stále teď něco zapisoval do svých deníků. Zato Václav a Jeník seděli na bedně, houpali na kolenou pušky a dívali se na to velkolepé divadlo, jehož kulisy se neustále měnily.

Lhotka sice taká seděla, ale její oči a uši jen hrály. Co všechno vidí takový pes, kterému nic neujde! Co všechno větří a co chytá do uší! Občas fenka až zakvílela žalostí, že se nemůže vrhnout do vody, aby vyplašila hejno káčat nebo zahnala pijícího kojota. Jednou už málem přeskočila hradbu beden, když dostala neodolatelnou chuť dát se do zápasu s tapírem, skrývajícím se na břehu.

Byl to pěkný kousek, tento středoamerický tapír, který Lhotku tak rozčílil. Byl to jeden z těch bezhřívých tvorů, kteří nám Evropanům připomínají vepře s vysunutým rypákem. Měl lysé černohnědé tělo, ale při psím štěkotu se tak vylekal, že prchl někam do trav savany, takže ho naši přátelé z voru už nemohli pozorovat.

"Strýc říkal, že jsou tapíři velmi plaší a jejich maso že je chutné," řekl Jeník tak trochu hlasem strýčka Františka.

Václav to pochopil a usmál se:

"Ano, rozumím ti. Někdy člověka až zlobí, že musí být stále někým poučován. Ovšem, strýc František toho opravdu mnoho ví. Mnoho prožil a mnoho také četl. Má-li člověk tak bohatý život jako on, nežil nadarmo. Já jsem mnohem starší než ty a jsem vděčen za každou zkušenost a radu."

Jeník se až zarděl. Samozřejmě že to nemyslel nijak tak, jako by chtěl strýcovo poučování zlehčovat, ale vskutku si přiznával, že je radostnější úlohou poučovat, než být stále poučován. Přesto byl strýci nesmírně vděčen za každou větu, kterou se zas něco nového dovídal.

Dívali se ještě na Lhotku, která pozorovala břeh a běžící vodu. Jen jednou si skočila do řeky a potom musela být za trest dvě hodiny uvázána. Strýc František jí dokonce ukázal hůl a ona už pochopila, že do vody nesmí. Seděla teď na okraji voru blíže kormidla a všechny žilky se v ní jenom chvěly.

Náhle zahoukly dvě rány skoro současně a strýc František vyskočil ze stanu právě v okamžiku, kdy se na Jeníkův povel vrhla Lhotka znovu do vody, aby přinesla dvě zastřelené kachny. Naši myslivci neodolali, spatřili celé hejno a vystřelili do něho tak nazdařbůh.

"Nerozumní, hloupí, strašně hloupí jste!" vykřikl strýc opravdu zlostně. "Oba jste jako pětiletí kluci! Copak vás už Lhotka tolik omrzela, že ji ženete kajmanům přímo do tlamy? Honem s vorem za ní! Bijte bidly do vody, ať ty netvory zaplašíte!"

Sám vytrhl revolver a asi třikrát střelil do rákosí.

Lhotka už doplavala ke kachnám, chňapla po dvou raněných a radostně se vracela zas k prámu. Sám strýc jí pomohl na vor, a když chtěla znovu do vody, už ji nepustil.

"Opět tě uvážu, nemohu tě svěřit těm nerozumným dětem," řekl pak už mírněji. "Co kajmani umějí na suchu, to už jste viděli na Diegovi. Ale ve vodě je kajman jako jaguár v lese. Překousl by tě vpůli a potom by pro Lhotku chlapečkové plakali," domlouval psovi, když ho uvazoval.

"Ale ty zastřelené kachny tam snad nenecháme?" namítl Václav. "Úlovku by bylo škoda."

Prám se již otočil v zátoce a obratní Indiáni přitáhli tyčemi zastřelené kachny tak blízko, že je snadno vytáhli rukou.

Tak Lhotka ztratila svobodu, a tentokrát nadlouho. Všecka zarmoucena položila si hlavu na tlapy a patrně se zamyslila nad tou lidskou nevděčností.

V noci lovci zažehli na prámu veliký oheň a pluli ještě dvě hodiny, dokud jim svítil na cestu srpek měsíce, potom zakotvili při travnatém břehu.

"Oheň musíme udržovat po celou noc," nařizoval strýc František. "A hlídky budeme držet vždy dva a dva. Tenhle nocleh na vodě se mi vůbec nechce líbit."

Nelíbil se nikomu. Tisíce útočících komárů pištělo ve tmě, řev obyvatelů nedalekého pralesa se mísil s hukotem vody, podezřelé stíny se stále vynořovaly nad hladinou a zase mizely - a to vše zaháněl lidem spánek a budilo dojem dosud nepoznané hrůzy. Měli před sebou vskutku nepříjemnou noc.

Nakonec se všichni shodli na tom, že příští noc stráví opět na pevnině, daleko od řeky.

V noci se na prámu střílelo jako o slavnosti; naši hrdinové stříleli na každý podezřelý stín. Jen Indiáni zůstali neteční jako obvykle a pilně přikládali na oheň. Diego, maje hlavu zahalenou šatem, hryzal si tajně rty, aby nekřičel; rány se mu již hojily, ale tak svědělly, že v chlapcově nitru rostla jen jediná touha - moci všechny ty obvazy strhnout a ponořit si ruku do chladivé vody! K třetí hodině s půlnoci nemohl již nikdo na voru snést pekelnou trýzeň komárů a strach z plížících se kajmanů, proto strýc poručil, aby tedy odrazili od břehu a pluli, kam je vlny ponesou. Všem se ulehčilo, když se konečně prám pohnula nesen proudem tiše opouštěl prokletou zátočinu.

Jeník s Václavem byli tak unaveni, že usnuli na holých kmenech prámu jako na prachových poduškách.

Jen strýc František a Indián, který řídil kormidlo, bděli. Ostatní by snad nebyli procitli ani v čelistech kajmanů.

Slunce již stálo vysoko na nebi, když se výprava probouzela. Krajina kolem řeky se zatím změnila. Hory s pralesem ustoupily do pozadí a kolem dokola se teď prostírala rozlehlá savana. Hejna vodních a bahenních ptáků poletovala nad lučinami a jejich křik naplňoval vzduch, nasycený silnou kořennou vůní. Cestující zřetelně viděli stezky vyšlapané k vodě. Lidé jsou nablízku! Asi po dvou hodinách pluli již kolem vsi, rozložené u řeky, a po dlouhém čase zas prvně spatřili mlýn. Přímo se rozjásali a rozezpívali - unikli strašlivé pustině a opět se vraceli do obydlených končin!

Avšak teprve po dalších dvou třech hodinách se objevila nová ves a noví lidé. Tentokrát to byli Indiáni a míšenci. Přibíhali k řece, aby se podívali na podivné plavidlo a zamávali na pozdrav.

Na španělskou otázku odpovídali špatnou, ale přece jen srozumitelnou angličtinou:

"Do Townu je ještě den cesty!"

"Tedy ještě jedna strašná noc," posteskl si Jeník.

"Zde již nebude tak zlá," chlácholil ho Václav. "Dorazíme-li ještě před večerem do vsi, přenocujeme v nějaké chýši."

Běda, vesnice nebyla nikde na obzoru, a když se stmívalo, strýc stále ještě nedával rozkaz, aby prám přistál u nízkého břehu. "Copak dnes vůbec nezakotvíme?" divil se Václav.

"Ne, nezakotvíme," odpověděl strýc František. "Měsíc dnes bude svítit o hodinu déle, proto bude lepší, když poplujeme dále."

Kolem deváté hodiny večer zapadl měsíc, ale v dálce na východě se již míhalo jakési světélko. Za hodinu viděli naši plavci světlo jasně; hořelo na strážní lodi pod kolovou hradbou městečka Boon Townu.

V jedenáct hodin odpočívali již naši přátelé s Indiány pod střechou jakéhosi domu a anglický městský dozorce je ujišťoval, že jejich zboží je bezpečně uloženo.

To, co následovalo, byla již proti minulosti jen příjemná pohádka.

Plavba z Boon Townu do Belize na palubě parníčku - to byl rozkošný výlet po všech těch strastech, které v minulých dnech zakusili. Opírali se o zábradlí a hleděli k západu, přesněji řečeno k jihozápadu, kde za sebou nechali zasmušilý Coxomb i s jeho holými temeny.

Potom přenesli své rozzářené pohledy na bližší okolí. Bylo to neskonalé osvěžení pro oči, které se tak dlouho musely spokojovat jen pohledem na houští pralesa. Rýžová pole se střídala se třtinovými plantážemi a nekonečnými poli kávovníků. Skupiny chatrčí, malebně rozhozené v krajině, vyvolávaly vzpomínky na vzdálenon domovinu a tiché české

dědiny.

Na palubě nebyla příliš četná společnost; několik úředníků obchodníků, anglických poddůstojníků a ani jediná žena. Indiáni se seskupili v podpalubí, kde i přes přísný zákaz bylo možno potají koupit jed všech jedů, jed pro Indiány nejzhoubnější - lihové nápoje.

Již o jedenácté hodině vjížděl parníček, pronikavě pískaje, do přístavu v Belize. Byli v hlavním městě Britského Hondurasu. Město se sedmi tisíci obyvateli ochotně přijalo své nové hosty, kteří však v této malé středoamerické metropoli ani nevzbudili mnoho pozornosti.

XIX.

V BELIZE

Strýc František se nejprve postaral o pohodlné obydlí pro všechny příslušníky výpravy a hned potom se snažil o to, aby pro své drahocené zboží nalezl loď plující do Anglie.

O tom všem mu mohli podat nejlepší zprávy úředníci banky, s kterou byl pan Howe v obchodním spojení.

Don Fernando Alvares dostál slovu a poslal Františkův dopis bance, takže bankovní úředníci již předem věděli, že se jednoho dne objeví pan František Doležal, zástupce firmy J. C. Howe z Londýna, aby zde požádal o instrukce a vyzvedl si peníze, které mu pan Howe poukázal. Proto byl don František Doležal velmi vlídně uvítán a vedoucí závodu ho pozval do své kanceláře. Když don František vcházel, povšiml si vkusně oblečeného muže, který seděl v přední kanceláři a nejspíše také čekal na vyřízení svých věcí. Don František byl už v kanceláři vedoucího banky a ještě stále musel myslet na toho muže v přední kanceláři. Přemýšlel, čím ho ten cizinec tak upoutal, že mu nyní nejde z mysli. Byl to patrně jeho ostrý pohled, kterým se v jednom okamžiku svezl jako blesk po tváři Doležalově a hned nato se opět upřel k zemi. Don František si zároveň uvědomil, že na skloněné cizincově hlavě uviděl již prokvetlé vlasy.

Na další a podrobnější pozorování nebylo kdy. A proč také? Copak takové náhodné setkání v městě, nemůže být třeba na každém kroku zcela obyčejnou věcí?

Don František seděl již chvíli v pohodlné lenošce a odpovídal na zdvořilosti pana Blacka stejně zdvořile. Podivný dojem ze setkání s cizincem mu zvolna vyprchával z mysli.

Dověděl se, že loď, která pluje do Méridy, je již ohlášena z Livingstonu. Přibere náklad v Belize a přeloží jej v Meridě na velký transatlantický parník, poněvadž Belize nemá přímé lodní spojení s Evropou.

Pan Black byl velmi příjemný a milý člověk. Ujistil dona Františka, že může zcela bez obav svěřit své bedny pobřežní lodi, neboť kapitáni, vesměs míšenci, jsou spolehliví lidé a výborní námořníci.

"Obou těch vlastností je tu velmi zapotřebí," podotkl pan Black, "neboť velmi četné ostrůvky kolem celého pobřeží vyžadují stálé bdělosti. Právě tak jsou nebezpeční různí zdejší dobrodruzi, kteří se potulují kolem přístavů a rádi se zmocňují cizího majetku."

Pan Black se pana Doležala vyptával, vrátí-li se s nákladem už do Evropy. Když uslyšel, že se tu výprava jen zbavuje přítěže, aby se mohla vydat na další pouť, a že míří na jih do Hondurasu, ba až do Kostariky, nabízel mu hned přátelské služby. Řekl, že mu může vystavit doporučující listy ke všem svým známým a obchodním přátelům v Guatemale, v Hondurasu a v Kostarice.

Don František byl vděčen za všechny ty rady i přátelskou pomoc. Pan Black byl skutečně člověk, který měl mnoho obchodních přátel a znal dopodrobna celé daleké okolí. Když například slyšel, že by pan Doležal rád pronikl do kostarických hor, radil mu, že pro tento podnik je nejlepším východištěm Limón, odkud je možno celkem pohodlně dojet dráhou do horského města Carilla.

"Peníze, které pro vás pan Howe poukázal...," pravil potom pan Black vstávaje.

"...si s vaším dovolením ponechám u vás," dořekl don František. "Nyní potřebuji jen menší částku. Před odjezdem bych si vyžádal opět další část, a poukážete-li mi zbytek na obchodní dům v Limónu, budu vám velmi povděčen. O tom si však ještě promluvíme. Obávám se, že se mé prázdniny zde prodlouží víc, než si přeji."

"Nedivím se, že byste odtud rád brzy odjel. Belize vám nemůže poskytnout mnoho zábav. Nás bělochů tu žije asi čtyři sta, ale Angličané, Němci, Francouzi, Španělé a Severoameričané tu tvoří právě tolik samostatných skupin a stran, kolik je národností. Vše je tu jaksi společensky ohraničeno a rozeštváno, každému tady jde hlavně o to, aby získal co největší jmění v době co nejkratší - a potom pryč odtud! Dobře se bavit, to jde jen v Evropě."

To vše pan Black vypravoval donu Františkovi už v přední kanceláři, kde onen chlapík s ostrým pohledem cosi podpisoval u jednoho z okének.

Strýc František zvolna odcházel k nábřeží, kde jsou kanceláře dřevařských firem a dopravních společností. Doporučující list od pana Blacka mu ušetřil mnoho práce a starostí. Všude mu vycházeli s úsměvem vstříc a dostal ujištění, že jeho zboží bude pozorně naloženo a správně dodáno až do Londýna.

Strýc František zaplatil dovozné i pojistné a vracel se pak spokojeně k hotelu, kde se ubytoval i se svými přáteli.

Na dvoře hotelu zastihl jen svoje Indiány, odpočívající ve stínu. Václav, Jeník a Diego prý odešli do města, aby si je trochu prohlédli.

Když se naše mladá trojice vrátila po dvouhodinové procházce zpět do hotelu, nikdo z nich nebyl nadšen ani městem, ani jeho okolím. Kolem města se široko daleko rozkládají jen bažinatá luka, tu a tam proložená písčitými valy a prostoupená skupinami stromů. Celé Belize má jen jedno náměstí a čtyři ulice, které jsou jakžtakž pravidelné. Ostatek jsou domy a chalupy porůznu rozběhlé. Hlavními budovami tu jsou: biskupský chrám, ústav pro choromyslné, guvernérovo sídlo, banka a úřední budovy. Tyto majestátní domy stojí vesměs na mahagonových jehlách; to jsou kmeny zaražené do bahnité půdy.

Nejdůležitější a nejčilejší částí města je ovšem přístav. Zde je v téměř každém domě hospoda.

Bylo to právě přístaviště, kde naši přátelé prodleli největší část dlouhých odpolední. Barevný dělný lid, především zambové, nakládali zde na lodi nejrozmanitější plodiny, balíky bavlny, pytle s rýží, sudy indychu, cukru a koše banánů.

Zambové jsou černošskoindiánští míšenci a tvoří většinu obyvatelstva Britského Hondurasu, všude je jich plno a každá hrubší práce spočívá tu na jejich ramenou.

Nejvíce nákladu však chrlily ohromné ohrady zdejších dřevařů. Přístaviště bylo plné hromad vzácných dřev tropických stromů, jejichž barevné kmeny se odtud odvážely do všech světadílů. Bylo tu mahagonové, cedrové a modré dříví, dále sassaparil a jiné druhy, zvlášť pak cedr palisandrový a gabon, dřeva žlutá a růžová, v Evropě velmi oblíbená.

Černoch José se nejraději procházel po tržišti. Nyní nemusel kuchařit, zbývalo mu tedy dost času, aby se mohl potěšit pohledem na spoustu drůbeže, ryb, želv a ovoce. To vše zde bylo velmi laciné.

Obchodníci v Belize si naříkali na malý odbyt. Město bylo vylidněno, zbylo v něm sotva tak tisíc lidí, ostatek byl v okolních pralesích a při řece za svým povoláním. Zato však před vánočními svátky, když se z pralesů sběhnou všichni dřevaři, vzroste počet obyvatelstva až na patnáct tisíc a potom jde zboží na dračku.

Strýc František se zbavil velké starosti. Loď připlula a všechny bedny a koše přijala do svého ohromného podpalubí; po dvou dnech se znovu vydala k severu.

Nyní šlo jen o to, aby strýc vyhledal kapitána, který by plul k jihu a pohostinně přijal naše cestující na palubu. O různá malá plavidla zde nebyla nouze, strýc však nechtěl vstoupit na nějakou rachotinu, která se zastavuje u každé pobřežní vsi a u každého ostrova nebo jde z opravy do opravy.

Pan Black pomohl strýci Františkovi hledat, a tak již třetího dne po odeslání beden a košů našel i vhodnou loď pro své mužstvo. Plula přímo do Livingstonu. Pan Black se trochu divil, proč strýc Doležal s sebou stále vozí také černocha a Indiány. Tvrdil, že by i v Livingstonu a obzvláště v Kostarice najal dosti lidí, ale don František neuposlechl.

"Víte, nehněvejte se," řekl panu Blackovi, "ale téhle vaší jistě dobře míněné rady neuposlechnu. Na těch několika librách již mi tolik nesejde, ale zato mám s sebou lidi spolehlivé, věrné a už správně vycvičené pro sběr rostlin. Těší mě jejich ochota, že se nijak nezdráhají se mnou nadále cestovat, a proto je také nepropustím." Strýc František si přitom vzpomněl na to, jak se Indiáni správně zachovali při nočním přepadení v pralese, a ještě dodal:

"Tihle lidé mi několikrat dokázali svou věrnost a to také za něco stojí. Proto bych se jich nerad vzdával."

Jen s Diegem byl don František trochu nespokojen. V posledních dnech se Diego stále někde toulal, takže se strýc už domníval, že indiánský chlapec chce uprchnout. Proto si zavolal Jeníka:

"Nemám ovšem ani právo ani chuť, abych Diega nějak zdržoval, ale nelíbí se mi to jeho tajnůstkářství. Jeníku, promluv s ním. Chce-li se Diego od nás odtrhnout, ať si jde, ale ať aspoň řekne, že odchází - nepropustím ho s prázdnýma rukama."

Jeník s Diegem nebyl také spokojen. Diego utekl vždycky již ráno a vracíval se až pozdě v noci. Na všechny otázky odpovídal vyhýbavě.

XX.
DIEGOVY NEOBYČEJNÉ ZÁSLUHY

Naši přátelé se zvolna připravovali k odjezdu. Loď měla časně ráno vyrazit z přístavu, proto kapitán žádal všechny cestující, aby vstoupili na loď už večer.

Strýc František ještě navštívil pana Blacka, vyzvedl si část peněz, všechny své dopisy i ty, které napsali Jeník s Václavem, odnesl na poštu a potom už jen všem poručil, aby se před západem slunce shromáždili v přístavu. Když to zařídil, postrádaje ovšem zase Diega, který byl opět nezvěstný, vyšel si ještě do města.

José s Indiány se vypravil do přístaviště již odpoledne, vyhledali si místo ve stínu palem a pozorovali odtud přístavní ruch.

Jeník s Václavem a s nepostradatelnou Lhotkou si také ještě vyšli do okolí města a toulali se vespolek po mořském břehu, sbírajíce různě zbarvené lasturky. Břeh byl písčitý, jen tu a tam porostlý křovím, avšak kde zůstaly bažinky, vybujely skupiny stromů a vysokých trav. U takových ostrůvků bylo i množství ptactva a Jeník litoval, že jeho puška je už zabalena a přivázána na koš v podpalubí.

Schylovalo se k večeru.

Moře, po němž běhaly nizounké hřebínky vln, hrálo všemi barvami. Moře není všude stejně barevné, podobá se někdy spíše rovné nízké lučině, na které se střídají modré pláně s fialovými, žluté s hnědými, růžové s olivově zelenými. A když tu ohromnou mořepláň rozčechrá večerní vánek a vlny zajiskří, tu je na ni úchvatný pohled, kterým se lidský zrak nikdy neunaví.

Mladí přátelé již pomýšleli na návrat do přístavu, když Lhotka náhle vyskočila a zaštěkla. Než se Jeník s Václavem nadáli, objevil se mezi keři malý Diego. Radostně vykřikl a pádil k nim.

"Rychle! Rychle jako vítr!" křičel už z dálky. "Don František bude přepaden!"

A nečekaje ani odpovědi, nic nevysvětluje - běžel podél moře směrem k přístavu, jen se mu bosé nohy kmitaly.

Václav s Jeníkem se na sebe podívali a dali se rovněž do běhu. Všem začala srdce prudčeji tlouci.

Uběhli asi kilometr cesty, když zaslechli štěkot Lhotky, která je předběhla, a znovu křik Diegův:

"Pospěšte, pospěšte!"

Za skupinou stromů se odehrávalo ošklivé divadlo.

Lhotka rdousila cizího muže, kterého nejspíše srazila skokem k zemi. Vedle pak zápasil strýc František, leže na zemi, s jiným mužem, který mu levicí svíral hrdlo a pravicí ozbrojenou nožem ho ohrožoval na životě.

Zdvíhal již nůž k ráně, ale nebodl, naopak, zavyl bolestí, a když odhodil Václava i Jeníka stranou, prchal od moře.

Kdo zachránil strýci život? Mačeta mistra Panzy - vlastně Jeník. Sotva totiž Jeník spatřil, co se děje, přiskočil k útočníkovi a dlouho se nerozmýšlel: prudce sekl svou ostrou mačetou do zdvižen ruky, takže rázem upustila nůž. V tom okamžiku se už Diego hnal za dalším ničemou, který se až dosud skrýval ve skupině stromů a nejspíše hlídal, aby lupiči nebyli překvapeni směrem od přístavu. Václav pospíchal na pomoc Lhotce, ale přišel již pozdě, Ničema bodl psa do

krku a také uprchl. Václav tedy rychle roztrhl kapesník a zavázal Lhotce ránu, aby nevykrvácela.

Strýc František namáhavě vstával. Teprve nyní bylo zřejmé, že je těžce raněn. Utrpěl dvě rány nožem do levého ramena. Stalo se to, když se bránil holýma rukama proti útočníkovi, který byl ozbrojen nožem. Nebyl by podlehl, neboť byl mladší a silnější než útočník, ale druhý lupič vyběhl ze zálohy a zezadu ho strhl k zemi.

"Ale proč! Proč?" ptal se stále Václav a všecek se ještě třásl.

"Aby mi vzali peníze!" odpověděl strýc František. Také jemu se třásl hlas. "Poznal jsem lupiče a hned jsem věděl, že mě přepadne, i když se zprvu choval velmi zdvořile."

"Strýc toho lumpa zná!" vykřikl Jeník. "A strýčku, tady v Belize jste toho chlapa poznal?`

"Ano, již první den, když jsem šel do banky. Sešel jsem se s tím mužem v kanceláři peněžního ústavu a pamatuji se, jak už tenkrát mě jeho pohled na chvíli znepokojil. Škoda že jsem toho hned od začátku nedbal. Měl jsem se na něho zeptat alespoň pana Blacka. Od té doby jsem toho elegantně oblečeného ničemu potkal v městě už asi dvakrát nebo třikrát, ale nevšímal jsem si ho. Nyní však rychle pojďme, je čas jít na palubu."

Ale Lhotka jen ležela a chvěla se.

"Počkejte, co je to s naší Lhotkou?" vykřikl Jeník.

"Je poraněna nožem na krku," řekl Václav. "Zatím jsem jí ránu zavázal a dál se uvidí. Snad to není smrtelné."

"To je prokletá země!" naříkal Jeník. "Strýc František pobodán, Lhotka skoro mrtva..." Klekl si hned feně po boku a dlaněmi jí hladil hlavu. Lhotka pohnula ocasem a přivřela své věrné oči.

"Zabil ji!" rozkřičel se zoufalý Jeník. "Zabil ji!"

"Nezabil, počkej," odstrčil ho od psa Václav. "Já ji zdvihnu a ponesu, ty zatím podpírej strýce Františka - a musíme se rychle odtud dostat pryč. Je třeba rychle vyhledat pomoc a udat ty ničemy úřadům."

"Musíme všichni nejprve na loď," zasténal strýc. "Tam najdeme pomoc. Ale úřady necháme na pokoji, darmo bychom se v tom špatném hnízdě zdrželi."

Václav zdvihl Lhotku a pobízel ostatní k rychlejší chůzi. Vtom se od křovin vracel Diego.

"Aha, náš tulák!" zvolal strýc přísně.

"Tulák, který vám zachránil život, strýčku," řekl Jeník. "Nebýt Diega, který pro nás včas přiběhl, abychom vám šli na pomoc, tak nevím, nevím, jak by vše dopadlo."

"Diego?" divil se strýc František. "Tak pojď sem, hochu. Kde jsi běhal, vždyť jsi všecek udýchán?"

"Pronásledoval jsem třetího lupiče," odpovídal Diego a sotva popadal dechu. "Utekl, ale vím kam."

"Že víš, kam uprchl? A jak jsi to vypátral, že budu přepaden. To jsou věci..."

"Všechno vám povím, ale až potom. Teď jen pojďme rychle odtud," pobízel je Diego ke spěchu. "Lupičů je mnoho a mohou se vrátit!"

Naši přátelé tedy pospíchali k přístavišti, kde už na ně čekali Indiáni s černým Josém a se zavazadly.

Cestou se strýc František vyptával Diega, co všechno ví, ale chlapec jen radil, aby na loď zatím nevstupovali, vrátili se raději do města, tam si našli jiný hotel a své věci dali z lodi vynést.

Strýc František chlapci uvěřil a rozkázal, aby se Indiáni a José vrátili do města. Diego je měl za tmy odvést do jiného hotelu na opačné straně Belize, kde naši přátelé dosud nebydleli.

Strýc František raději oželel peníze, které již vydal kapitánovi za převoz do Livingstonu. Po večeři, když se všichni poněkud uklidnili, dověděl se od Diega zajímavé podrobnosti. Všichni tři běloši tiskli hochovi ruce; neboť jim tentokrát prokázal nejznamenitější služby. Vysvětlení pak bylo krátké a prosté.

Diego prožil první dni v Belize smuten u v ústraní. Styděl se za svou ruku spoutanou v destičkách. Neodvažoval se obvaz sejmout, neboť don František mu nakázal, že se obvazu nesmí nikdo jiný dotknout než on sám. Diego si tedy vyhledal v hotelovém dvoře tiché zákoutí a tam se pod skupinou stromů oddával sladké nečinnosti. Choval se prostě tak, jak se Indiáni obvykle chovají: Byl po celé hodiny sám a zcela tichý; to mu nedělalo žádné potíže. Přitom však z dlouhé chvíle pozoroval celé okolí a hlavně; co se děje na dvoře.

Nedůvěřivému Indiánovi se brzy stal podezřelým muž, který častěji chodil do dvora a nahlížel otevřenými okny do pokojů v přízemí. Potom opatrně vylezl také na střechu kolny a díval se do pokojů v prvním patře. To se opakovalo po několik dní. Jednou přišel ještě jiný muž a potichu hovořil se slídičem; zjevně se zajímal o dvě okna pokoje, v kterém právě bydlel don František Doležal.

Dieto zbystřil pozornost.

Když první zvědavý chlapík odešel ze dvora, Diego se vydal za ním. Kdo by si všiml indiánského chlapce? Všude jich běhá, obtěžují lidi žebrotou, nabízejí ovoce, květiny nebo rozličné cetky bělochům.

Pak nepozorován, ale sám bystře pozoruje, došel Diego až do předměstské hospody, kde bylo s nastávajícím večerem velmi živo. Muž do hostince nevešel. Přešel jen asi dvakrát kolem oken a potom zamířil k pobřeží, porostlému křovisky a stromy.

Diego zpozoroval, že po chvíli pak vycházeli z hospody muži po jednom nebo po dvou, vždy v družném hovoru, a že se všichni ubírali stejným směrem - k pobřeží. Diego šel za nimi a opatrně se jim skrýval ve stínu. Byla v něm malá dušička. Už tušil, že zde běží o něco nekalého. Posléze se za nimi proplížil až k malé mýtince, kde zalehl, schován za stromem, a poslouchal. Mýtinu, ze všech stran obklopenou stromovím, měl před sebou jako na dlani a tak mu neuniklo ani jedno slovo.

Brzy se dověděl o pěkných věcech. Chlapíci mluvili trochu španělsky, užívali však také slov, kterým Dieto nerozuměl. Šlo o různé podniky. Jednotlivci přinášeli zprávy a muž v šedivém měkkém klobouku - když zdvihl hlavu, Diego hned poznal muže, který se tak zvědavě zajímal o nezastřešená okna Františkova pokoje - poslouchal, cosi si zapisoval do malé knížky a potom rozkazoval, co se má vykonat. Z první návštěvy Diego mnoho nezískal, ale podrážděná zvědavost hnala ho den ze dne ke skryté poradě cizích lidí, kteří si jistě umlouvali něco zlého.

Tak se dověděl, že se tu schází ničemná společnost lupičů, kteří se radívají o zločinných podnicích, a že onen pán v šedivém klobouku je jejich velitelem.

Teprve včera zaslechl, že lupiči chtějí také přepadnout jeho bílé přátele, zvláště dona Františka. Věděli, že se chystá k odjezdu do Livingstonu. Věděli dokonce i to, že si teprve na poslední chvíli chce vybrat větší částku peněz na cestu, zkrátka věděli všechno, jenom to zatím ne, kde se nahodí nejlepší příležitost k útoku.

Shodli se v tom, že o první přepadení se pokusí sám velitel se dvěma pomocníky. Chtěli vniknout do pokoje oknem, a nezdaří-li se to; tedy přepadnout dona Františka venku. Proto měli být dva lidé Františkovi stále v patách. Kdyby i útok venku selhal, chtěli se o něj pokusit na lodi.

"Proč však jsi nám nic neřekl?" zeptal se don František vyčítavě. "Mohl jsi nás přece varovat?"

"Nemohl, pane," řekl malý Diego. "Když jsem vyslechl všechny ty zločinné plány, prozradil jsem se výkřikem. Chlapi hned skočili do houští a hledali mě. Musel jsem uprchnout. ale dva z nich jsem měl stále v patách. Utekl jsem jim, ale musel jsem se skrývat, protože po mně jistě celý den pásli. Seděl jsem v koruně stromu na hotelovém dvoře a čekal jsem, až polezou do vašeho pokoje, že udělám poplach.

Dva z nich sice přišli na dvůr, ale nebyl jste doma, proto za chvíli odešli. Rychle jsem tedy slezl ze stromu a hledal jsem vás po celém městě. Marně. Teprve pozdě odpoledne jsem viděl černocha s Indiány, jak odcházejí k přístavu. Běžel jsem za nimi, už jsem byl téměř u nich, vtom jsem však uviděl lupiče v šedém klobouku, jak spěchá kolem břehu. Plížil jsem se za ním, musel jsem však zalézt do bažiny, protože jsem zpozoroval, že za mnou jdou ještě dva z té bandy. Nechal jsem je přejít a vylezl jsem potom na strom, abych uviděl, kam jdou.

Vtom jsem už také uviděl vás, jak se procházíte po břehu, a uhodl jsem, že zde máte být přepaden. Pocítil jsem hrozný strach a úzkost. Svezl jsem se ze stromu a velikým obloukem jsem přeběhl na druhou stranu, abych vyhledal pomoc. Naštěstí zaštěkala nablízku Lhotka - a ostatní už víte sami."

"Proč jsi však pronásledoval lupiče, který hlídal?"

"Chtěl jsem vědět, zda běží oznámit ostatním, co se stalo. A nemýlil jsem se. Když jim posel řekl, že se útok nezdařil a že dokonce jeden lupič je zraněn a druhý skoro zardoušen psem, strhli pokřik a přísahali vám krutou pomstu. Proto jsem vás prosil, abyste už nevsedali na loď."

Strýc František se podivil chlapcově bystrosti.

"Jsi hodný hoch, Diego, nikdy ti to nezapomenu. Teď však musíme změnit směr cesty. Diego zná lupiče, bude je tedy hlídat. Václav zítra dojde k panu Blackovi a požádá ho mým jménem, aby mě navštívil. Ale nyní si už musíme odpočinout, všichni jsme z toho vyčerpáni. Jeníku," zavolal hlasitěji, "jak se daří naší Lhotce?"

Jeník se ozval z vedlejšího pokoje:

"Už lépe, strýčku. Obklad a náplast jí asi dělá dobře. Lhotka teď usnula a už se nechvěje."

Také rány strýčka Františka byly vymyty a obvázány. V tom se Indiáni dobře vyznají. Naštěstí nebyly rány nijak nebezpečné, nůž protrhl jen svaly. I tak však byla zranění velmi bolestivá. Chudák strýc František; ovládal se, aby ostatním nedělal starost, ale chvílemi přece jen zatínal zuby a v některých okamžicích bledl a opět červenal. Všichni se báli, aby se nepřidružila horečka.

Noc přešla. Spánek byl u všech neklidný, ale strýc František spal asi nejhůře, neboť ráno byl bledý a unavený, takže se mu ani nechtělo z lůžka.

Pan Black mu rád odpustil tu malou nespolečenskou zásadu a při své návštěvě v hotelovém pokoji si přitáhl židli k jeho lůžku. Když se pak dověděl, co všechno se přihodilo, ani on neradil, aby se celá věc veřejně rozšiřovala a oznamovala úřadům.

"Způsobilo by to mnoho hluku a chlapíci by se rozletěli do všech koutů země a tam by prováděli ještě větší zločiny. Vím, co uděláme. Postarám se o to, aby se bezpečnostní stráž dověděla, kde ti lotříci mají skrýš. Musí se to zařídit ovšem velmi opatrně a tajně, aby je všechny dostali a celou tu bandu zneškodnili.

Co se týká vás, plně s vámi souhlasím, že jste změnili své plány. Jde-li vám o loď plující přímo do Limónu, mohu vás potěšit zprávou, že loď Kuguár, připlouvající z Veracruzu, je ohlášena do Belize na zítřek večer nebo pozítří ráno. Tahle loď je bezpečná a pluje až do Panamy. Nestarejte se, vše vám opatřím včas, jen buďte připraven na cestu a především - brzy se uzdravte!"

Strýc František mu za vše poděkoval a dal pak ostatním příkazy k brzkému odplutí.

XXI.
DO VNITRA KOSTARIKY

Třetího dne pokynul don František svou zdravou paží posledně na pozdrav belizskému přístavu.

Stál trochu pobledlý na palubě Kuguáru a poslal také ještě jeden pozdrav panu Blackovi, který hleděl za vzdalující se lodí. Kuguár, pěkný dvoukomínový parník, rozjížděl se klidně a vznešeně k jihu.

Na loď, vzdalující se z přístavu, bývá vždycky velmi krásný pohled. Kolos vyplouvá vždy zdánlivě tiše a klidně jako veliká labuť, obratně se vyhýbá lodím a ostrůvkům, potom jako by rozpínal bílé peruti - čeří kolem vodu v moři do dvou širokých křídel... A pak už se zdá, že loď spíše letí než pluje. Podrobnosti zvolna mizí, loď je stále menší a menší, nakonec se nám už jeví jen jako malý, světlý obláček. I ten však brzy bledne... bledne - a oko marně pátrá mezi oblohou a mořem po onom malém dýmajícím přeludu. Zmizel, rozplynul se v dáli.

Limón má sice nejlepší přístav, hluboký a dobře chráněný ze všech stran, takže lodím poskytuje nejbezpečnější útočiště, ale městečko samo se svými dvěma tisíci obyvateli je málo významné. Snad jakýsi malý význam má jen pro obchodníky.

Naše výprava přistála v Limónu zdráva a uklidněna, nezdržela se však v městě déle než několik hodin. Jejím cílem bylo městečko Carillo, kam se chystali odjet vlakem. Tam si odpočinou, strýc František tam opět nakoupí tažná zvířata, bedny a koše a výprava se potom vydá dále do hor.

Všichni se již těšili na nové lovy vzácných horských orchidejí, kterých je v Kostarice hojnost. Jak řekl sám strýc František, tato země ještě zdaleka nevydala Evropě všechny své vzácné druhy.

Cesta dráhou byla zajímavá. Lokomotiva za sebou vlekla od pobřeží vzhůru dlouhou řadu vozů, ale čím dále do hor, tím více jich ubývalo. V malých staničkách byly vždy zadní vozy odpojeny, takže když už trať dosáhla vskutku horského stoupání, sotva vzdychající lokomotiva vlekla po kolejích pouhé čtyři vozy. Tvar půdy v Kostarice je neobyčejně zajímavý. Vysoké horstvo Kordiller, procházející Kostarikou od severovýchodu k jihozápadu ve dvou hřebenatých valech, dosahuje místy výšky až 2 000 metrů. Mezi těmito přirozenými ohromnými valy rozprostírá se pak náhorní rovina ve výši 1 500 metrů nad mořem a na této zdravé, úrodné náhorní rovině rostou lesy, ovšem jen listnaté, a mezi nimi se táhnou do daleka širé savany.

Mezi příčnými skalními rozsochami leží údolí a na skalnatých svazích a stráních roste vedle vonící vanilky mnoho orchidejí. Ostatně vanilka je také druh orchideje; je to oplétavá rostlina s kožovitými, sytě zelenými listy, ze žlutozelených kvítků se později tvoří válcovité tobolky. Vanilka spolu s jinými květy orchidejí plní zdravý horský vzduch nejlíbeznějšími vůněmi. Trsy orchideji sedí na skaliskách, po kterých se plazí šedivé, někdy uzlovité kořeny. Jindy se drží trs jen na skále, přilepený jako vlaštovčí hnízdo, a jeho kořeny vlají volně ve vzduchu.

Půda je tu sopečná. Několik sopek je dokonce dosud v činnosti a drobná zemětřesení jsou tu častá, avšak tak neškodná, že domácí obyvatelstvo se jich ani neleká.

Když dojeli do Carilla, strýc František tam snadno našel vše, co potřeboval; v Kostarice není totiž o koně a mezky nouze a plést koše z lián, rotanu a pevných pružných prutů dovedou tamní lidé velmi dobře.

Naši přátelé se přesvědčili již cestou po železnici, že pověst o vlídnosti, ochotě a roztomilosti zdejších obyvatel nijak nenadsazuje; všude se setkávali jen s dobrými lidmi.

Hlavním zaměstnáním zdejších starousedlíků je zemědělství a chov dobytka; nejdůležitější plodina určená k vývozu je však káva. Strýc František slíbil, že v Kostarice spatří mnoho kávy. Řekl to kdysi Jeníkovi a chlapec si to pamatoval. Ovšem ty hromady, ty nezměrné spousty kávy, které nyní spatřovali, překvapily i strýce Františka. Všude tu leží na polích hromady vyprané, vyluštěné a usušené kávy, a jsou to kupy tak dlouhé a veliké jako u nás v Čechách pyramidy řepy cukrovky, které každého podzimu obklopují naše cukrovary.

Snad právě proto, že se tu rodí tolik kávy a její cena na světovém trhu je stále obstojná, všichni zdejší obyvatelé se těší jisté zámožnosti. Jsou spokojení, vlídní a pohostinní. Mimoto se zde pěstuje také mnoho rýže, tabáku, cukrové třtiny, luštěnin, banánů a ještě jiných plodin - a přesto je zde obděláno sotva pět procent půdy, ostatek leží ladem nebo je porostlý pralesem.

Jeník byl velmi šťasten, když zas po dlouhé době uviděl pasoucí se krávy, a napil se při té příležitosti mléka, že si potom povážlivě hladil břicho a na ovoce se nemohl už ani podívat.

Vlídní obyvatelé je zvali do svých rančů. Všichni zdejší starousedlíci byli původem Španělé, zachovali si pěknou řeč a mnohé zvyky a mravy ze své staré vlasti, především svou ušlechtilou hrdost. Jejich koníci jsou sice malí, ale mají krásnou postavu, širokou šíji, dlouhou bujnou hřívu a malá tvrdá kopyta.

Jak Jeník jásal, když mu strýc František daroval grošovaného šemíka! Také Václav už vlastnil koně, pro změnu vraníka. K nošení břemen je ovšem spolehlivější opatrný mezek, proto strýc pro sebe zvolil raději toto rozumné zvíře. Jeník a Václav však toužili po koních, dostali je tedy.

Jeník již zcela po španělském způsobu přehodil přes koníka červenou čabraku a zatoužil jen silně po tom, aby ho teď mohli vidět všichni uličníci v Londyně, když si hrdě sedí v sedle, levicí si podpírá bok a pravačkou třímá uzdu. Jak byla krásná i jen ta pouhá uzda, jejíž řemínky byly pobity lesklými mosaznými knoflíčky!

"Pýcha předchází pád," řekl mu strýc František, který s úsměvem pozoroval Jeníkovo vypínání, "jen dej pozor, ať nespadneš na tvrdé!"

Jeník se jen smál.

"Z toho pozlátka se skulím jako z lavice," povídal, "vždyť mám nohy ve třmenech sotva půl metru nad zemí."

Také koník byl se svým pánem spokojen, zato Lhotka, teď již zase zdravá, netajeně žárlila. Při každém vlídně řečeném slově, po každém polaskání koně Větříka (neboť tak ho Jeník pojmenoval) žádala hned odškodnění. Skákala na mladého jezdce, a když jí nedbal, vyskočila mu až na sedlo a chvíli se tak vezla. Jeník ji ovšem brzy shodil a fenka pak zdvihla prut, zběsile pelášila dopředu a štěkala jako na lesy.

Nová země se všem zalíbila, přece však jen něco denně kalilo dobrou náladu. Byl to ustavičný dešť. Denně je obtěžoval. V poledne se obloha zatáhla, hrom bil, švihaly blesky, lilo jako z konve třeba do tří hodin, a najednou zas jako když utne - vysvitlo slunce a bylo překrásně.

Vskutku rozmarné počasí. Téměř po každém dešti slunce zářilo a pálilo ještě víc než dříve, páry se zdvíhaly z údolí a lesů jako dým, na listech všech rostlin zářily krůpěje vody jako drahé kameny, po úbočích hned se bystřeji hnaly potůčky a silná vůně zcela omamovala lidské smysly.

Strýc František brzy poznal ten rozmarný běh počasí, proto hned všem členům výpravy zakoupil gumové pláště s kápěmi. Dokonce i stany dostaly veliké kápě, aby v horách, až karavana opustí Carillo, měli lidé alespoň nějaké suché místečko, kam by se mohli uložit.

"To je psí počasí," huboval Jeník, když byl na výletě stižen lijákem. "Tahle Kostarika má jistě ve znaku rosničhu anebo vodníka."

"Kdybychom však přešli jižní val Kordiller," řekl strýc František, "viděl bys tu změnu. Tam na druhé straně hor je krajina, kde nezaprší po celých deset měsíců. Myslím, že bys tam také nebyl spokojen. Jsou tam jen neduživé bezlisté lesy, vyprahlé hory - pustá země."

Jeník už tedy nic neříkal. Dávno poznal, že nemá smyslu před strýcem si na něco naříkat - vždycky to prohrál.

Výprava se brzy vydala na výzkumy a strýc se těšil, že zas počne plnit košíky a bedny.

Zamířili přímo k západu a vzhůru do hor.

Jako v pralese bylo potřebí obratných lezců na stromy, ale zde v horách bylo zase nutné lézt po skalách, neboť orchideje se nejraději uchycují právě na nejstrmějších výběžcích a na převislých stěnách nad hlubinnou propastí.

Indiáni byli při sběru na skalách velmi hbití a přinášeli pěknou kořist. Diego byl ze všech nejodvážnější a jeho odvaha sváděla často i Jeníka, proto je oba strýček František napomínal a někdy i zle káral.

"Také zde čeká nebezpečí na každém kroku," rozpovídal se pak strýc u večerního ohně a výprava poslouchala. "Poučil jsem se již o nové krajině a dnes vám mohu říci, že to tu není o nic lepší než v tom nejnebezpečnějším pralese. Jaguár a kuguár, což je vlastně puma, jsou tu domovem právě tak jako v Guatemale. Mimoto Kostarika hostí ještě sto třicet plazů, mezi nimi mnoho jedovatých. A to nepočítám ani celá rozvětvená pokolení štírů, pavouků a stonožek, jejichž kousnutí způsobuje otravu krve. Proto dávejte veliký pozor! Nikdy nevycházejte beze zbraně, mějte oči a uši stále ve střehu!"

Všem členům výpravy bylo nesmírně vhod, že v těchto horách nastaly konečně tiché a klidné noci a že se všichni mohli dosyta vyspat. V tom vězela výhoda tohoto kraje, to nebyly již ony strašné noci v pralesích, kdy po západu slunce začínal tajemný řev, lomoz, kvílení, chechtot, chroptění a výkřiky vražděných tvorů. Naopak, zde se rozprostíralo kolem jen velebné ticho, velké třpytivě lesklé hvězdy tiše pohlížely na zem a vzdálené vodopády hučely jako jezy našich řek.

Když se schylovalo k večeru a křepelky volaly v křovinách, tu Jeník častokrát chytil Lhotku kolem krku a dlouze ji přesvědčoval, že u nich doma, u nich ve Lhotce u Chrudimi, bývaly také takové tiché večery a že uvidí, že se o tom někdy sama přesvědčí.

Zatím v mladých lidech počala znovu vzrůstat touha po lovu. Množství ptactva i hlodavců k tomu přímo vybízelo, ale strýc František nechtěl bez Lhotky vyjít. A proč Lhotka nemohla? Inu, protože nechtěla ze stanu. Měla tam v proutěném koši - tři mladé!

Tři Lhotky, jak prohlásil Jeník s jásotem. Vrněli teď v koši, hledali mámino teplo - tři malí, slepí, hloupoučcí, ale roztomilí cvalíci. Lhotka je žárlivě střežila, stále je olizovala a nějak upravovala a nedopustila, aby je někdo bral do ruky. Jen Jeník je směl hladit, a když Lhotce sliboval, že je bude řádně, ale přísně vychovávat, fenka mlčky svolovala.

"Vidíš, Lhotko, tenhle hlaváč s bílou lysinkou je pes a bude se jmenovat Pluto, co říkáš? Dáme ho Václavovi, který ještě se zármutkem myslí na tvého dávného kamaráda. Pluto byl chlapík, to se musí uznat, udatný a věrný přítel, ale tvůj Pluto bude ještě lepší! Tedy ujednáno, ten bude Václavův. Nu ano, musí to být, neříkej ne. A tenhle druhý, co se tolik mračí, ten bude strýčkův a bude se jmenovat Karo. A tuhletu dcerušku si necháme my, viď? Diego by ji chtěl, ale nemůže to být, stýskalo by se nám. Bude asi trochu slabší, proto o ni budeme musit obzvlášť pečovat. Jak jí budeme říkat nevíš?"

"Haf-haf," navrhovala Lhotka.

"To není žádné jméno," odporoval Jeník. "Musíme vymyslet něco jiného. Ve Lhotce u Nováků měli Belu, ta mě měla moc ráda. Co bys tomu říkala, Lhotko, líbí se ti jméno Bela?"

Teď zas nesouhlasila Lhotka. Zavrtěla se přímo nelibě.

"Dobře, vymyslíme jiné jméno," řekl Jeník. "Což abychom jí říkali Kostarika? Hele, to je nápad! Vždyť se tu narodila, nu, co říkáš, to by nebylo špatné. Myslíš, že je to příliš dlouhé? Nevadí, to se dá zkrátit. Vyber si buď Kosta, nebo Ryka."

Lhotka zavrčela a poznala, že to Jeník s jejími dětmi myslí dobře. A podle toho zavrčení se zas Jeník domyslil, že je Lhotka pro jméno Ryka, a při tom také zůstalo.

Desátého dne výprava dona Františka dorazila k široké horské průrvě; jako by tu náhorní rovinu protáhl brázdou obrovský pluh. Na dně průrvy hrčel potůček a stráně, z kterých čněly skály jako zuby z dásně, byly tak hustě porostlí stromy a křovím, že dále bylo lze proklestit si cestu jen namáhavou a dlouhotrvající prací seker.

Výprava chtěla přejít na druhou stranu průrvy, proto nezbývalo nic jiného než dát se do těžké práce a nelekat se překážek. Don František se však rozhodl, že než se do toho dají, prozkoumají nejprve svůj břeh a důkladně se poohlédnou kolem. Zde už vlastně začínalo pásmo, kde se vyskytovaly nejen horské druhy orchidejí, ale i orchideje usazené na stromech, neboť koruny a větve byly níže než sám břeh.

A opravdu, náhle se jim před očima objevila kvetoucí zahrada. Orchideje zde hojně bujely a honosily se nádhernými květy. Jen škoda že byly tak nedostupné, dokonce nedostupnější než jinde. Viděli je před sebou na dvacet třicet metrů, nemohli jich však dosáhnout. Museli by umět létat jako supi, kteří kroužili nad vrcholy hor, nebo jako sokoli, kteří se s křikem vrhali z veliké výše do korun stromů.

"Jak těžkopádný je člověk!" povzdychl si Jeník. "Kdybych byl alespoň kolibříkem nebo jen tím motýlem, který se houpá nad kvetoucí vzdušnou zahradou."

Museli si dobře zapamatovat směr; to bylo celkem lehké, pokud stáli na pokraji srázu, ale velice obtížné pro toho, kdo už se jednou spustil dolů do údolí a měl tam vyhledat strom s orchidejemi, který si shora vyhlédl.

Tuto práci vykonávali Indiáni poměrně se zdarem, dorozumívali se voláním a šplhali odvážně na každý strom, kde tušili bohatou kořist. Pustina, kam sotvakdy zabloudila lidská noha, zněla lidskými hlasy a často i smíchem a zpěvem, neboť kde pracovali Jeník, Václav a Diego, tam se vždy i zpívalo a bylo veselo.

Lhotčina rodina zatím dobře prospívala, a když se po devíti dnech konečně otevřela zamodralá očka psíků, Jeníkovy rozmluvy se Lhotkou nebraly konce. Mláďata se měla čile k světu a chtěla z koše ven; Jeník to však přísně zakázal. Jenže dbá takový čertovský chlapík, jakým byl Karo, na zákazy? Může někdo uhlídat Pluta nebo Ryku? Občas vypadnou přes okraj koše a už se belhají po všech čtyřech do světa - bokem sice vpravo, ale hlavou vlevo, takže cesta nikdy dlouho netrvá.

Lhotka nežertovala. Popadla hned každého neposluchu tlamou za krk a šup s ním zpátky do koše! Už ji to trochu obtěžovalo, jinde bylo tolik práce - a ona aby jen a jen u nich seděla po celý den!

Proto Václav upletl nový řídký koš, pod jehož víkem byli psí chlapíci jako v kleci.

Co se jim Jeník nasmál, když se pokoušeli o útěk! V době jídla totiž směli z koše ven. A tu Pluto dokazoval, že bude bojovníkem. Vyzval každý kámen v cestě na zápas, napadal každý kus dřeva, každou botku, ba i kost, vždycky zavrčel a potom se vrhl na nepřítele vší silou, ale jako rak. Místo aby vyběhl dopředu, hnal se dozadu.

"Obrať páru!" napomínal ho Jeník. "Obrať páru, jedeš nazpátek!"

Ryka si jen hrála. Inu, fena se prát nebude. A Karo byl filosof. Stále zamyšlen; chvílemi jen pohnul ouškem, potom se podrbal nožkou a zase přemýšlel. Když ho položili na zádíčka, ležel, když ho položili na bříško, ležel, a vstrčil-li ho Václav do kapsy, ani nemukl.

"Bude to dobrák," usoudil Jeník, "a hodí se právě k strýci Františkovi." To poslední jen zašeptal Václavovi do ucha.

Jakmile se psíci začali vespolek bavit, Lhotka poznala, že již nepotřebují stálého dozoru. Vracela se tedy zvolna ke své denní psí práci. A právě tenkrát dovolil strýc František, aby se už konečně podnikl dlouho čekaný lov. Rokle zvala každé noci lovce svým tajemným řevem, bylo to zde bezmála jako v guatemalských pralesích, a také u vody bylo jistě několik napajedel zvěře.

Lovu se měli zúčastnit také Indiáni. Připravili si luky a šípy. Diegovi byla dokonce za jeho obzvláštní zásluhy svěřena puška. Hned po ránu byly stany ukryty a bedny a koše schovány. Indiáni připravili jídlo na cestu. Štěňátka, zavřená v kleci, pověsil Václav na větev, která trčela nad roklinu jako svalnatá ruka.

Lovci opouštěli ležení s lehkým srdcem, o nic se nestrachovali, vždyť nehrozilo žádné nebezpečí a před soumrakem se zas všichni vrátí zpět.

Františkův lovecký plán byl velmi jednoduchý; napřed půjdou podle rokliny, až najdou vhodné místo, kudy budou moci vniknout dovnitř. Lhotka, radostně štěkajíc, s tím souhlasila. Zahájila výpravu vskutku hlasitě a po svém; vysoko zdvihla prut a třikrát mocně zaštěkala. Potom běžela jako předvoj podél průrvy, stále něco větřila a opět a opět se vracela velkými oblouky k lovcům, kteří kráčeli několik kroků za ní.

Všem bylo nějak nevysvětlitelně veselo. Snad to bylo tím, že to bylo zas po dlouhém čase poprvé, kdy si vyšli na lov.

Tentokrát směl výpravu doprovázet také černoch José. Uprosil strýce Františka, aby alespoň na dopoledne směl s nimi, že odpoledne, až se vrátí do ležení, všechno zastane; nakrmí psíky a unaveným lovcům připraví z jejich úlovku dobrou večeři.

XXII.

DOBRODRUŽSTVÍ S JELENEM

Strýc František chtěl proniknout roklí a jít podle bystřiny nebo říčky tak dlouho, než najde schůdnější břeh, po kterém by bylo možno vystoupit na druhou stranu náhorní roviny. Myslel si, že podaří-li se to lovecké výpravě, podaří se to později celé karavaně i se zvířaty nesoucími břemena, neboť cesta už bude uvolněna. Indiáni vnikli do křovin a jejich mačety pilně sekaly, odstraňujíce keře, úponky, liány a nízký porost.

Lovci obcházeli balvany a pilně prohlíželi jeskyňky a kouty, které mohly sloužit zvěři za úkryt.

Po dvouhodinové těžké práci se výprava konečně dostala k říčce, jejíž čistá voda se prodírala mezi kameny, ale na volnějším místě se rozlévala a tvořila tůně. Prohlubně se prozrazovaly tmavší barvou vody.

"Ryby!" vykřikl Václav. "Jsou zde docela pěkné ryby, ale bohužel nemáme udice!"

Indiáni nepotřebovali udice. Skočili do vody, utvořili řadu a hnali ryby proti proudu mezi kameny. Potom zvolna postupovali dopředu s patami k sobě sražených, bleskurychle se shýbali a rukama chytali ryby, které hledaly úkryt na mělčině mezi balvany.

Černoch José přitom pobízel lovce nadšenými výkřiky, ale strýc František brzy velel k dalšímu pochodu.

Postupovali proti proudu, kde nacházeli množství stop, ale zvěř nikde nezahlédli. Mnoho ptactva jim přeletovalo nad hlavou, časem také přišli na skupinu opic, malých a obratných, avšak zvěř alespoň trochu důstojná lovu tu nebyla. Světlo, prokmitávající mezi kmeny, věštilo už nedalekou mýtinu, ale jak lovci užasli, když se náhle octli v prostranné kotlině, ze všech stran uzavřené holými skálami! Jen u paty těch skalních stěn se trochu zelenala tráva s křovisky, neboť to byla jediná místa, kam se dostalo slunce.

"Zde konečně bude zvěř," pravil strýc. "Pozor však i na hady!"

Zahájili pravidelný lov. Lhotka a Indiáni vnikli do křovin. Nejprve vystřelil Václav na běžící ptáky a dva z nich zasáhl. Potom zahoukla také Jeníkova puška a chlapec zajásal, vypálil podruhé a potom všichni zahlédli, jak radostně běží za zvěří. Běžel si nejspíš pro úlovek sám, nečekaje na Lhotku. V roklině bylo zvěře dost; pekariové, svišti a zajíci prchali a horské koroptve vyletovaly s pronikavým křikem.

Jeník zatím pronásledoval raněné zvíme. Střelil na jelínka, kterého považoval za dospělého srnce, a viděl, že zvíře sice po ráně kleslo, ale že se opět vzchopilo a prchalo. Druhá rána se minula cíle.

Jelínek prchal k jihu, kde se kotlina zužovala, a Jeník pádil za ním. Vyběhl z kotliny a spatřil ho, jak se prodírá mlázím do stráně. Zvíře umdlévalo, proto se Jeník pustil za ním i vzhůru do svahu.

Jižjiž dobíhal ke své kořisti a měl mačetu připravenou k ráně, ale ubohý jelen opět poskočil a unikal mu výš, do vrcholu stráně. Posléze se zvíře zastavilo a Jeník poznal, že se chce vrátit. Vrhl se tedy po něm, mačetou ťal po jeho krku a zvíře padlo.

Nyní však Jeník provedl neprozřetelný čin. Popadl jelena za nohy a chtěl ho odtáhnout, ale zvíře nebylo dosud mrtvé a hodilo sebou tak prudce, až neopatrný lovec odletěl několik kroků. Jeník cítil, že ztrácí rovnováhu; rychle se kulil, marně se chytal trsů trav a keřů. A náhle pocítil, že nemá půdu pod sebou a - žuch! Těžce dopadl do křoví a to se za ním zavřelo jako voda v rybníce.

Lov v kotlině zatím skončil. Úlovek uspokojoval. Dva pekariové, půl tuctu zajíců, dva páry koroptví a párek kolpíků -

to vše bylo položeno k nohám strýce Františka, který prohlížel bohatou kořist.

"Kde vězí Jeník?" zeptal se najednou Václav. "Viděl jsem, že běžel někam za zvěří."

Všichni se pamatovali, že Jeník někam běžel, a nyní se lekli. Volali na všechny strany. Nadarmo. Neodpovídal.

"José zůstane zde u zvěře," rozhodl se náhle zneklidněný strýc, "a my půjdeme co nejychleji za ním. Lhotko, honem, hledej Jeníka!"

Fena hned pochopila, krátce zaštěkla a rozběhla se proti toku potoka. Diego utíkal za ní a ostatní Indiáni běželi jako ohaři po chlapcově stopě.

Brzy doběhli až na vrchol stráně. Našli tu sice mrtvého jelena, ale Jeník nebyl nikde. Lhotka několikrát oběhla kolem a náhle zavyla. Zastavila se nad prohlubní nejméně dvacet metrů hlubokou. Asi třetinu toho srázu tvořila šikmá stráň, která se náhle svisle spouštěla jako skalnatá stěna do hustého ostnatého křoví.

"Jeník se jistě zřítil po tomhle příkrém svahu," vykřikl Václav. "Jen se podívejte, jsou tu ještě stopy, jak se chytal travin a vyrval je s sebou!"

O tom nemohlo být pochyb, stopy byly příliš zřejmé. Lhotka seběhla po příkrém svahu a opět zavyla. Doleji už nemohla a skoku se bála.

"Liány!" zvolal Diego a všichni hned pochopili jeho šťastnou myšlenku. Za chvíli se už Indiáni vraceli s provazci lián a zkoušeli jejich pevnost; kde je přetrhli tahem, hned je zas rychle navazovali. Jedním okem, utvořeným na konci provazce, prostrčil Diego pušku, stoupl si na ni, pak požádal, aby ho zvolna spouštěli do hlubiny, a již se smekal po příkrém svahu do houštiny.

Indiáni jsou velmi obratní lezci. Sesmekli se za Diagem až ke svislému srázu. Leželi pak na zemi a drželi pevně liánový provazec, který s Diegem zvolna spouštěli.

Malý Indián jim za několik okamžiků zmizel z očí, zapadnou do houštiny.

Za několik vteřin zaslechli Diegův radostný pokřik.

"Našel jsem ho!" volal Diego zdola, rozhrnuje tam keře. "A je živ!" To dodal až po chvíli. Potom klesaly větve keřů; bylo zřejmé, že tam někde pod ostrohem skály Diego prosekává houštinu. Brzy mu přibyl ještě pomocník. Nejstarší Indián se spustil po liáně za ním.

Strýc František a Václav zatím prožívali chvíle největší úzkosti. Konečně se rozvírá křoví a Indián zdvíhá Jeníkovo bezvládné tělo. Diego měří okem výšku skalní stěny a vrtí nad tím hlavou. Rozhlíží se kolem a vidí, že východní stráň je méně příkrá. Opět tedy mizí v křoví a pilně pracuje; razí cestu nejstaršímu Indiánovi, který nese Jeníkovo tělo.

Strýc František, Václav a oba Indiáni chápou Diegův úmysl a spěchají kolem propasti k méně příkré stráni. Nedbají přitom překážek ani opatrnosti, dobíhají však k východní stráni až ve chvíli, kdy už Indián a Diego dostupují k vrcholu.

Jeník je dosud v bezvědomí, proto rychle s ním k vodě!

Ano, rychle, ale což tu lze postupovat rychle? Strýc František vzal z Indiánovy unavené náruče to drahé břemeno a nesl pak Jeníka jako děcko ve svých vysoko zdvižených pažích. To proto, aby větve keřů snad nešlehaly chlapce do tváří.

Lhotka a José vyváděli jako šíleni.

"Ubohý mladý pán umřel!" pokřikoval José žalostně. "Oči má zavřené a bledý je jako měsíc!"

Strýc František zatím položil Jeníka na břeh, omyl mu obličej, a když pocítil pod svou rukou tlukot srdce, začal s umělým dýcháním. Pohyboval chlapcovýma rukama, neúnavně a stále a stále, aby v jeho prsou vzbudil dech. Po delším úsilí se mu konečně podařilo; že se Jeníkova víčka zachvěla, potom už srdce silněji zabušilo a - mladý lovec vydechl.

"Je zachráněn," řekl strýc a také si oddechl. Ale sotva si s čela setřel pot, již se zas naklonil k chlapci a opatrně zkoušel jeho paže i nohy, nemá-li něco zlomeno.

"Neutrpěl-li pádem vnitřní zranění, nebude tak zle," dodal potom po bedlivém ohledání. "Odřeniny a potrhaná kůže, to se zahojí."

Václav pak dlouho omýval Jeníkův obličej a Diego, svléknuv raněnému boty, třel mu chladné nohy.

Nový vzdech, hruď se s úlevou nadmula - a Jeník otevřel oči. Velice se podivil, když tak všechny viděl kolem sebe.

"Co se stalo?" zeptal se. "Proč ležím?" A snažil se vstát.

"Lež chlapče, a nemluv!" poroučel strýc. Po chvíli však neodolal a zeptal se: "Který kozel tě shodil do propasti?"

"Srnec!" odpověděl Jeník. Náhle se mu vrátilo jasné vědomí.

"Tak jelen!" pochopil strýc. "Ten, kterého jsme našli na stráni."

Dva Indiáni rychle vstali a odběhli, neboť v prvním zmatku zcela zapomněli na úlovek u propasti.

Jeník se posadil.

"Mám žízeň, dejte mi napít. Všecko vám musím povědět."

"A nic tě nebolí?" zeptal se ho starostlivě Václav.

"Bolí mě celé tělo, ale to proto, že jsem celý poškrábaný od trní." Potom krátce, pověděl, co se stalo. Když skončil, řekl: "Odpusťte, že jsem vám udělal takovou starost, ale ten srnec mě tak rozehřál... aha, tady je, podívejte se, jaký je to chlapík!" A Jeník neodolal, přemohl bolest a vstal.

"Ale kdo sem přinesl tohle?" zvolal náhle strýc František a zdvihl trs tuhých listů a vláskovitých kořenů. "To je přece nádherný nález!" A dlouho si rostlinu prohlížel.

"To jistě přinesl Jeník," řekl Václav. "Jak klouzal po stráni dolů, chytal se všeho a tak asi také vytrhl tuhle orchideu a přinesl ji v zaťaté ruce až sem."

"Asi to tak bude," potvrdil strýc. "Ale potom je vlastně náš Jeník tím nejšťastnějším lovcem orchidejí, jakého znám. Vždyť nám tu mimoděk našel takovou zvláštnost, po které touží všichni milovníci orchidejí v celé Anglii!"

Strýc byl všecek šťasten, nález mu vynahradil nedávný úlek nad chlapcovou nehodou.

"Chvíli si tu odpočiň," řekl Jeníkovi, "my se zatím podíváme, má-li rostlina na svahu ještě nějaké sestry."

Strýc a Indiáni sbíhali už po stráni dolů. José prostíral a pro Jeníka vybíral nejlepší pochoutky z přinesených jídel. Lhotka nedbala žádného volání a pevně se k chlapci přitiskla. Mimo jiné se ovšem rozhodla, že po takovém leknutí by neškodilo něco pojíst. A tak hodovali všichni tři, neboť kdykoli José někomu nabídl občerstvení, nikdy nezapomněl na "ubohého kuchaře", který byl vždy při dobré chuti jako Lhotka.

Strýc František pak udělal velmi dobře, že dal pátrat po těch vzácných trsech; jeho lidé jich našli ještě osm!

Na další lov už nikdo nemyslil. Naopak, všichni náhle zatoužili po návratu domů. Jeník se tak zotavil, že už mohl jít bez cizí pomoci. Nakonec se však přece opíral o Diegovu ruku; stejně musel malému příteli všechno znovu vypravovat, celou tu příhodu s jelenem, který ho ve smrtelné křeči odmrštil.

"Diego, můj malý Diego," říkal celou cestu zpátky, "jak se ti jen odvděčím!"

"Vezmeš mě s sebou do svého domova," vyhrkl najednou mladý Indián a stiskl přítelovu ruku. Bylo zřejmé, že už na to přání dávno pomýšlel.

"To je samozřejmé," zaradoval se Jeník. "Copak bych se s tebou mohl někdy rozloučit?" Vřele opakoval stisky jeho rukou.

V táboře je však čekalo zlé překvapení. Přišli jen taktak včas, aby zachránili Lhotčiny děti! Lhotka, jako by něco tušila, letěla už chvíli napřed. A teď se její zlé tušení vyplnilo. Její zuřivý štěkot a zoufalé vytí dokazovaly, že se dovolává rychlé pomoci.

Jeník s Diegem se tedy rozběhli napřed a co uviděli? Asi půl tuctu malých opic se houpalo na větvi, na níž byla zavěšena klec se štěňátky. Jeden lupič už seděl na kleci a zlodějskýma rukama ji otvíral. Vtom zahoukla rána a opice, zasažená velikými broky z Václavovy pušky, spadla s klece jako zralá hruška. Ostatní pobertové prchali, ale mnohá z opic si nesla malou výslužku v kožiše - buď šíp, nebo hrst drobných broků.

Nejdrzejší lupič byl mrtev. Lhotka nežertovala, a když jí Diego snesl se stromu zachráněné děti, zalehla je celým svým mateřským tělem a chvěl se na ní každý sval.

XXIII.
NENADÁLÍ PŘÁTELÉ

Po návratu z lovu pozměnil strýc František své rozhodnutí. Nepřekročí rokli, ale pocestuje podél ní dále k jihu, bude-li to možné, tedy ji obejde.

Je-li tento kaňon příliš dlouhý, jistě se mu podaří najít nějaké nezalesněné místo, po kterém přejde snadněji než zde. Mimoto ho lákaly vzácné druhy krásných rostlin, které náhodou objevil Jeník.

"V hledání orchidejí máš, hochu, opravdu štastnou ruku," řekl mu strýc ještě jednou, znovu prohlížeje rostliny. "Už podruhé jsi našel vzácnost. Tato horská orchidea není dosud vůbec zaznamenána a budeš tedy pro ni moci zvolit jméno."

"Terezka!" vykřikl chlapec všecek štasten.

Strýc František se usmál. "Nu což, s latinskou koncovkou to nebude znít špatně."

"A proč to musí mít latinskou koncovku?" divil se Jeník. "Proč by některá rostlina nemohla mít jméno jen české?"

"Protože se stane majetkem vědců všech národů a ti se dohodli na latinských jménech, aby jim všichni rozuměli," řekl strýc František a vstal. "A teď už dost o tom, jsi ještě mlád, ale o tvém povolání se patrně již nyní rozhoduje. Asi se nebudeš ohánět metrem v krejčovském obchodě, ba ne, už to vidím, co, Jendo?"

"Asi ne, strýčku," přisvědčil Jeník. "Už to vidím, že se budu asi učit u vás."

A bylo dobře, že se strýc František rozhodl pro změnu směru cesty. Když karavana postupovala k jihu, Indiáni denně přinášeli krásné a vzácné druhy orchidejí. Škoda jen, že je vytrvalé deště zdržovaly od práce.

Jednoho dne byli naši přátelé překvapeni návštěvou. Stalo se to v časných ranních hodinách. Najednou přijeli na mezcích dva domorodci a vypravovali, že byli přilákáni kouřem, který vystupoval ze zdejších lesů. Don František oba hosty vlídně uvítal, byli to chlapíci světlé pleti, jak už Kostaričané bývají, a oba byli pokojní a přívětiví lidé. Mluvili španělsky a tvrdili, že španělština je jejich mateřština. Bydlili ve vsi na druhé straně průrvy, tam mají také svá stáda a pole.

Strýc František byl mile překvapen, že se zde v pustině setkává s lidmi tak vzdělanými. Zvláště mladší host se vyjadřoval velmi správně a prozrazoval svými otázkami, že má dostatečné školní vzdělání.

František poručil, aby byla hostům podána snídaně, a sám pak upokojil jejich zvědavost, kterou sice zjevně neprojevili, kterou však bylo možno číst z jejich pohledů.

Divili se totiž, jako kdysi don Fernando, jak se mohou bílí lidé vydávat přes moře tak daleko jen proto, aby sbírali rostiny, kterých si tu u nich nikdo nevšímá, leda snad marnivé dívky, jež si je někdy zaplétají do vlasů.

"Takové marnivé ženy jsou i u nás," řekl František, "a proto jsme vlastně víceméně zde."

Oba domorodci zvali hned velmi upřímně naše lovce na návštěvu svých rančů. Když jim strýc František na to namítl, že by rád, ale že je příliš nebezpečný přechod horskou rozsedlinou, oba mu řekli velmi cennou radu: Ne příliš daleko směrem k jihu se přejde docela snadno, neboť široká kamenitá strž tam přechází v mělký úval, kde je mimo jiné i výborná pastva pro stáda.

Tuto zprávu všichni velmi radostně uvítali, a protože dosud nehrozil déšť a nebylo vlastně důvodu, proč by se měli zdržovat, vydali se i se svými hosty k jihu.

Skutečně asi za hodinu dospěli k úvalu, kde se náhle před zraky Evropanů naskytl krásný obraz. Rovina se mírně skláněla stráněmi porostlými trávou, tu a tam se zelenala temnějšími odstíny i křoviska a v tomto zvlněném lučním ráji se klidně pásla stáda krav, telat a ovcí. Malebnost obrazu se zvyšovala ještě temnou hladinou jezírka, které se lesklo dole na dně úvalu, trochu kryto strání. Jistě tu někde pramenila horská říčka, která byla rozvodňována stálými dešti.

Strýc František se dohadoval, a patrně správně, že celá tato průrva vznikla buď zemětřesením, které zde bývá dosti časté, nebo že je to dílo vody, která tu po tisíciletí hlodala skály a nepřemožitelně se hnala k severu. Mladší cizinec s názorem dona Františka plně souhlasil.

Domorodci snadno provedli karavanu úvalem, a když vystoupili opět na jednu z těch náhorních rovin, všichni už před sebou spatřili vesničku, poloskrytou mezi stromy. Byla vzdálena sotva kilometr cesty a naši přátelé poznávali, že jsou již v požehnané a pilně obdělávané krajině v podhůří.

Pustina zmizela a jen a jen kukuřičná pole se teď rozkládala do širokého nedohledna. Když se udivení lovci dověděli, že tato pole dávají žeň třikrát do roka, bezděčně si vzpomněli na onu přeúrodnou biblickou zemi Kanaán.

Spatřili rovněž kávovníky, boby a cukrovou třtinu, a čemu se nejvíce podivili, zahlédli i osení; klasy sice ještě nevymetaly, ale byl to po dlouhé době známý milý pohled, přenášející je na chvíli zase domů.

"Co je to, strýčku?" ptal se hned Jeník. "Snad ne obilí?"

"Inu, ovšemže obilí. Pšenice je to!" odpovídal strýc a ne bez vnitřního pohnutí si navinoval na prst jednu z těch zelených pšeničných pentlí, mezi nimiž po krátké době vyroste tuhé stéblo.

"Ani mi to nepřipomínejte," zajásal Jeník. "Možná že jsou zcela nedaleko už koláče a buchty!"

Domorodci se jen usmívali. Jeník totiž mluvil španělsky, proto mu rozuměli.

Ve vsi nastal ruch. Obyvatelé hned vybíhali ze svých příbytků a radostně vítali nenadálé hosty. Naši přátelé se nepřestávali divit jejich srdečnosti.

Každá chalupa byl ranč. Na pevné kamenné podezdívce byly sroubeny klády a spáry mezi nimi byly pečlivě vymazány hlínou a čistě obíleny. Střechy, kryté plechem, byly podepřeny příčnými břevny a kolem každého stavení se táhla veranda.

"To jsou domky jako skříňky na ptáky," pochválil je Václav.

"Jsou velmi pevné," řekl strýc. "A víte-li pak, proč tu lidé stavějí domky tak široké a nízké? Aby se při zemětřeseních nesesuly. Hleďte, dokonce i komíny jsou zde z prken! Zděný komín by ohrožoval obyvatele domku."

"Jak to, dřevěný komín?" divil se Jeník. "Vždyt shoří, ne?"

"Uvidíš až zblízka, jak je pečlivě vymazán hlínou a uprostřed v něm vězí plechová roura."

Jeník jen povzdychl. Strýc prostě věděl všechno na světě. Vesničané hned přibylým hostům nabídli svá obydlí. Měli na to právo, vždyť si své hosty sami přivedli.

Také v jejich domcích bylo málo nábytku, právě tak jako předtím u domorodců v Petenské proláklině. Místo lůžek visely jen rohože, to však neznamenalo, že rodiny byly chudé. Vše ve vesnici mluvilo o jistém stupni blahobytu. Bylo to pochopitelné, vždyť země zde byla úrodná, obyvatelstva málo. A hlavně proto, že tato země, dokonce o něco menší než Čechy, tvaru poněkud úzkého, byla obklopena ze dvou stran světovými moři. Taková zeměpisná poloha poskytuje možnost dobrého pobřežního obchodu i styků s cizinou, a proto není divu, že pracovití obyvatelé dobře zpeněží své plodiny a mírně, ale jistě bohatnou.

Tohle vše vlastně lovcům vyprávěl sám hostitel, který se rovněž pochlubil i tím, že navštěvoval po tři roky školu v San José de Costa Rica. Podle domorodcova mínění to bylo nejkrásnější a nejbohatší město na světě. Vždyť je tam i národní muzeum, chrám, archiv, jsou tam školy, banky, hotely, po ulicích jezdí tramvaje a v městě se svítí elektřinou!

Strýc František pak řekl Jeníkovi, že toto město má přes čtyřicet tisíc obyvatel a je hlavním městem ve stejnojmenném státě Kostarika.

Naši lovci seděli po tomto vyprávění trochu zadumáni. Vzpomínali na Londýn. Jak dávno neslyšeli již tak vábné pohádky o elektřině, hotelích a tramvajích. Jak dávno neužívali již pohodlí, které je v evropských městech tak samozřejmé a obvyklé. Hostitel, u něhož přebývali, se jmenoval don Pedro Cajas a byl starostou obce.

S jakousi ušlechtilou pýchou ukazoval svá stáda koní, skotu a vepřů, a když své hosty zavedl do obývacího pokoje, nepokrytě se. zaradoval z překvapení cizinců. Zde v pustině mezi pralesy a savanami spatřili náhle evropsky zařízenou místnost, obrazy na stěnách, knihy ve skříni a krásné zbraně.

Don Pedro litoval jen jedné věci. Jeho paní nebyla doma, byla právě na návštěvě u synka v San José. "Chlapec tam studuje v lyceu," řekl s pýchou, "klučíkovi se však ve městě stýská, a tak když stýskání dostupuje vrcholu, musí maminka na několik týdnů k němu, aby se zase uklidnil."

Don Pedro měl ve svém domě dosti služebníků, ani jediný však nebyl domorodec; byli to samí barevní lidé z Hondurasu. Kostaričan neslouží nikomu!

Evropané tu užívali pohostinství po tři dni, a když čtvrtého dne vysázel strýc František na stůl řádek zlatých pesos, sebral je hostitel do hrsti a vsypal je Františkovi zpět do kapsy tak roztomilým způsobem, že strýc nemohl být nikterak uražen. Don František tedy alespoň štědře odměnil všechny domácí služebníky.

Plné bedny a koše ponechali v ranči, neboť strýc se rozhodl, že zde ještě doplní všechny prázdné vaky a vrátí se přes Carillo do Limónu, kde spíše najde loď plující do Evropy. To ovšem ještě nevěděl, že se vrátí do Anglie dříve, než zamýšlel.

Bylo rozhodnuto, že karavana bude nyní postupovat podél průrvy k severu, ale přitom stále zůstane ve spojení s vesnicí, kde je možno koupit pokrmy do zásoby.

Černoch José se radoval. S úsměvem v černé tváři nakládal na mezka jednu věc za druhou: pytlík pšeničné mouky, krupici, pytel uzeného vepřového masa, soudek sádla, koš vajec, cukr, kávu, kakao...

Posléze don Pedro hosty doprovodil a zůstal u nich až do poledne, dokud si nepostavili stany a nedali se do obvyklé sběratelské práce. Velmi se zajímal o Lhotku a Jeník už by mu byl málem věnoval malou Ryku, ale bál se, aby fenku nezarmoutil. Po poledni odklusal don Pedro k ranči a přál cizincům ještě z dálky mnoho zdaru.

Indiáni pracovali celé odpůldne, neboť dnes nepršelo a všichni se těšili, že - jak jim don Pedro slíbil - nastane obrat k lepšímu počasí.

Večer u ohně se mluvilo jen o milém hostiteli a vlídných domorodcích.

Všichni už se těšili, že jim teď nastane klidná práce. Bohužel hned druhého dne je poplašil jeden z indiánských dělníků zprávou, že z vysokého stromu pozoroval dým, zvolna vystupující z rokle.

XXIV.

OPĚT PŘEPADENI

Muž, který podal donu Františkovi zprávu, byl nedůvěřivý a opatrný jako každý Indián. Proto nelenil a vydal se směrem k dýmu. Šel ostražitě a připlazil se dost blízko, až uviděl, že kolem ohně sedí šest mužů. Jak rozpoznal, byli sice velmi osmahlí, byli to však najisto běloši. Opodál byl vztyčen stan. Pušky, opřené o kmeny stromů, prozrazovaly, že to nejsou dřevorubci, ale patrně lovci. Tak zněla Indiánova zpráva.

Nejvíce se znepokojil Diego. Ačkoli bylo již odpoledne, prohlásil, že se musí přesvědčit, kdo jsou ti cizí lovci a co zde hledají.

Diego řekl Jeníkovi už několikrát, že lupiči je budou asi znovu pronásledovat, a to nejen proto, aby se zmocnili kořisti, ale hlavně aby se pomstili.

Indián tedy ochotně vedl Diega na místo, kde odpoledne spatřil ležení cizinců. Z jisté vzdálenosti bylo oběma Indiánům jasné, že dým už z ležení nestoupá. Muž i chlapec se tedy ještě opatrněji blížili k místu, které si Indián trochu pamatoval podle skupin stromů a tvaru skal. Došli ještě včas. Cizinci tam byli, ale strojili se již k odchodu.

"Rád bych vyslechl, co si povídají," řekl Diego. "Zůstaň zde a počkej na mne."

Chlapec se shýbl, potom proklouzl jako had pod keři a zmizel. Indián seděl a trpělivě čekal. Teprve asi za půl hodiny opět zašelestily keře a Diego se vrátil bledý a rozechvěný. Jen němě pokynul, aby ho Indián následoval, a potom oba pospíchali k ležení bílých přátel.

Strýc František a Lhotka jim šli už naproti.

"Dnes v noci nás přepadnou ti lupiči z Belize," chvatně šeptal Diego. "Muž v šedivém klobouku je zde a vede je."

Strýc František se ulekl:

"Nemožné! Jak by věděli, že jsme zde? Chlapče to je vyloučeno, ty se mýlíš!"

"Nemýlím se, pane! Prchněme, dokud je čas! Šest dobře ozbrojených mužů, toužících po pomstě, to není zrovna pěkná noc před námi. A oni o nás dobře vědí! Jdou po naší stopě, není to celkem nic tak těžkého. Chtějí nás přepadnout dnes v noci ze strany od vesnice, abychom nemohli přivolat pomoc. Pospěšme si, lupiči se již chystají k odchodu!"

Nyní už ani strýc František nelenil. Rychle se vrátil do ležení, a přestože již nastávala noc, poručil, aby složili stany, naložili vše na zvířata a co nejrychleji se vydali na cestu do vsi

Bohužel, nebylo možno vykonat všechny přípravy dost rychle, byla již téměř tma a noc se kvapem blížila. Také postup se zvířaty byl tak pomalý, že utekla dlouhá doba, než je připravili na cestu. I potom se karavana zoufale zvolna vlekla ztemnělou divočinou. Bylo třeba vést zvířata co nejopatrněji, aby nesešla do roklin.

No nebi se objevilo mnoho hvězd a daleko za horami oranžověla obloha; to byla předzvěst, že zanedlouho vyjde nad lesy měsíc. Tentokrát byl zrádcem našich přátel právě tento vycházející měsíc. Ještě neurazili ani polovinu cesty, když zdola z rokle zarachotilo pět ran a koule hvízdaly nad hlavami lidí. Naši přátelé však měli rovněž pušky připraveny a odpověděli hned palbou do tmy.

"Rozptylte se, ale směřujte všichni ke vsi!" vykřikl svůj přitlumený rozkaz strýc František. "A střílejte, snad přivoláme pomoc." Z houfce vyrazil jeden koník zdánlivě bez jezdce. Byl to Jeníkův Větřík, který se pustil od rokle do roviny.

Lupiči patrně nebyli připraveni na odpor a silná palba pronásledovaných je na chvíli pomátla. Zanedlouho se však ozvaly další výstřely znovu, jeden mezek byl zasažen a skácel se i s nákladem. Indiánů se zmocnila panika, chtěli prchnout od zvířat.

"Neutíkejte!" velel strýc. "Zvířata vám musí být ochranou, schovejte se za ně!"

Rychle podával všem Indiánům bambitky a rozkázal, aby stříleli jen nablízko, až se lupiči vrhnou na kořist. Dlouho nečekali; náhle vskutku dva muži vyrazili z rokle, ale jeden z nich ihned padl, zasažen kulí, která byla vystřelena odněkud ze strany. Druhý lotřík hned uskočit zpátky do rokle.

Kdo se to odvážil až k rokli? Kdo to odrazil první nebezpečný útok? Druhá rána, vypálená do houští, měla také dobrý účinek, neboť výkřik prozradil zasažený cíl.

"To je Diegova puška," řekl Václav. "Ale proboha, kde je vlastně Jeník?"

V průvodu nastal zmatek. Ve tmě se znovu a znovu přepočítávali. Vskutku, bylo jich jen pět, tři Indiáni, Václav a strýc. Oba hoši zmizeli.

Pronásledovaní ovšem stále pospíchali od rokle a snažili se přiblížit k vesnici, ta však byla ještě daleko.

Lupiči museli vyjít z rokle, aby mohli přepadnout svou oběť, ale příliš se jim nechtělo. Někde tam v černém stínu je čekal nebezpečný střelec.

Chvíli nebylo po lupičích ani slechu, ale karavana dobře věděla. že z nebezpečí dosud nevyvázla. Všichni čekali výpad od rokle a zmateně spěchali, kryjíce se za mezky. Vtom je překvapil nový výpad, tentokrát však ze strany, odkud jej neočekávali.

Najednou se před nimi zdvihli temné postavy a přímo zastoupily cestu prchajícím. Zahoukly rány a strýček František, kráčející v čele noční výpravy, klesl jako podťatý strom.

To však byl zároveň také konec útoku. Dupot mnoha koní se sem hnal jako bouře, dvacet jezdců se blížilo velkým obloukem směrem od vesnice k rokli. Lidé s mezky stanuli a netečný měsíc se díval, jak jsou lidé k sobě nemilosrdní.

Je pravda, že se útočníci rychle stáhli zpět a pokusili se uprchnout. Jenže pěšák koni nikdy neuprchne ani se nevyhne ráně sekerou nebo vystřelené kouli.

Již tu byl don Pedro se svými přáteli. Seskočil se svého koně a pospíchal ke skupině postav. Nářek a kvílení

dokazovaly, že se přihodilo vážné neštěstí. Jeník, který včas přivedl pomoc, klečel nyní u dona Františka na zemi a snažil se svýma chlapeckýma rukama zastavit proud krve, který se řinul ze strýcových prsou. Don Pedro chlapce odstrčil a sám přiklekl k Františkovi; položil mu ucho na hruď.

"Ještě žije, hoši!" řekl. "Rychle sejměte s koní čabraky a upravte nosítka. A vy ostatní mlčte!" To platilo naříkajícím Indiánům.

Po malé chvíli se již smutný průvod ubíral zpět k pobouřené vsi. Obyvatelé jim vycházeli naproti. Všichni nesli světla; don Pedro však poručil, aby se všichni klidili a ztichli. Jeho slovo mělo na ostatní velký vliv, každý hned jeho rozkazů uposlechl.

Nosiči zanesli strýce Františka do ranče a potom jen na pánův rozkaz odháněli všechny zvědavce. Jen jediný muž směl vejít dovnitř, a ten pobyl v ranči déle než hodinu. Ani Františkovi přátelé nesměli dovnitř. Václav, Jeník a Diego tiše seděli před verandou a neslyšně plakali.

"Ubohý dobrý strýc, nejmilejší bratr, přelaskavý šlechetný pán!" šeptaly různé rty a opět se tichou noci nesl vzlykot a pláč.

Strýc František stále nenabýval vědomí. Koule vnikla do pravé strany prsou a uvízla mu v zádech. Musela být vyříznuta, a to dovedl provést jen onen mlčenlivý muž, který právě z ranče odcházel. Všichni se za ním otáčeli, když je opouštěl; nesl tu smrtící pecku olova v dlani.

"Ztráta krve byla veliká," Řekl při odchodu v předsíni ranče, "a přidá-li se ještě této noci silná horečka, zemře ten cizinec ještě této noci, aniž nabude vědomí."

To byly pro Františkovy přátele strašné zprávy. Cítili, že jsou náhle tak opuštěni a bezmocní, že jsou bez strýce jako ztraceni v té daleké zaoceánské zemi. A jiný hlas v nich říkal: Dobře nám tak, ať zhyneme všichni! Nač je nám třeba žít, když on, dobrý člověk, spravedlivý a moudrý muž, zemře? Prokleté orchideje, kam jste nás to až zavedly! Proč se raději nesesunulo při nějakém zemětřesení to prokláté Belize i se svými tlupami banditů!

Lítost se během noci měnila v hněv, hněv zase přecházel v bolest a zármutek, žalost našeptávala zoufalství a tak to šlo dokola po celou noc.

Ta strašná noc se vlekla nesmírně zvolna. Ranč mlčel. Byl to vlastně hrob, osvícený měsícem jako hromniční svíčkou a poklopený černým příkrovem, na kterém se leskly stříbrné cetky hvězd. Naši osiřelí přátelé, sedíce po způsobu Indiánů s koleny zdviženými a s hlavami v dlaních, probděli celou noc.

Když konečně zavál jižní vítr a kohouti se rozkokrhali, otevřelo se okno ranče. Obličej dona Pedra, bledý bděním a starosti, objevil se nad dřímajícími přáteli.

"Nabyl vědomí," šeptal. "Konečně nabyl vědomí! A teď usnul. Bohudíky!"

Okno se opět zavřelo. Naši přátelé vyskočili a hleděli na sebe plni údivu.

"Strýc nabyl vědomí, hurá!" vykřikl první Jeník a rozběhl se do polí. Ne, nemohl tam zůstat, musel být sám, sám! "Strýc František nabyl vědomí!"

XXV.
NEMOCNÝ SE UZDRAVUJE

Nejistota mezi životem a smrtí trvala celé tři dny. Do ranče přicházel ten málomluvný muž, avšak don Pedro po ty tři dny ani z domova nevyšel.

Vlídní vesničané se starali o naše přátele s pečlivostí až dojemnou. Ale jedna otázka jim náhle zatanula na mysli:

Kde je José? Černoch José zmizel onoho nešťastného večera beze stopy a dosud si na něho nikdo ani nevzpomněl.

Vesničané nechtěli bělochy děsit. Těšili je jen, že se lupičů už nemusejí obávat. Neřekli jim, že už jsou čtyři z nich pohřbeni dole v roklině a že jen jediný z nich leží raněn v chatě na konci vesnice.

Jeník, Václav a Diego se tedy znovu vydali na nešťastné bojiště, aby pátrali po černém Josém. Lhotka s nimi ani nechtěla jít. Ležela před prahem ranče a nikdo ji nemohl odehnat, neboť každý takový pokus ztroskotal před jejími vyceněnými tesáky.

Všichni tři přátelé vyjeli na koních a k poledni dorazili k ležení, kde tenkrát chtěli přenocovat. Ležel tu u ohniště kotel, ale po Josém ani památky. Když Václav nohou rozkopl popel, rozlétly se jiskry.

"José nemůže být daleko, popel je dosud horký," řekl Václav. "Pokusme se volat, snad se ozve, až nás pozná po hlase."

Volali tedy, pískali a houkali. A skutečně, po chvíli se statečný černoch José ozval.

Seděl v husté koruně stromu, a teprve když ho všichni vespolek a potom ještě každý zvláště ujistili, že už lupiči nikde nablízku nejsou, pomalu slezl a velice se zaradoval, že už nebezpečí pominulo.

José se totiž opozdil, a když chtěl té osudné noci běžet za karavanou, ozvaly se výstřely. Tu statečný muž, nevěda nic moudřejšího, vyšplhal se na strom a tam se skryl.

Na stromě byl bezpečen, ale druhého dne se ozval hlad. Naštěstí tu Josému zbyl kotel a košík s vejci. Ta vejce ho vlastně zachránila před jistou smrtí hladem. První den je jedl syrová, neboť se bál rozdělat oheň. Když však druhého dne bylo již všude ticho, neodolal, rozžehl oheň a upekl si vejce v popelu. Ve dne seděl v koruně stromu, aby viděl do okolí, v noci zase slezl do houštin, protože se bál, aby v noci na stromě neusnul a nespadl dolů.

"Proč jsi nešel do vesnice?" ptal se Václav.

"Abych potkal lupiče? Ó, černý José je chytrý, on věděl, že jeho bílí přátelé sem přijdou. Don František je hodný..."

"Don František je na smrt raněn," řekl Jeník černochovi smutně.

"Don František je raněn a don José byl na stromě? Ó, běda, běda! Nikdo nebránil strýce, hodného strýce Františka! Ó, běda, běda!" A černý muž se bil pěstí do kučeravé hlavy. Jeho zármutek byl jistě upřímný, ale dětinský, až se zarmoucení přátelé už nemohli ubránit úsměvu.

"Kdyby José nemusel hlídat kotle, byl by strýce Františka zachránil!" řekl ještě černoch, ale to si dal.

"José je hlupák!" vykřikl Diego hněvivě. "Teď naříká, ale když měl hodného pána bránit, utekl jako baba na strom."

Mladý Indián nenáviděl přetvářku, vždy rád řekl, co si myslel, a odvrátil se s opovržením od bázlivého siláka.

José se nebránil. Nasadil si kotel na svou kučeravou hlavu, a zdvihnuv košík, ve kterém nebylo už ani jedno vejce, smutně se vydal cestou za jezdci.

Devět dní a devět nocí zápasil strýc František se smrtí, která obcházela jeho lůžko. Teprve desátého dne prohlásil onen mlčenlivý muž, že je vyhráno.

"Strýc František se uzdraví, a dříve než nastanou pšeničné žně, vyjde zdráv z pokoje."

V ranči byl veliký svátek. Přijela již také paní domu a Františkovi přátelé směli prvně navštívit svého drahého strýce.

Sotva ho poznali, jak zhubl a zeslábl. Všichni, nevyjímaje ani Lhotku, k němu běželi jako k nově zrozenému. Měli toho mnoho na srdci, ale nesměli být u nemocného déle než několik chvilek. Ani mu nemohli říci, jak pro něho truchlili, jak po něm toužili, jak se cítili opuštěni a jak neskonale ho mají všichni rádi!

Strýc František se jen usmíval a tiskl jim ruce svými hubenými prsty.

Paní domu rozuměla kuchyni a domácímu hospodářství lépe než všechny služebné dohromady a pro ošetřování nemocného měla mimoto ještě zvláštní vlohy. Strýc pod její péčí denně víc a více okříval.

Jeho přátelé ho směli denně na chvilku vidět, a když pak po čtyřech nedělích sluhové vynesli nemocného na verandu, sesedli se všichni přátelé kolem něho a vypravování pak nebralo konce. Přišly i Lhotčiny děti. Byli to neposedové, kteří se už svými zoubky i pacičkami všeho chápali a projevovali i různé náklonnosti.

Malá Ryka se chtěla jen a jen chovat v klíně. Pluto si hrál se vším, co stálo a běhalo, a Karo přemýšlel, sedě na bobku, a poklepával ušima, ať už ho zlobila moucha nebo ne.

"Drazí přátelé," pravil jednoho dne strýc František, "chystejte se k odchodu. Jakmile se uzdravím, vydáme se opět na cestu domů."

"Domů?" křičel najednou zbytečně nahlas Jeník a divže se radostí nezbláznil. "Říkáte domů? Myslíte to doopravdy?"

"Jakože jsem střelen, ty kluku prachmiliónská!" pokusil se prvně zažertovat strýc. "Vykonali jsme svůj úkol dobře, velmi dobře. A až se uzdravím, musím se náležitě zotavit, a protože bych nesnesl velké námahy, tak co se mnou zde? I lékař mi radí, abych se vrátil."

"Zdejší lékař?" žasli všichni.

"Ano, drazí přátelé, onen málomluvný muž je výborný lékař. Nemá snad zrovna diplom z university, ale má mnoho dobrých vrozených vlastností, mnoho zkušeností, ale nadevšecko mnoho lásky k nemocným a trpělivost s nimi."

Laskavá hostitelka napomenula očima přátele, aby již odešli, a skončila dobu návštěv. Víčka nemocného se zvolna zavírala únavou. Byl ještě sláb a často usínal.

Přátelé se krátce poradili a shodli se v tom, že nebudou déle lenošit. Mají-li se vydat na cestu domů, zbývá ještě trocha práce. Ještě je tu několik prázdných beden a také prázdné koše. Řekli si, že budou pracovat i bez strýce, zvláště nyní, kdy je krajina již zcela bezpečná. Běloši se budou střídat a ostatně teď i Diego už dobře věci rozumí a dovede správně ukládat strhané trsy.

Hned druhého dne vyrazila tedy výprava na sever. Vedl ji Václav, kdežto Jeník čekal, až mu bude dovolena návštěva u strýce. Když však potom seděl u strýcových nohou a všelijak se mu snažil vymluvit Václavovu nepřítomnost, řekl mu don František s úsměvem:

"Hochu, ani se nenamáhej mě oklamat. Však vím dobře, že nechcete lenošit a že se Václav vydal s lidmi k roklině."

Co měl Jeník říci, musel s barvou ven. Jenže strýc František se nijak nehněval. Zdálo se, že je teď ještě shovívavější než kdy dříve.

Don Pedro vymýšlel pro rekonvalescenta různé zábavy, jen aby ho pobavil. Jednoho dne dokonce přinesl hru v šachy, což nemocný s radostí uvítal. Oba muži k ní zasedli a učili hrát tuto královskou hru také paní domu. Ale kdepak ženy něčemu učit; než minul týden, rozdávala učenlivá paní šach mat oběma přátelům.

Teď už nemocnému nebyla dlouhá chvíle, sotva od něho odešel Jeník, přišel zas Václav, který se vrátil z lovu a vypravoval o práci v horách. Ovšem jen tak opatrně, co se mohlo strýci klidně říci. Například ani slovem se nezmínil o té pumě, kterou Diego střelil sotva na dvacet kroků. To by strýce samozřejmě trochu rozrušilo a možná že by zakázal jejich poslední výlety za orchidejemi.

S pumou to bylo tak. Šelmy těchto zemí, jak jaguár, tak i puma, se vyhýbají lidem, ale jsou-li napadeny nebo překvapeny, tu jejich kočkovitá krutost okamžitě vzplane a jsou velmi nebezpečné. V takovém případě už člověka nezachrání ani útěk na strom, neboť právě puma a ostatně téměř všechny kočkovité šelmy umějí velmi dobře šplhat po stromech.

Nedávno Diego překvapil pumu ve skalní sluji. Zvíře se krčilo v doupěti a když chytrý Diego viděl, že skočí, padl rychle na zem.

Šelma ho sice přeskočila, ale neutekla, naopak, šlehala kolem sebe mohutným ocasem a chystala se k dalšímu skoku. Diego se chvěl ještě teď, když vyprávěl, jak strašně na něho svítila zelenýma očima.

Mňoukání ve sluji prozradilo, že jsou tam mláďata. Diego poznal, že je ztracen. Puma se vrátí do sluje a rozsápe vetřelce na kusy. Musel tedy jednat velmi rychle. Leže na zemi, rychle zdvihl pušku a střelil zvíře chystající se ke skoku ze vzdálenosti sotva dvaceti kroků.

Byla to šťastná rána. Puma sice vyskočila, ale padla již stranou, zasažena naplno. Diego se vymrštil jako pero a skryl se za balvan, odkud na zmítající se zvíře vypálil ještě jednou, a potom utekl.

Teprve asi za hodinu zavedl Indiány k místu zápasu a tam našli již mrtvou šelmu.

Don Pedro o tom všem zvěděl a poslal hned své lidi, aby přinesli mláďata. Domorodci se nebojí ani jaguárů, ani pum, avšak nenávidí je, protože přepadají jejich stáda. Domorodci se s chutí vypravili do hor, přinesou mladé pumy v koši, budou je doma krmit mlékem a prodají je potom za slušnou částku. V San José se takové věci dobře zpeněží, protože

tam dojíždějí agenti různých zoologických zahrad a zvěřinců.

Konečně po osmi nedělích se strýc František natolik uzdravil, že už se mohl vydat na cestu.

Nelze ani vylíčit, jak nesnadno se naši přátelé loučili s obyvateli ranče a vůbec s pohostinnými vesničany, jako když drazí členové rodiny odcházejí na dalekou cestu.

Loučení se nakonec protáhlo na dva dni. Bylo vyměněno na sta různých slibů a každý hovor končil slovy:

"Nikdy na nás nezapomeňte!"

"Budeme na vás až do smrti vzpomínat!"

"Na shledanou v Kostarice!"

"Na shledanou v Evropě!"

"Buďte zdrávi!"

"Buďte šťastni!"

"Šťastnou cestu!"

Dobře vypraveni a obloženi drahocenným nákladem, vraceli se naši lovci orchidejí známým údolím. Jednou muselo skončit přece i to nejsrdečnější loučení. A tak rozžehnavše se s nejlaskavějšími hostiteli, jaké kdy ve Střední Americe poznali, a doprovázeni jimi ještě notný kus cesty, ubírali se rychlými denními pochody směrem ke Carilla.

XXVI.
DOMŮ

Dobrodiní železnice a parolodi uzná nejlépe jen ten, kdo spěchá domů. Ó, té vděčnosti za každou ujetou mořskou míli, za každý uzel lodní rychlosti.

Z Carilla do Limónu se našim přátelům jelo velmi pohodlně. A když se v Limónu dověděli, že tam nejdéle do týdne zakotví loď, která dojíždí až do Méridy, Jeník udělal z radosti tři kotrmelce.

Limón neposkytuje mnoho zábavy. Okolí je vlastně jen pustý břeh, nad kterým vystupují hory. Z těchto hor se někdy kouří, neboť stát Kostarika má několik činných sopek. Nejživěji je ovšem v přístavu a tam také naši přátelé - Václav, Jeník a Diego - strávili nejvíce času jako v Belize. Strýc František zatím zapisoval své zkušenosti a účtoval.

Indiánští dělníci se rozhodli, že zůstanou v Kostarice, protože nalezli na zdejších plantážích výhodné zaměstnání a dobrý plat. Loučili se s bělochy velmi srdečně. Tito nedůvěřiví lidé, nejsou-li zklamáni, časem k bělochům přilnou jako děti. Ovšem že to dosti dlouho trvá a musí se nejdříve přesvědčit o jejich upřímnosti a spravedlnosti. Běda však, jsou-li podvedeni!

Naši evropští přátelé je nezklamali. Proto na Kostarice zanechali tři věrné druhy, na které budou častokrát a rádi vzpomínat.

Diego v Limónu nelenil. Chtěl vypátrat, jak lupiči vyzvěděli jejich stopu. Podařilo se mu to. Našel v přístavu lidi, kteří se pamatovali na šest ozbrojených mužů, z nichž jeden neměl prsty u pravé ruky a zřejmě byl náčelníkem celé tlupy. Vydávali se prý za lovce zvěře a vyptávali se na své soudruhy, kteří prý je předešli.

"Jsou to dva bílí muži, dva chlapci - jeden bílý a jeden barevný - a tři Indiáni." Tak líčili své "přátele", kteří sem prý připlují lodí z Belize.

V Limónu našli dost lidí, kteří se na vylíčenou karavanu pamatovali a upřímně jim pověděli, že výprava odjela vlakem do Calilla. "Přátelé" prý se vydali neprodleně po stopě.

"A což vás nenašli?" tázali se lidé zvědavě.

"Nenašli," odpověděl Diego. "Neptal bych se po nich, kdybychom věděli, kde jsou."

"Vzkážete jim něco? Snad se ještě do Limónu vrátí."

"Vrátí-li se některý z nich," zamyslil se Diego, "tak jim řekněte, že odjíždíme opět do Belize a že jim u místoguvernéra necháme vzkaz."

Naši přátelé již plují na velikém kolosu, který se jmenuje "Bath". Odjíždí z Méridy, zakotví u Trinidadu a potom se pustí na ohromnou pláň Atlantského oceánu.

Strýc František, ještě sice pobledlý, ale už zdravý a spokojený, pohlíží na vzdalující se břehy Yucatanu. Vzpomíná právě na uplynulý rok a na všechny ty strasti, práci a nebezpečí, které prožil se svými přáteli. Nejsou to trpké myšlenky. Setkali se tam přece s tolika dobrými a vlídnými lidmi a poznali tolik přírodních krás.

Výprava se vskutku vydařila přes všechna ta trpká zastavení, bolesti a rány. Pan Howe bude velmi spokojen, bude mít velký zisk. Také lovci orchidejí dostanou svůj podíl.

Jeník má šťastnou ruku. Jeho rodiče se podiví, až jim přinese výtěžek své práce. Jistě pak odpustí nerozvážnému, ale výbornému chlapci jeho trochu zbrklý čin. Byla to trpká škola, kterou musel projít, bude však chlapci navždy prospěšná.

Strýc František se z horní paluby zadíval dolů na Jeníka, který stál s Václavem u zábradlí. Přiznal si, že byl nakonec rád, že s nimi ten chlapec jel.

A vůbec, je to ještě chlapec? Stále ho tak v duchu jmenuje, a zatím - podívejte se na jeho osmahlou tvář, pěkné svaly, a hlavně ty zkušenosti, kterýpak šestnáctiletý hoch je dneska má? Jeník se už nebojí žádného nebezpečenství, je statečný, rozvážný a vytrvalý. Naučil se cizím řečem. Umí jednat s lidmi. Je na něho spolehnutí. Na těch cestách získal za rok více, než by doma získal za pět i více let. Vskutku, z Jeníka už je mladý, celý muž.

Také Václav nabyl ve svém oboru mnoho neocenitelných vědomostí a zkušeností, kterých později využije. Ten jistě své cesty nelituje.

Zraky dona Františka se ještě zastavily na Diegovi. Seděl na bedně mezi psy a učil je různým kouskům.

Ty statečné dítě pustin, nechám si tě stále u sebe. Kolikrát jsi nám všem zachránil život, kolikrát jsi poskytl neocenitelné rady i služby! Kde bych našel věrnější a oddanější srdce? Nu, okusíš evropského života, a máš-li nadání, nebudu šetřit nákladu, abych ti mohl dát vzdělání, abych ti mohl dát všechno, ty můj milý snědý hochu...

Kdo ví, snad to Diego vytušil, že don František právě o něm přemýšlí a snuje jeho budoucnost. Náhle vstal od své hry a skokem se vrhl do Františkovy náruče.

"Pane, drahý pane!"

Tak vzlykal v náhlém návalu citu. Snad si vzpomněl na den, kdy se starým Sanou, tím proradným lotříkem, přišli do ležení bílých mužů a don František se ho i po Sanově zradě ujal a jeho, zcela opuštěného a osiřelého, přijal jako za vlastního.

"Ne pane, otče mi říkej! Což nejsi můj hoch právě tak jako Jeník?"

Diego se přitiskl k Františkovi a potom mu náhle vtiskl na tvář polibek, jaký umí dát jen upřímné dětství. Don František se za ním ještě dlouho díval, i když chlapec byl zas u svých psů.

Plavba byla šťastná a rychlá, i když touha našich tří cestujících předbíhala každou rychlost. A Jeník náhle prohlásil:

"Až se ještě jednou vyspíme, budeme už doma."

Václav se za to styděli ale nemohl si pomoci - oči se mu zalily slzami. Byl to přece jen stále ještě hoch, třeba mu už bylo jedenadvacet let.

A když naši čtyři nerozluční přátelé prvně vkročili na půdu staré Anglie, Jeník objal Diega a řekl:

"Teď jsi, milý Diego, přestal být Indiánem a budeš Evropanem. A jak ti sluší ten nový oblek:"

"Ne, Jeníku, zůstanu už Indiánem nadosmrti, jako ty jsi vždy a všude Čechem. Chci se však v Evropě stát dokonalým člověkem, jako je drahý don... ne don... ale otec."

Konec prvního dílu